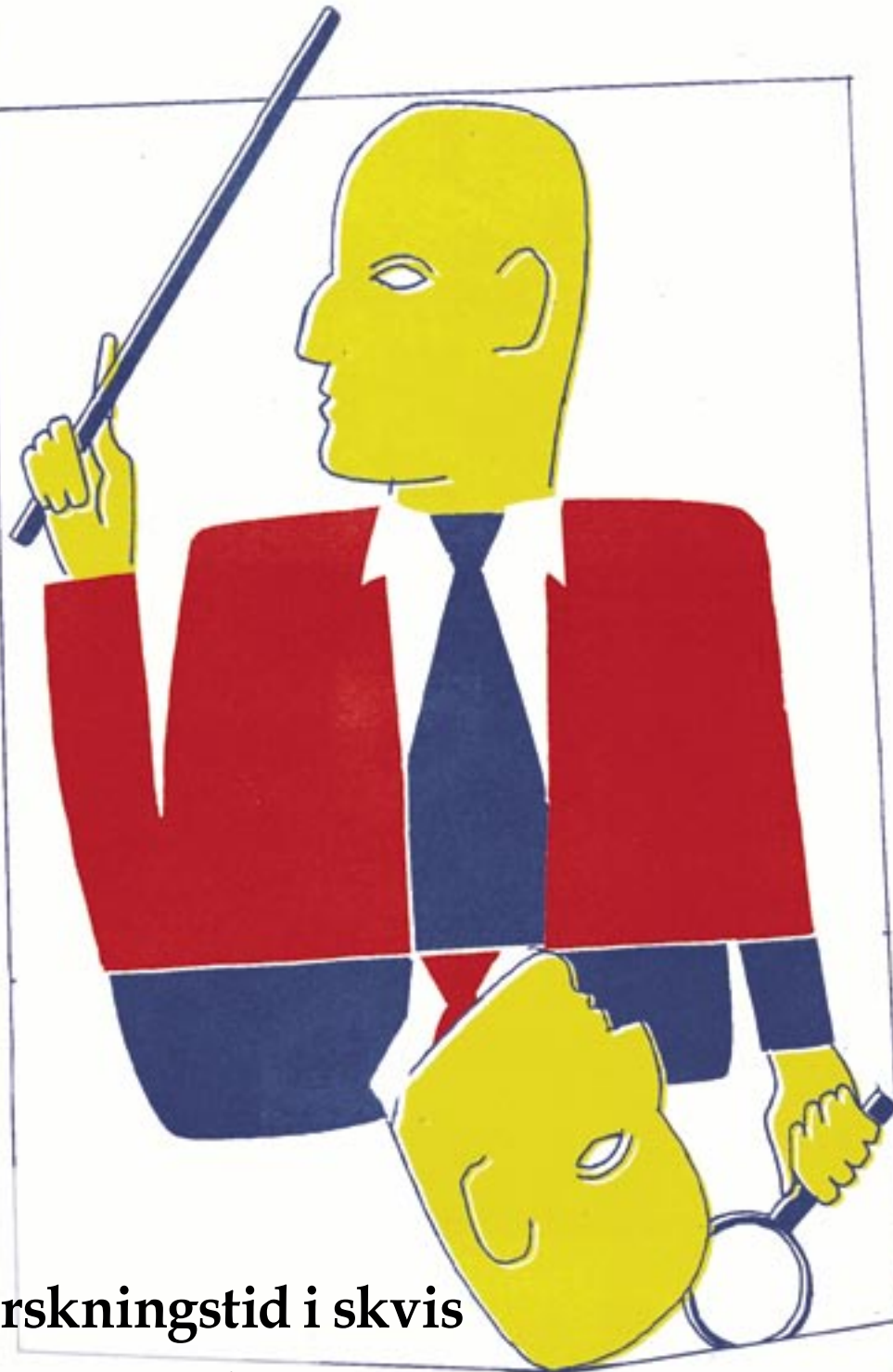

Forskerforum

TIDSSKRIFT FOR NORSK FORSKERFORBUND

U

Forskningstid i skvis

Forskningstiden er taperen når studentene skal ha tettere oppfølging, mener de universitetsansatte. Bare to av landets seks universiteter svarer med å sikre 50/50-fordeling mellom undervisnings- og forskningstid. **Side 5**

Nr. 2/2007 – 39. årgang
Tidsskrift for Norsk forskerforbund
Forskerforum blir redigert etter Redaktørplakaten.
Redaksjonen avsluttet 30. januar 2007.

REDAKSJON

REDAKTØR: Ingar Myking
REDAKSJONSSEKRETÆR: Kjetil A. Brottveit
BLADBUNAD: Ragnhild Gram

REDAKSJONSRAÐ

Martin Eide, professor UiB
Helge Salvesen, bibliotekdirektør UiTø
Reidun Høydal, Møreforskning/Høgskulen i Volda

ADRESSE

Forskerforum, Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo
Telefon: 21 02 34 00/ Telefaks: 21 02 34 01
E-post redaksjon:
i.myking@forskerforbundet.no,
k.brottveit@forskerforbundet.no

Trykk/ekspedisjon: Øyvind Glomvik AS
ISSN 0800-1715
Opplag: 16 750

ANNONSER

Arne Aardalsbakke
Telefon: 64 87 67 90
Telefaks: 64 87 67 91
E-post: forskerforum@c2i.net

Format

1/1 side	16900
1/2 side	11900
1/3 side	8500
1/4 side	6500

Stilling/kunngjøringer: kr 27,- pr spaltemm.
Alle priser er oppgitt ekskl. mva.

UTGIVELSESPAN

3/2007	05.03.2007
4/2007	02.04.2007
5/2007	07.05.2007
6/2007	11.06.2007

Neste nummer: 5. mars 2007. Deadline: 21. februar.
Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte
innsendte innlegg. Sender du inn stoff, legg ved
diskett eller bruk e-post/vedlegg.

Internett: www.forskerforbundet.no
Omslagsillustrasjon: Kari Stai/Patron

aktuelt

5 FORSKNINGSTID I SKVIS

Universitetsforskerne mener de har fått mindre sammenhengende forskningstid etter kvalitetsreformen. Men universitetene er splittet i synet på hvordan forskningstiden skal fordeles.

8 KONTROVERSIELL BIOTEKNOLOGI

I forslaget til ny bioteknologilov åpner regjeringen for forskning på embryonale stamceller. Mens stamcelleforskerne øyner nye muligheter, mener KrF vi er på vei mot sorteringssamfunnet.

12 TIDSSKRIFTSTOPP

Etter en galopperende prisøkning, har universitetsbibliotekene i Oslo, Bergen, Tromsø og Trondheim sagt opp sine elektroniske tidsskriftabonnement hos Blackwell Publishing. Bør vitenskapelige artikler helst være gratis?

17 HYBRIDUNIVERSITETER

Hvor mange universiteter finnes i Norge i 2020? Og hva slags universiteter blir det? Dette er blant spørsmålene det nye Stjernø-utvalget må ta stilling til.

magasin

21 BUSKERUD, IRAK

Høgskolen i Buskerud har startet et nytt fredsstudium i Suleimaniya i Nord-Irak. Her møtes arabere og kurdere, sunnier, shiaer og kristne når fred står på timeplanen.

24 PORTRETET

Hun vet ikke nøyaktig når hun ble født, flyttet hjemmefra da hun var 14 og har gått til topps både i kampsport og den norske meningseliten. Møt Samtiden-redaktør Cathrine Sandnes.

faste spalter

20 SMÅSTOFF: Ti kjappe, Skjønnånd, Bilder fra norsk forskning

26 BOKANMELDELSER

Korrupsjonskultur, kameraderi og tillitssvikt i Norge
av Carl August Fleischer.

Hva skal vi med vitenskap? 13 innlegg fra striden om tellekantene
av Erik Bjerck Hagen og Anders Johansen (red.)

forbundssider

38 FORBUNDET INFORMERER

38 INNSPILL: Generalsekretær Kari Kjenndalen

39 INNSPILL: Forbundsleder Bjarne Hodne

Det halvfulle glasset

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET arrangerte det tradisjonelle kontaktseminaret sitt 23. januar. Der møtast representantar frå høgare utdanning og forskning, spesielt toppsjiktet ved institusjonane. Hovudemnet var evalueringa av kvalitetsreforma, offentleggjord same dag av forskingsinstitusjonane Rokkansenteret og NIFU STEP.

LAT MEG STARTE med det som likevel var den største enkeltposten på programmet: Professor Richard Sweet frå OECD presenterte hovudfunna frå ein rapport om stoda i norsk, høgare utdanning. Han er medforfattar av "Thematic Review of Tertiary Education". Veksten i høgare utdanning, samt konsekvensane av globaliseringa, gjorde ein slik "review" nødvendig, meiner OECD. Ekspertgruppa vitja ulike utdanningsinstitusjonar i landet i mars 2005, og rapporten kom i september 2006. Ein avsluttande komparativ rapport om dei om lag 20 undersøkte landa er venta mot slutten av året.

Australiaren Sweet la fram det OECD meiner er slående trekk ved det høgare utdanningssystemet i Noreg. Eitt av dei er vektlegginga av rettferd. Det kan høyrast ut som ein god eigenskap, men for mannen frå OECD låg det òg mykje "concern" – eller uro – knytt til dette. Utdanningssystemet vårt er dyrt, og 97 prosent er finansiert av det offentlege. Nyttan av gratis utdanning er for ofte teken for gitt. Dessutan gjev gratis utdanning ikkje noko insentiv til god studentinnsats, påpeika han. Noreg har for svake grunngevingar for manglande studiebetaling, meinte Sweet, som gjekk langt i å understreke samanhangen mellom eigenbetaling og motivasjon.

Det er verdt å stoppe ved dette punktet – for konferansen gjorde det ikkje. Sweet fekk framføre synspunkta som ein slags heidersgjest, og her var ingen opponantar på programmet. OECD – Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling – er for land med "a commitment to democratic government and the market economy", sitert frå OECDs heimesider. Det er naturleg at ein frihandelsvenleg tenketank tek til orde for slik liberalisering. Men er OECD-rapporten meint å gjeve retning for Kunnskapsdepartementet? Kristin Clemet, forgjengaren til kunnskapsminister Øystein Djupedal, var open for å vurdere studentbetaling. Kva line vil Kunnskapsdepartementet og Djupedal leggje seg på no? Vi finn grunn til å minne om formuleringa frå Soria Moria-erklæringa: "Alle skal ha lik rett til utdanning uavhengig av økonomisk og sosial situasjon." Ein må kunne vente seg noko meir frå SV enn å vere passivt vertskap for dei frie tankane frå OECD.

FRÅ LIK RETT TIL utdanning, kan vi gli over til retten og plikta til forskning. Sluttrapporten frå evalueringa av kvalitetsreforma inneheld mange svar. Nokre av dei viktigaste er at studentane har fått tettare oppfølging, men at fenomenet heiltidsstudenten er like langt unna

som før. Men på eit avgjerande felt, tida til forskning, er spørsmålsforma framleis den dominerande. Overskrifta for denne delen av rapporten er: "Er forskningen kommet i klemme?" Rapportskrivarane finn det sannsynleg "at i mange fagmiljøer er de ansatte kommet i en økt tidsklemme der det er blitt vanskeligere å finne sammenhengende tid til forskning." Problematikken er passeleg underkommunisert i pressemeldinga frå Kunnskapsdepartementet: "Det er for tidlig å konstatere negative effekter for forskningen, men det er en fare for at balansen mellom tid til forskning og tid til undervisning forrykkes."

Forskarane som har evaluert reforma har intervjuet fagleg tilsette om tidsbruk etter reforma. 70 prosent ved universiteta, og 58 prosent ved høgskulane meiner dei bruker meir tid på undervisning enn før. Franskprofessor Karin Gundersen ved Universitetet i Oslo oppsummerte tilstanden slik i Dagsavisen: "Nå går semestrene i ett. Før kunne vi forske i mai og november, mellom forelesningsslutt, retting av eksamensoppgaver og muntlige eksamener. Disse tidslommene var gull verdt: Vi kunne lese, skrive bøker og reise."

EIN AV FORSKARANE bak evalueringa, Per Olaf Aamodt ved NIFU STEP, meinte at det ikkje er overraskande at studentoppfølginga krev meir så lenge dette var mykje av føremålet med reforma. Det er ei merkeleg påpeiking. Det er ikkje (den manglande) overraskinga som er problemet, men konsekvensen av den lite overraskande tendensen.

Undervisninga har fått nye former, og eksamensordningane er endra. Studentoppfølginga er tettare. Alt i alt har dei fagleg tilsette fått stadig fleire arbeidsoppgåver utan at noko nemneverdig er fjerna. Men kvifor er ikkje dokumentasjonen av ei pressa forskningstid betre?

"Vi har ikkje sprunge etter dei tilsette med stoppeklokke," sa Aamodt. Nei, det skulle ha teke seg ut. Det er likevel grunn til å etterlyse sikrere haldepunkt. Er den pressa forskningstida hovudsakleg knytt til innføringa av reforma, eller er problemet permanent?

Forskerforbundet har stadig peika på underfinansieringa av kvalitetsreforma. Forbundet har rekna ut kva som skal til for å bøte på problemet: Oppretting av 1000 nye kombinerte forskings- og undervisningsstillinger neste år.

KVA KAN INSTITUSJONANE gjere sjølve? Universitetet i Bergen har hatt ei eiga gransking av kvalitetsreforma, og Universitetet i Oslo har sett i gang eit tilsvarande arbeid. UiB-rector Sigmund Grønmo har peika på to tiltak: Kan ein konsentrere undervisninga for den enkelte tilsette i enkelte tidsrom? Har studie- og eksamensopplegget vorte for omfattande, slik at det er på tide av å avgrense omfanget? Som Grønmo tidlegare har sagt til Forskerforum: Dersom universitetet har prøvd ut handlingsrommet det har, vil det stå sterkare i argumentasjonen overfor styresmaktene.

I eit intervju med Morgenbladet påpeikar Djupedal at vi i Noreg har ein særeigen tradisjon med å evaluere og forske samtidig som vi implementerer. Dermed tek vi med oss uvisse vidare, for materialet er ikkje tilstrekkeleg til å fastslå kva endringane inneber. "Men", seier Djupedal, "det er som med glasset, ikke sant. Noen sier at det er halvtomt. Jeg sier at det er halvfullt."

Dermed er det Forskerforums oppgåve å seie at glasset er halvtomt. Forresten: Det er nok mindre i glasset enn som så.

Studentoppfølginga har vorte tettare, men når skal forskarane forske? Her frå Universitetet i Stavanger. (Foto: E. Tønnessen)

NOTISER

Demonstrerte for pensjon

Foto: Jan Zahl

Et hundretalls sjeler fra Unio, Akademikerne og studentorganisasjonene trosset 29. januar kulda for å påvirke Stortingets behandling av Pensjonsmeldingen. Demonstrantene på Løvebakken krevde pensjonspoeng for utdanning, på lik linje med vernepliktige og hjemmeverende med barn.

Åtte høyskoler vil bli universitet

Norske høyskoler vil ha høyere status. Åtte av landets statlige høyskoler har konkrete planer om å bli universitet eller vitenskapelig høyskole. Morgenbladet har gjennomført en spørreundersøkelse blant norske statlige høyskoler om de vurderer å endre institusjonskategori. Av 25 spurte høyskoler, har åtte av dem planer om å bli enten universitet eller vitenskapelig høyskole. Og kreativiteten er det ingenting å si på. Fusjoner, samarbeid og trinn for trinn-løsninger er metoder høyskolene bruker for å prøve å skaffe seg enten universitetsstatus eller status som vitenskapelig høyskole. Høgskolen i Agder er den høyskolen som har kommet lengst i arbeidet med å bli universitet. Like bak Høgskolen i Agder ligger Høgskolen i Bodø. I Hedmark og Oppland jobber de tre høyskolene (Hedmarksregionen, Gjøvik og Lilleham-

Nytt styre i Forskningsrådet

Geir Stene-Larsen, direktør for Nasjonalt folkehelseinstitutt, er gjenoppnevnt som leder for hovedstyret, mens Unni Steinsmo, konsernsjef for SINTEF, er oppnevnt som nestleder. Steinsmo er ny som nestleder, men var medlem av hovedstyret i forrige periode. De øvrige medlemmene i det nye hovedstyret er professor Kari Melby (leder for Forskningsrådets divisjonsstyre for vitenskap), professor Knut Liestøl (leder for divisjonsstyret for store satsinger), dr. Alf Bjørseth (leder for divisjonsstyret for innovasjon), professor

Ole Henrik Magga og markedsansvarlig Siri Kalvig.

Melby, Bjørseth, Magga og Kalvig er nye i hovedstyret, mens Liestøl satt i hovedstyret som leder for divisjonsstyret for innovasjon i forrige periode.

SINTEF-sjef Unni Steinsmo er ny nestleder i Forskningsrådet. (Foto: SINTEF)

Færre menn i høyere utdanning

Foreløpige tall for 2006 viser at antall mannlige studenter på landets universiteter og høyskoler har falt sammenlignet med året før, ifølge SSB. Per 1. oktober 2006 var 211 600 studenter registrert ved universiteter og høyskoler i Norge. Sammenlignet med 2005 tok nærmere 1200 flere kvinner høyere utdanning i 2006. Samtidig viser de foreløpige tallene at det har vært en reduksjon i antall menn på drøyt 1300 sammenlignet med året før, når militære høyskoler holdes utenfor. Trenden med kvinnelig flertall i høyere utdanning har pågått de siste 20 årene, og var også gjeldende for 2006, da kvinnene utgjorde 60 prosent av det totale studenttallet.

– Kutt de fine titlene

Kunnskapsminister Øystein Djupedal vil at professorer skal signere opprop som samfunnsborgere, og ikke som professorer, når de vil i samfunnsdebatten, melder avisen Vårt Land.

Når en fagperson deltar i offentlig debatt som vanlig samfunnsborger, bør det ikke brukes tittel eller henvises til særskilt vitenskapelig kompetanse, skriver Djupedal i et svar på et spørsmål fra Stortinget.

Dersom forskeren ikke er ekspert på det aktuelle området, bør man ikke koble navnet sitt til tittel, synes ministeren. Djupedal lovpriiser likevel engasjement fra forskere i sitt svar til Høyre-representant Martin Engeset.

Ønsker universitet – kan bli filial

Ap har en visjon om at Finnmark skal få et eget universitet. I stedet kan høyere utdanning i fylket ende opp som en filial for Tromsø-miljøet.

Jeg mener at Finnmark må sette seg ambisiøse og hårete mål for utvikling av kompetansemiljø. Universitet er helt klart et sånt mål. Vi vet at kompetanse og kunnskap henger svært nøye sammen med utvikling, makt og innflytelse. Derfor må Finnmark være offensiv på dette området med tanke på framtiden, sier leder i Finnmark Ap, Ingalill Olsen til Altaposten.

Hun er også leder i programkomiteen som nå er i ferd med å legge siste hand på fylkesvalgprogrammet for de neste fire år.

Rektor ved Høgskolen i Finnmark, Sonni

Olsen, har ikke noe ønske om å blande seg inn i programarbeidet til Finnmark Ap, men sier at hun er redd partiet ikke helt skjønner hva som må til for å kunne få et universitet på beina i Finnmark.

Et selvstendig universitet i Finnmark er urealistisk. Det er nettopp derfor heller ikke en del av visjonen for Høgskolen i Finnmark, sier Olsen.

Selv utelukker hun ikke at Høgskolen i Finnmark som selvstendig enhet opphører og i stedet blir en del av Universitetet i Nord-Norge – en ny konstruksjon hvor høyskolene i landsdelen fusjoneres med Universitet i Tromsø. Det skjer neppe i morgen, heller ikke neste år, men kan bli en realitet i løpet av ikke altfor mange år.

Sitatet:

– Når man går fra opposisjon til posisjon, er det plutselig mange faktorer som man tidligere ikke måtte bry seg om. Dette er en stor og tung organisasjon, og langt mer mangfoldig enn jeg ante på forhånd.

Geir Ellingsrud til Universitas

Kvalitetsreformen

Fremad i ulike retninger

Landets seks universiteter er splittet i synet på forskningstid. Mens UiO og UiB har knesatt 50/50-fordelingen mellom undervisning og forskning som prinsipp, må den enkelte ansatte ved de fire andre universitetene selv forhandle om hvor mye de skal forske.

Ett av funnene i evalueringen av kvalitetsreformen, er at fagpersonalet i høyere utdanning rapporterer om mindre tid til forskning. Tettere oppfølging av studentene tar tid, og skal man tro de ansatte, går dette altså ut over forskningen. Hva gjør landets universiteter med denne tidsklemma? Jo, de velger ulike strategier.

– Vi forutsetter at de som skal forske er i stand til å levere forskning. Alle får litt tid, men man må levere god forskning for å få forskningstid av noen størrelse, sier Ivar Langen, rektor ved Universitetet i Stavanger (UiS).

Differensiering

– Har ikke UiS ambisjoner om å være en tung forskningsinstitusjon?

– Jo, men vi står på litt ulike utviklings-trinn. Vi har vært universitet i to år, Oslo har vært det i nesten 200 år. Vi har mindre forskningsressurser enn Oslo og Bergen, og må bruke dem slik at vi får mest mulig forskning

ut av midlene, svarer Langen.

– Våre instituttledere fører medarbeider-samtaler med den enkelte forsker om forskningstid. Vi praktiserer dermed differensiert forskningstid, noe som gir økt fleksibilitet, sier Knut Hove, rektor ved Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB).

Dermed legger universitetene i Stavanger og Ås seg på omtrent samme praksis som i Tromsø og Trondheim når det gjelder fordeling av forskningstid. Ved Universitetet i Tromsø vedtok styret i fjor høst en modell hvor hver enkelt vitenskapelig ansatt skal gjøre en avtale med sin instituttleder om fordelingen av arbeidstid mellom forskning, undervisning, formidling og annet. Selv om utgangspunktet er en 50/50-fordeling, er rammen 0-100 prosent.

– Vi har ikke noen bestemt policy på dette på institusjonsnivå, forteller Torbjørn Diger-nes, rektor ved NTNU.

– Normen for våre vitenskapelige medarbeidere er 50/50-fordeling mellom undervis-

ning og forskning. Men det står ikke nedfelt i noen avtale at det er noen *rettighet*. Vi vurderer at det er riktig å ha en fleksibilitet tilpasset den enkelte, sier Diger-nes.

50/50-prinsipp

Denne praksisen skiller seg fra tankegangen ved universitetene i Oslo og Bergen. Etter at prinsippet om en 50/50-fordeling mellom undervisning og forskning ble opphevet gjennom departementets oppsigelse av de sentrale retningslinjene for arbeidstidsfordeling i fjor, mente Universitetet i Oslo at det var behov for å nedfelle 50/50-ordningen skriftlig. Dermed trenger ingen i kombinerte stillinger ved landets eldste universitet å være usikre på om de kan pålegges mer tid til undervisning, formidling og administrasjon enn de hadde tidligere.

– Det er vår ambisjon å være et forskningsuniversitet, og da er det naturlig å ha en 50/50-fordeling, sa personaldirektør Elisabeth Halsen til Forskerforum.

Universitetet i Bergen er det første universitetet som har foretatt en egen gjennomdrøfting av kvalitetsreformen. Og i Vestlandets hovedstad er konklusjonen klar: “En reform som setter tidsbruken til forskning under press, strider mot helt grunnleggende ide-

Universitetet i Stavanger er bare to år gammelt. Her kan ikke alle ansatte ta 50 prosent tid til forskning for gitt. (Foto: E. Torp)

aler for forskningsuniversitetet," skrev rektor Sigurd Grønmo i en kronikk i Aftenposten.

UiB akter å videreføre 50/50-prinsippet. Men i tillegg vil UiB se på hvordan man i regi av fakultetene kan frigi ytterligere tid og ressurser til forskning, blant annet gjennom å konsentrere undervisningen til den enkelte ansatte til bestemte tidsrom. Slik kan man frigjøre mer sammenhengende forskningstid i andre tidsrom.

Slik universitetsledelsen i Bergen ser det, er det en feilslutning å kalle studentene vinnerne og forskerne taperne i kvalitetsreformen. Studentene taper nemlig også på mindre forskning.

Ettersom det er et grunnleggende krav til universitetsundervisningen at den skal være forskningsbasert, vil dårligere kår for forskningen også innebære svakere undervisning for studentene – på sikt, mener Grønmo.

Forbundets prinsipp

– Bergen og Oslo har valgt en modell som er i tråd med Forskerforbundets synspunkter. Som prinsipp er 50/50-fordelingen best for den forskningsbaserte undervisningen, sier leder i Forskerforbundet, Bjarne Hodne.

– Ved de andre universitetene argumenterer man for økt fleksibilitet med differensiert forskningstid?

– Det spørs hvem det blir fleksibelt for. Fra et ledelsessynspunkt oppnår man nok mer fleksibilitet, men jeg er ikke like sikker på om det oppleves som den beste løsningen fra et arbeidstakersynspunkt, sier Hodne.

Forskerforbundet har selv gjennomført en undersøkelse rundt tid til forskning. Den viste at seks av ti føler at de har mindre tid til forskning etter innføringen av kvalitetsreformen.

– Det finnes vel knapt noen yrkesgruppe som ikke ville være enig i at de har for lite tid til fordypning når man sender ut slike spørreskjemaer?

– Det kan så være, men når folk forteller at det har skjedd en forskyvning i tidsbruken, må det tas på alvor, svarer Hodne.

En av dem som merker at det er trykk i tidsklemma, er nestleder i Forskerforbundet ved NTNU, Kristin Dæhli.

– Fordelingen av forskningstid varierer fra institutt til institutt. Vi får tilbakemeldinger med jevne mellomrom om at forskningstiden er pulverisert etter kvalitetsreformen. Særlig gjelder dette humaniora og samfunnsvitenskapelige fag, som har opplevd de største omleggingene, sier Dæhli.

Forskerforbundet ved NTNU har prøvd å ta dette opp med arbeidsgiver, forteller hun.

– Det er likevel vanskelig å nå gjennom med diskusjonen. Vårt inntrykk er at arbeidsgiver oppfatter dette som syting og klaging. Problemet er at vi ikke har et tydelig nok fagtagrunnlag. Etter vårt syn burde arbeidsgiver gjennomføre en skikkelig analyse av situasjonen og tidsklemma mellom forskning og undervisning, sier hun.

En slik analyse er det flere som kunne tenkt seg. Både rektor Hove ved UMB og leder Hodne i Forskerforbundet ønsker seg en skikkelig arbeidstidsundersøkelse for sektoren.

Av Jan Zahl

Leder i Forskerforbundet Bjarne Hodne stiller seg bak ønsket om en skikkelig arbeidstidsundersøkelse for sektoren. (Foto: Ingar Myking)

Kvalitetsreformen

Ingen politiske signaler

Etter tre års evaluering vil verken den politiske ledelsen i Kunnskapsdepartementet eller lederen i KUF-komiteen komme med tydelige politiske signaler om hva som bør skje med kvalitetsreformen.

– Kanskje har jeg sovet i timen, men jeg har ikke oppfattet noen politiske signaler fra statsråden – utover at han viser entusiasme og engasjement overfor saken, sier leder i Forskerforbundet Bjarne Hodne.

– Jeg har ikke oppfattet noe signal fra politisk hold annet enn at man sier man tror på det som står i Soria Moria. Men jeg kommer ikke til å tro på de fagre ordene før jeg ser dem omgjort til praktisk politikk, sier Odd Einar Dørum, Venstres mann i Stortingets KUF-komite.

Sluttrapporten fra utvalget som har evalu-

ert kvalitetsreformen gjennom tre år, slo knapt ned som noen bombe i januar. Funnene fra utvalget har dryppet gradvis ut til offentligheten over lang tid. Men hva mener landets politiske ledelse når de nå har den ferdige evalueringen i hånd?

– Vi skal gå gjennom evalueringsrapportene skikkelig. Så skal vi komme tilbake med en stortingsmelding. Vår foreløpige tidsplan er at saken skal behandles i Stortinget i løpet av høsten, sier statssekretær Per Botolf Maurseth i Kunnskapsdepartementet.

Engelsk avgiftsdebatt

Debatten om studieavgifter i England held fram. I dag kan lærestadene krevje studieavgifter på maksimalt 3000 pund i året, tilsvarende om lag 37 000 kroner. Mange i den engelske sektoren for høyere utdanning har stilt spørsmål ved om ein kan halde fast ved denne avgrensinga på lengre sikt. Spekulasjonane får ny næring av ei rundspørjing som avisa The Guardian har gjort blant leiarane ved universiteta i England. Mange svarar at avgiftene måtte ha vorte heva til det dobbelte om dei skulle dekkje kostnadene, og for visse naturvitenskaplege studietilbod kjem kostnadene opp i heile 10 000 pund i året. I dag krev nesten alle universitet i England den maksimale avgifta på 3000 pund.

Gresk reformprotest

Hellas: Regjeringa har kome med framlegg om å tillate private universitet, og dette har utløyst kraftige protestar, melder BBC. Nyleg utarta ein demonstrasjon i Aten til samanstøytar med politiet. Tusenvis av forskarar og tenestemenn i offentlig sektor har dessutan delteke i ein ein-dagsstreik til støtte for protestane. Regjeringa meiner at den planlagde nyordninga skal føre til sterkare konkurranse og høgare kvalitet. Studentar, forskarar og faglege leiarar fryktar at konsekvensen vert dyrare og dårlegare utdanning. Dei meiner at regjeringa heller burde styrke den avgiftsfrie statlege utdanninga, noko som vart lova under valkampen.

Marknadsføring av dansk utdanning

Regjeringa i Danmark presenterte nyleg eit framlegg til "offensiv global marknadsføring" av Danmark, melder det svenske Högskuleverket. Regjeringa set av tilsvarende ca 450 millionar norske kroner til fem område, blant anna utdanning. I framlegget vert det fastslått at relativt få utanlandsstudentar kjem til Danmark, og at ingen dreg full nytte av dei som kjem. Det skal derfor verte lettare å få praksis under utdanninga og arbeid etter eksamen. Regjeringa vil marknadsføre utdanningstilbodet betre og opprette stipend for studentar frå utviklingsland.

Nestleder Kristin Dæhli i Forskerforbundet ved NTNU får tilbakemeldinger om mindre tid til forskning fra de ansatte. (Foto: Forskerforum)

Ingen store grep

– Har dere ingen politiske signaler om hva dere vil gjøre noe med?

– Slik vi ser det nå, er det mindre aktuelt å gjøre noe med de store grepene i reformen, som gradsstruktur og karakterer. Samtidig kan det være behov for enkelte justeringer. Men der har vi ikke konkludert ennå, svarer statssekretæren.

Blant temaene departementet ønsker å se nærmere på, er studentenes læringsutbytte. Funnene i evalueringen tyder ikke på raskere gjennomstrømming, mindre frafall eller at studentene studerer mer – slik målsetningen var. Ikke har man fått den internasjonaliseringen av norsk høyere utdanning som man hadde ønsket, heller.

– Mener den politiske ledelsen i Kunnskapsdepartementet at kvaliteten har gått opp eller ned etter innføringen av kvalitetsreformen?

– Resultatene fra evalueringen forteller oss at det ikke finnes noe entydig svar. Noen indikatorer tyder på forbedring, andre ikke. Men det er et entydig signal at studentene opplever at de får bedre oppfølging, svarer Maurseth.

– Et annet entydig signal er at forskerne rapporterer om mindre tid til forskning?

– Dette er ikke like entydig. En del indikatorer tyder på at forskningsaktiviteten går opp, siden både publiseringen og siteringen av norsk forskning øker. Men vi ser alvorlig på forskernes egen opplevelse av at forskningsaktiviteten skvises. Balansen mellom forskning og utdanning er et av temaene vi vil se nærmere på, sier Maurseth.

Innkjøringsproblemer?

Han mener det er usikkert om opplevelsen av mindre tid til forskning skyldes innkjøringsproblemer i forbindelse med innføringen av reformen, eller om det dreier seg om et vedva-

rende problem.

– Vi er opptatt av at undervisningen skal være forskningsbasert, samtidig som vi trenger resultatene av forskningen i seg selv. Vi trenger altså forskningen.

– Mener du differensiert forskningstid eller 50/50-fordeling mellom forskning og undervisning er beste strategi for å sikre tid til forskning ved universitetene?

– Jeg tror vi må ha tillit til at institusjonene kan håndtere dette selv. Det har de frihet til nå. Dette må skje i nært samarbeid med de ansatte og på en måte som tar hensyn til både forskningen og undervisningen, svarer Maurseth.

Mens den politiske ledelsen ved departementet dermed er svært forsiktige med å komme med tydelige signaler om kvalitetsreformens videre utvikling, er det omtrent like tyst fra opposisjonsledelsen.

– Jeg er ikke sikker på om de tydelige signalene bør komme en uke etter at evalueringen er lagt fram. Det som er viktig nå, er at alle møter evalueringen med et åpent sinn, ikke at man er så opptatt av hva som konstruktivt burde skje framover, sier Ine Marie Eriksen Søreide (H). Hun leder Stortingets Kirke-, utdannings- og forskningskomité. Søreide er også oppmerksom på funnene i rapporten, men vil altså framfor alt ha en bred debatt.

Dørum hadde likevel ventet seg tydeligere signaler fra øverste hold i Kunnskapsdepartementet.

– Statsråden må ta tilbake den tittelen han gav seg selv, nemlig “kunnskapsminister”. Han har så langt bare vært barnehageminister, avslutter Dørum.

Av Jan Zahl

Google-bibliotek i vekst

Søkjemotoren Google held fram med det kontroversielle prosjektet med å digitalisere bøker og gjøre dei fritt tilgjengelige på nettet, melder det svenske Högskuleverket. Fleire store universitetsbibliotek – blant anna Harvard, Oxford og Stanford – er samarbeidspartnarar alt, og seinast har University of Texas vorte med. Prosjektet har vorte kritisert av opphavsrettslege grunnar og har vorte stemnd for retten av ein forfattarorganisasjon. Google er svært nøye med å poengtere at dei tilpassar seg til opphavsretten som gjeld i dei ulike landa. Frå mange bøker får ein berre smaksprøver på teksten og opplysingar om kor dei finst. Andre bøker, med klart opphavsrett, kan ein laste ned i sin heilskap. Bokdatabasen er å finne på <http://books.google.com/>

Nyopning av gammalt universitet?

India: Eitt av dei eldste universiteta kan verte skipa på ny, melder det svenske Högskuleverket. Regjeringa i den indiske delstaten Bihar har kome med framlegg om å etablere eit internasjonalt universitet i Nalanda. Statsministeren i India har vore i drøftingar med japanske og kinesiske styresmakter om eit samarbeid. Tenestemenn i delstaten seier at det er sett av pengar til prosjektet, og dei har byrja å kjøpe tomter til føremålet. Det nye Nalanda kan blant anna verte eit sentrum for studiar i filosofi og tenking med buddhistisk/hinduistisk grunnsyn. Universitetet i Nalanda vart opphavleg grunnlagt i år 427 e.Kr. i nærleiken av Patna i det nordlege India. Universitetet hadde over 10 000 studentar og 2 000 lærarar i stordomstida frå om lag 600-1200 e.Kr.

Opptaksprøve til medisn

Tyskland: For ti år sidan vart opptaksprøva til medisnuttanninga avskaffa i heile Tyskland. Ordninga vart vurdert som for dyr og omstendeleg. Men etter nye opptaksreglar skal dei tyske lærestadene sjølve fordele 60 prosent av plassane, og lova krev at opptaket ikkje berre skal basere seg på karakterar. Delstaten Baden-Württemberg er den fyrste som innfører ei ny opptaksprøve til medisnuttanninga, melder Der Spiegel. Prøva skal reflektere kva som krevjast under studia, blant anna tekstforståing, fleirdimensjonal tenking og evna til å vere nøyaktig under tidspress. Deltakinga er frivillig, men i praksis må ein gjennom prøva om ein skal ha håp om å kome inn på studiet.

Enklere godkjenning av utdanning

Et utvalg nedsatt av Kunnskapsdepartementet foreslår å opprette et nasjonalt informasjonssenter for godkjenning av utdanning fra utlandet. Utvalget har utredet problemstillinger knyttet til systemet for godkjenning og godskriving av høyere utdanning i Norge, og foreslår en rekke tiltak som kan gjøre saksbehandlingen av søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning enklere, raskere og mer brukervennlig. Det nasjonale informasjonssenteret bør legges til NOKUT, mener utvalget.

Bioteknologi

Åpner stamcelleforskningen

Fra å ha hatt en av verdens strengeste bioteknologilover, foreslår regjeringen nå en av de mer liberale. Da blir det tillatt å forske på embryonale stamceller.

– Dette har vært en viktig sak for regjeringen, sa helseminister Sylvia Brustad da hun 26. januar la fram regjeringens forslag til ny bioteknologilov.

– Det er ingen hemmelighet at det har vært ulike meninger om denne saken, sa statsråden.

Lovutkastet, som har vært utsatt flere ganger på grunn av intern uenighet mellom de rødgrønne, åpner for forskning på over-tallige befruktede egg på bestemte vilkår. I dag er slik forskning forbudt.

– Bidra med nyskaping

– Norge må ikke bli hengende etter i viktig forskningsutvikling. Lovendringen vil gjøre det mulig for norske forskere å bidra til å utvikle metoder og teknikker som vi i dag må importere fra utlandet. Norge må bidra med nyskaping, ikke bare dra nytte av forskning fra utlandet, sa statsråd Brustad.

Selv om det nå åpnes for forskning på befruktede eggceller, skal dette skje innenfor bestemte rammer og på bestemte vilkår.

– Det blir bare mulig å forske på overtallige egg; egg som er til overs etter assistert befruktning. Alternativet ville være å destruere eggene. I stedet kan vi utnytte dem til å utvikle kunnskap som kan hjelpe alvorlig syke pasienter. Det er i seg selv et stort pluss, sa Brustad.

Det blir dermed ikke lov å utvikle befruktede egg for forskningsformål. I tillegg blir det bare lov å forske på eggene de første fjorten dagene etter befruktning.

– Vi har måttet stå på sidelinja og se på hva andre kunne gjøre innenfor stamcel-

leforskningen. Når vi nå åpner opp, kan vi også utvide våre egne stamcelleforskningsmiljøer, og vi kan rekruttere flere forskere, sa helseministeren.

Genetisk undersøkelse

I forslaget til endringer i bioteknologiloven går regjeringen også inn for en revisjon av dagens regulering av såkalt preimplantasjonsdiagnostikk (PGD). Man åpner med andre ord for genetisk undersøkelse av befruktede egg for å hjelpe foreldre som er bærere av genetisk sykdom.

– Poenget er å hjelpe bærere av alvorlige arvelige sykdommer til å få et barn uten sykdommen. Det vil i tillegg bli mulighet til å få et barn som kan være donor til et sykt søsken, sa Brustad.

En ny, bredt sammensatt nemnd med lekrepresentasjon skal behandle disse sakene. Nemnda skal vurdere alvorlighetsgrad, smerte og belastning ved sykdommen, og hvilken mulighet det er for lindrende og livsforlengende behandling.

Dypt skuffet

Tidligere barne- og familieminister Laila Dāvøy (KrF) er dypt skuffet over at SV og Sp har gått med på å åpne for forskning på embryonale stamceller og for PGD.

– Jeg synes dette er dypt skuffende, og etisk og moralsk alarmerende. Dette er sorteringssamfunnet i full bredde, sa Dāvøy til NRK da regjeringens forslag ble kjent.

Dāvøy er heller ikke overbevist om hva åpningen for embryonal stamcelleforskning kan føre til.

Liberalisering av bioteknologiloven kan føre til større miljøer innen stamcelleforskning i Norge, mener helseminister Sylvia Brustad. (Foto: Helse- og omsorgsdepartementet)

– Dette dreier seg om eksperimentell forskning vi vet veldig lite om. Forskerne sier selv at det er stor usikkerhet om resultatene og konsekvensene av dette. Jeg synes regjeringen overselger budskapet og gir falske forhåpninger, sa KrF-politikeren til NRK.

Av Jan Zahl

Forskarprotest mot politisk styring

USA: Den amerikanske miljølobbyorganisasjonen American Union of Concerned Scientists (UCS) publiserte i februar 2004 eit opprop for å attrere forskingas integritet. Oppropet har vorte underskrive av over 10 000 forskarar, blant desse 52 nobelprisvinnarar. UCS hevdar at regjeringa forvanskar forskingsresultat (til dømes når det gjeld global oppvarming) av politiske grunnar. UCS seier vidare at forskarar som arbeider for føderale styresmakter skal ha vorte bedne om å endre forskingsresultat for at dei skal passe med politiske initiativ. Andre resultat skal ha vorte fortagde eller manipulerte, og styresmaktene skal ha avgrensa det allmenne og politiske innsynet i viktig forskingsinformasjon. Representantar for regjeringa i USA hevdar at rapporten er usakleg.

Danning stadig viktigare

USA: Danning og utdanning vert stadig viktigare i USA. Slik kan ein tolke ein rapport som nyleg vart lagt fram av Association of American Colleges and Universities (AACU) – eit leiande talerør for "liberal arts". Rapporten, som er å finne på nettstaden aacu.org, byggjer på intervju med 300 arbeidsgjevarar i USA. Arbeidsgjevarane svara på kva kvalitetar dei såg etter hjå søkjarar. Dei tre fremste kvalitetane viste seg å vere evne til kritisk og analytisk tenking, evne til munnleg og skriftleg kommunikasjon, samt samarbeidsevne. AACU åttvarar mot at akademisk utdanna vert stadig dårlegare budde til å konkurrere innanfor ein global økonomi. Høgskular og universitet bør derfor gjere læreplanane breiare og leggje meir vekt på problemløysing og kritisk tenking, meiner AACU.

Høgskole vil bli universitet

Ringerikes Sparebank og Høgskolen i Buskerud har inngått en omfattende partnerskapsavtale. Hensikten med avtalen er å videreutvikle Hønefoss i region Viken som en attraktiv studentby. Samarbeidet skal styrke høgskolens muligheter for å etablere en forskerutdanning innen økonomisk-administrative fag. Etableringen av forskerutdanningen er viktig i høgskolens arbeid for å oppnå universitetsstatus. Ringerikes Sparebank vil være en viktig partner i dette arbeidet. Ringerike Sparebank og Høgskolen i Buskerud etablerer et næringslivsprofessorat innenfor fagområdet bedriftsøkonomisk analyse, strategi og risikostyring, skriver Nordens Nyheter.

Forskningsetikk

- Krever økte ressurser

Politisk åpning for forskning på embryonale stamceller må følges av økte bevilgninger i millionklassen, mener forskerne.

– Norge selger seg jo inn som en nasjon i spissen for å fremme *den gode sak*. Regenerativ medisin og tumorterapi kan og bør være en hjertesak for norske politikere, sier professor Stefan Krauss ved Centre for Stem Cell Based Tumor Therapy.

Når starter et liv?

Forskningsgruppen han leder i Forskningsparken i Oslo arbeider innenfor et felt som blir regnet som ett av de mest lovende for å utvikle ny viten og nye behandlingsmetoder innen medisinsk forskning. Men det er også ett av de mest politisk kontroversielle. For samtidig som stamcelleforskning er spådd å kunne bedre behandlingen av en rekke alvorlige sykdommer, har det fra politisk hold vært betydelig motstand mot å tillate forskning på såkalte embryonale stamceller, det vil si befruktede eggceller. For når starter et liv? Ved selve befruktingen, eller seinere? I så fall: etter hvor mange dager, hvor mange uker? Hvor skal grensen gå for livets ukrenkelighet?

– Det har vært en periode med mye diskusjon. Men nå virker det som om det har roet seg ned. Man har blitt mer pragmatisk og ser heller på mulighetene, sier Krauss.

Selv om det viser seg at nordmenn har blitt mer positive til bioteknologi, har det ikke alltid vært slik.

– Det har vært en allianse mellom kristen-konservative og venstresiden i norsk politikk som har reagert følelsesmessig mot bioteknologisk forskning. Alliansen er ikke spesifikt norsk, men den har ført til at Norge har hatt et strengere regelverk enn mange andre steder, sier Erik Øverland, som sammen med Berit Johnne i 2005 redigerte boka *Leve av, leve med, leve for? Vår bioteknologiske fremtid*.

Det er kanskje ikke overraskende at den kristne delen av høyresiden er svært skeptiske til alt som kan fortolkes som «tukling» med skaperverket, men dette har altså blitt koplet med et svært puritansk syn på naturen på den sekulære venstresiden.

– Man har vært opptatt av bioteknologi på en veldig konvensjonell måte, der man har operert med lett absurde dikotomier: Enten åpne opp for sorteringssamfunnet eller forby denne typen forskning totalt, sier Øverland.

– I vår kultur er abort legalt. Det innebærer at mange sunne embryoer blir ødelagt – uten diskusjon. Men det oppstår altså en stor diskusjon om befruktede egg som aldri vil bli implantert eller bli til noe menneske. Man skal være veldig ideologisk for ikke å se at det kan være mulig å forske på dem, sier Krauss.

Totalforbud

Da Bondevik II-regjeringen hadde saken oppe for 3-4 år siden, ble resultatet et totalforbud mot embryonal stamcelleforskning, et forbud som i den nye bioteknologiloven etter alt å dømme blir opphevet.

I Soria Moria-erklæringen står det at «Regjeringen vil revidere bioteknologiloven slik at det på bestemte vilkår åpnes for forskning på overtallige befruktede egg, herunder stamcelleforskning, og begrenset bruk av preimplantasjonsdiagnostikk.»

Utkastet til ny bioteknologilov er blitt utsatt flere ganger før det endelig ble lagt fram 26. januar. Utsettelsene skyldes at Ap og regjeringspartnerne ikke har klart å bli enige om preimplantasjonsdiagnostikk. Ap har ønsket å fortsette dagens praksis, der man kan gjøre begrenset bruk av genetisk undersøkelse av befruktede egg før innsetting i kvinnens liv-

Fakta

Fakta stamceller

Hvert eneste sekund dør flere tusen celler i kroppen. I en frisk kropp blir de umiddelbart erstattet med nye. Cellene som produserer alle de nye cellene, kalles stamceller, og er altså opphavet til spesialiserte kroppsceller, som f.eks. muskel-, blod-, hud-, tarm- og nerveceller. På norsk kan man kalle stamceller for «morceller» eller «opphavsceller».

I tillegg til å lage nye celler, kan stamcellene også reproducere seg selv og bli til nye, identiske stamceller. Vanlige celler kan også dele seg, men de nye cellene blir ikke helt identiske. Vanlige celler mister noen av opphavscellens egenskaper på veien, mens stamcellene ser ut til å ha «evig liv».

Lærer medisinske forskere å bruke stamceller kan de i prinsippet produsere hvilken som helst celletype. Når de har produsert cellene, kan de føre dem inn i pasienten. En pasient med en leverskade få laget nye leverceller. Det samme kan man gjøre med muskelceller, nerveceller, hudceller – i teorien alle slags celler i menneskekroppen. Stamceller kan muligens også brukes til å lage nye organer/kroppsdeler. Enkelte tror at stamcellene kan føre til behandlingsmetoder uten bivirkninger. Mange av dagens medisiner har store bivirkninger som reduserer pasientens livskvalitet. Dette kan gi en helt ny form for medisin.

Kilde: Bioteknologinemnda

mor – både for barnets egen del og for å kunne redde søsken. SV og Sp har ønsket en strengere praksis.

Men å oppheve totalforbudet mot forskning på embryonale stamceller er de rødgrønne altså enige om.

Farmasiforskning evaluert

Norsk farmasøytisk forskning har i løpet av 2006 vært evaluert av en internasjonal ekspertkomité. Rapporten påpeker flere svakheter, blant annet mangelen på en nasjonal strategi og et nasjonalt koordinerende organ. Positivt er derimot at farmasistudentene er høyt kvalifiserte søkere til stipendiattstillinger. Evalueringskomiteen anbefaler sterkt at det etableres et nasjonalt samordnende organ og en nasjonal strategi for farmasøytisk forskning. Ser man på den vitenskapelige produksjon, når norske publikasjoner ikke opp i den internasjonale konkurransen, og dette kan skyldes at forskningen er for fragmentert. Komiteen fremhever at farmasistudentene utgjør et godt fundament og vil være høyt kvalifiserte søkere til stipendiattstillinger. Evalueringskomiteen anbefaler også at det opprettes en egen forskerskole innen farmasi.

Reformene påvirker forskningsetikken

Målstyringen i de nye reformene i universitets- og høyskolesektoren er ikke bare forskningspolitikk. Det er i høy grad også forskningsetikk fordi rammebetingelsene for forskning endres, mener NESH. Summen av reformene er målstyring av institusjonene. Men det har også et forskningsetisk aspekt fordi det styrer hvordan forskningen skal foregå. – God forskningsetikk betyr at forskningen skal komme samfunnet til gode, den skal være fri og uavhengig og skal utføres på en forsvarlig måte. Dette krever gode rammebetingelser, sier Hilde W. Nagell, sekretariatsleder i Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora, NESH til etikkom.

Hun mener at rammebetingelsene står i fare for å bli endret i negativ retning med de nye reformene.

Krever større studentinnsats

Studenter bruker i gjennomsnitt 30 timer i uka på studiene, og det er for lite, mener kunnskapsminister Øystein Djupedal (SV). Statistisk sentralbyrås undersøkelse om studentenes levkår i 2005 viser at ni av ti studenter har annet arbeid i løpet av året. 87 prosent av dem regner seg likevel som heltidsstudenter. Gjennomsnittsalderen til en student har økt med to år siden 1998 og er nå 28 år. Disponibel inntekt har også økt, men boligprisene spiser opp mye av inntektsveksten.

– Jeg er forundret over at så mange studenter anser 30 timer studier per uke som fulltidsstudier. Det er for lavt. Det er ikke tvil om at noen studenter burde jobbe mer med studiene, sier Øystein Djupedal.

Han viser til at kvalitetsreformen i høyere utdanning skulle føre til økt studieintensitet, og at bedre studiefinansiering også skulle bidra til dette.

– Vi har fått signaler om at regjeringen ønsker å satse på stamcelleforskning, og at omleggingen av lovverket vil bli fulgt opp av økt økonomisk satsing. Vi vet ikke hvor stor, men den bør være slik at Norge kan få tyngde i dette forskningsfeltet, sier Krauss.

Han understreker at påplussingene må være betydelige i forhold til dagens budsjett. Det samme har professor i medisinsk etikk Jan Helge Solbakk tidligere påpekt. Før jul sa han til Klassekampen at politikerne ser ut til å undervurdere hvor mye den teknologisk tunge embryonale stamcelleforskningen vil koste, og etterlyste en finansiell diskusjon i tillegg til den etiske.

– Testing av befruktede egg er ikke bare kontroversielt, men kostbart. Vi snakker om investeringer i mangemillionersklassen, sa Solbakk, som ønsket tydelige signaler om hvor pengene skal komme fra.

Offentlig ansvar

Medisinsk forskning som potensielt kan revolusjonere behandlingen av sykdommer som Parkinson, kreft, multipel sklerose, ryggmargsskader, hiv/aids, hjerteinfarkt, demens og diabetes høres for en lekmann umiddelbart interessant ut for legemiddelindustrien – med de implikasjoner det måtte ha for tilgjengelighet, patentering og prising. Men Krauss mener det ville være en feilvurdering å sette seg tilbake og vente at industrien skal ta seg av den biomedisinske utviklingen.

– Dette er enormt dyrt og risikofyllt. Kommersielt lønner masseproduksjon med lave produksjonskostnader og høyt volum seg, som aspirin. Legemiddelindustrien liker relativt kort vei fra utvikling til bruk, men det er man ikke garantert på dette feltet, sier Krauss.

Han mener hovedansvaret for å utvikle biomedisinsk utvikling ligger på det offentlige; at dette er en del av politikernes ansvar for sin egen befolkning.

– Jeg tror man må ha en blandingsmodell mellom offentlig og privat. Men der vi står i dag, bør det offentlige ta hovedansvaret, slik det har gjort i Storbritannia og Sverige. Der satser man kolossalt. Det samme gjør USA og Kina. Samtlige steder finansieres brorparten av offentlige midler og kilder.

Noe av diskusjonen rundt kontroversiell,

Norge har potensial, infrastruktur og finansielle muskler til å utvikle ny, biomedisinsk teknologi som kan komme hele menneskeheten til nytte, mener professor Stefan Krauss. (Foto: Trond Isaksen, Bladet Forskning)

medisinsk forskning i Norge har nettopp dreid seg rundt det dobbelte moralske bokholderi som ligger i at vi på den ene siden har framstått med moralsk rene hender fordi vi ikke har drevet denne typen forskning. Men på den andre siden har vi gjort bruk av behandlingsmetoder som springer ut av at andre land har utviklet kunnskap gjennom denne typen forskning.

– Kan vi ikke bare fortsette å importere slik kunnskap; hvorfor skal lille Norge være tung på stamcelleforskning?

– Norge har potensial, infrastruktur og finansielle muskler til å utvikle ny, biomedisinsk teknologi. Det kan i sin tur komme hele menneskeheten til nytte, ikke bare Norges egen befolkning, sier Krauss.

Ikke science fiction

– Hvor står stamcelleforskningen i dag?

– Dagens utfordring er å få stamcellene til å klare normale, terapeutiske protokoller. Dette

handler altså ikke om science fiction. Men vi snakker om et fagfelt i rivende utvikling, her finnes foreløpig ingen klare konklusjoner.

– Ser du noen farer ved utviklingen av denne typen kunnskap?

– Enhver teknologi eller kunnskap mennesket har kommet fram til, kan misbrukes. Derfor må det internasjonale samfunn passe på at slikt misbruk ikke skjer. Men skremselen om misbruk må ikke hindre utviklingen av rett bruk av kunnskapen.

Krauss mener den vestlige verden har gått gjennom en periode der man har vært litt for bekymret for den teknologiske utviklingen.

– Det har klare historiske årsaker. Men jeg tror vi er på vei mot en større pragmatisme, en åpenhet for hvilke muligheter som ligger i teknologien. Vi er i ferd med å se at mulighetene er så store at det ville være direkte uansvarlig å ikke gjøre bruk av denne kunnskapen.

Av Jan Zahl

Støtte til forskning gir resultater

1,2 milliarder kroner i støtte til næringslivet kan gi en avkastning på 8,4 milliarder kroner, viser ny rapport. Rapporten omfatter 430 prosjekter gjennomført i årene 1995-2002 med støtte fra Forskningsrådet. Prosjektene er undersøkt i ulike faser fra start og frem til 3-4 år etter avslutning. De totale kostnadene for de 430 prosjektene var 3,4 milliarder, fordelt med 1,2 milliarder fra Forskningsrådet og 2,2 milliarder fra bedriftene selv. Det er Møreforskning Molde som i 10 år har gjennomført årlige undersøkelser for Forskningsrådet om virkninger av offentlig støtte til FoU i næringslivet.

Sykepleiestudenter kan ikke nok

Fire av ti avgangsstudenter ved Norges største sykepleierutdanning på Høgskolen i Oslo strøk til eksamen i sykdomslære.

Faget skal gi dem grunnleggende kunnskap om ulike sykdommer, symptomer og aktuell behandling. Og strykprosenten har aldri vært høyere. Andelen som stryker er doblet fra høsten 2004 til julen 2006, skriver Dagsavisen. Strykprosenten har steget til tross for at kvalitetsreformen, som ble innført høsten 2003, skulle sørge for at flere gjennomfører studiene med gode resultater på normert tid.

Gave til UiT

Bergensmilliardæren Trond Mohn gir 100 millioner kroner til Universitetet i Tromsø.

– Dette er en kjempegave. Det gir oss en fantastisk mulighet til å satse strategisk i tida som kommer, sier en meget takknemlig Jarle Aarbakke.

Rector Aarbakke avslører at han har hatt flere samtale med Mohn det siste halve året.

– Da hadde vi en hyggelig samtale hvor vi snakket om Universitetet i Tromsø og utviklinga i nord, forteller Aarbakke.

Akademisk frihet

– Beskytter ikke annerledestenkende

Akademisk frihet innenfor “anerkjente vitenskapelige prinsipper” innbyr til overvåkning av den enkelte forsker, advarer jussprofessor Henning Jakhelln. Han mener et forslag om å lovfeste akademisk frihet ikke beskytter annerledes tenking i akademien.

I et omfattende høringsutkast går jussprofessor Jakhelln ved Universitetet i Oslo inn for en vesentlig skjerping av utkastet til ny lovhjemmel om akademisk frihet. Utkastet til lovhjemmel ble nylig presentert av et enstemmig utvalg ledet av tidligere UiO-rektor Arild Underdal. Nå har Juridisk fakultet ved UiO bedt Jakhelln skrive et utkast

En lovhjemmel om akademisk frihet må sikre forskerne mot de framherskende prinsipper ved sine egne institusjoner og fagmiljøer, ifølge jussprofessor Henning Jakhelln.

til hørings svar til Det juridiske fakultet, for videre behandling ved UiO, og deretter i Kunnskapsdepartementet. Jakhelln går spesielt i rette med kravet om at institusjonene skal sikre at undervisning, forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid holder et høyt faglig nivå, og at dette skal “utøves i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper.” Jakhelln mener referansen til *anerkjente prinsipper* medfører fare for at annerledes tenkning enn den anerkjente – i betydning framherskende – i framtiden ikke blir garantert akademisk frihet.

– Det er en kjent sak at hvis du ved en doktorgradsbedømmelse har kommet i skade for å legge deg ut med anerkjente synspunkter, så har du en motbakke. Er du flink, klarer du den, men hvis du ikke er så flink, så blir du eventuelt refusert, hevder Jakhelln.

Hegemoni

Professor Jakhelln foreslår i sitt høringsutkast at individet helt spesifikt skal skjermes mot sin egen institusjon når det gjelder retten til å velge metode, problemstilling og utføring av egen forskning.

– Norge er et bitte lite land med små miljøer som sper på med å dra inn andre skandinaver. En stipendiat som ønsker å komme seg fram, velger kanskje å ikke gå i rette med de herskende teorier. Jeg ser på dette som et kjempesproblem, sier Jakhelln til Forskerforum. Han legger opp til å bruke UNESCOs definisjon av akademisk frihet, som ikke legger opp til “anerkjente” prinsipper men baserer seg på “ærlighet” og “oppriktighet” i stedet.

– Jeg er kanskje litt mer kjettersk enn Underdal-utvalget og ser spøkelser ved høylys dag. Gjerne det, men la oss ikke invitere til hegemoni rundt de herskende prinsipper, sier Jakhelln. Han foreslår å innskrive i lovforslaget til akademisk frihet “retten til – uavhengig av allmenne eller tradisjonelle oppfatninger – å drive forskning, gi undervisning, delta i meningsutveksling, utbrede og publisere forskningsresultater.”

Virker mot fusk

Jussprofessor Johan Giertsen, som var medlem av lovutvalget for akademisk frihet, sier til Forskerforum at ordet “anerkjent” ikke har å gjøre med innholdet, og at det derfor ikke hegner om framherskende faglige regimer.

– Et forskningsresultat kan være både oppsiktsvekkende, nytt og revolusjonerende, så lenge man har benyttet en anerkjent framgangsmåte. Hvis du med redelige metoder finner ut – om så at månen er en gul ost – så er du omfattet av lovutkastet. Den som fus-

Fakta

Lovhjemling av akademisk frihet

Et utvalg ledet av professor Arild Underdal la nylig frem forslag til ny utforming av Universitets- og høyskolelovens § 1-5. Forslaget omfatter at universiteter og høyskoler pålegges en positiv plikt til å fremme og verne den akademiske frihet, at bestemmelsen om institusjonell faglig autonomi videreføres, og at akademisk frihet – forstått både som rettigheter og plikter for den enkelte ansatte (forskere og lærere) – lovfestes.

ker i sin forskning, faller derimot utenfor, sier Giertsen. Han er åpen for å formulere loven på andre måter enn det utvalget har foreslått, men understreker at utvalget har lagt UNESCOs anbefaling til grunn.

– “Anerkjent” må forstås som ærlighet, ryddighet og skikklighet i utføringen av forskningen, presiserer Giertsen. Han framhever at lovutkastet viser til “anerkjente vitenskapelige etiske prinsipper”. Det må være tale om en god praksis i lys av nasjonale og internasjonale faglige og forskningsetiske prinsipper, ifølge Giertsen.

– Hva om det kan misforstås?

– “Anerkjent” kobles til “vitenskapelige og etiske prinsipper,” og koblingen til forskningsetikken fremheves i utkastet til motiver. Da er det vanskelig å se at dette kan misforstås. Men hvis høringsrunden frembringer forslag til en annen og bedre formulering av lovutkastet, er det utmerket, sier Giertsen.

Institusjon mot individ

Jussprofessor Jakhelln vurderer at lovutkastet om akademisk frihet har en overvekt til fordel for institusjonene.

– Jeg støtter hundre prosent autonomi ved universitetene, men inntrykket er at utvalgsmedlemmene tross alt har vært i ledende posisjoner på universitetene. Tidligere rektorer både i Oslo og Bergen er med, og man ser gjerne problematikken ut fra hvordan universitetene styres. De har ikke i tilstrekkelig grad interessert seg for den individuelle frihet, selv om de i forarbeidet sier mye om å verne den individuelle friheten, sier Jakhelln. Han synes imidlertid ikke utvalget trekker konsekvensene av dette i lovteksten. I høringsutkastet foreslår Jakhelln å ta inn retten til å “være fri for sensur fra institusjonen,” “retten til fritt å ytre seg om den institusjon eller det system hvor arbeidet utføres” og “retten til å delta i faglige eller representative akademiske organer.”

Av Andreas Høy Knudsen (Tekst og foto)

UiO tilsetter ofte uten utlysning

Fagforeningene reagerer på at mange stillinger ved UiO ikke lyses ut. – Vi kan føle oss presset til å godta tilsetning i fast stilling uten at stillingen har vært kunngjort offentlig, sier Torill Rolfsen, som sitter i tilsetningsrådene for MN-fakultetet og sentraladministrasjonen. Nytt personalreglement er nå under forhandling ved UiO. Å tilsette folk uten først å lyse ut stillingen, er et viktig punkt som diskuteres av fagforeningene, skriver Uniforum.

Universitetsbibliotek

Til kamp mot tidsskriftforlag

Elektroniske tidsskriftabonnemement frå Blackwell vart så dyre at universitetsbiblioteka sa opp avtalen. No arbeider biblioteka med alternative løysingar.

– Vi vonar at forskarane no vil satse meir på institusjonelle arkiv, som ei motvekt til dei kommersielle forlaga, seier direktør Ingar Lomheim ved Universitetsbiblioteket i Trondheim.

Saman med direktørane ved universitetsbiblioteka i Tromsø, Oslo og Bergen sa han nettopp opp avtalen med tidsskriftforlaget Blackwell Publishing. Det inneber at universitetsbiblioteka ikkje lenger har elektronisk tilgang til 778 tidsskrifttitlar frå Blackwell. Etter år med urimeleg prisstiging og dårlege lisensvilkår, er toleevna for biblioteka nådd.

Firar ikkje på krava

Blackwell Publishing er eit av dei mange internasjonale tidsskriftforlaga som i dag sit på rettane til svært sentrale vitenskaplege tidsskrift. Medan forskarar kringom i verda konkurrerer om å publisere i desse vidgjetne tidsskrifta, har forlaga dei siste ti åra kunna auka prisane på dei same tidsskrifta. Resultatet er at artiklar som vert skrivne av forskarane i deira offentleg betalte arbeidstid, må kjøpast attende til forskarsamfunnet for enorme summer.

– Prisstiging på dei kommersielle tidsskrifta har lege langt over vanleg prisindeks, seier Lomheim.

Men no er det nok for dei norske universitetsbiblioteka. Vel er dei i forhandlingar med Blackwell att, med von om å få til ei løysing. Men kva viktigare er: Kampen mot forlaga kjem ikkje til å stoppe sjølv om ein skulle få til ein ny avtale.

– No skal vi jobbe meir med alternativa, seier Ingar Lomheim, og syner til at denne jobben er godt i gang.

– Reglane bør endrast

For i takt med at prisen på tidsskrifta har auka, har det vakse fram ei internasjonal protestrørsle som jobbar for at all forskning i vitenskaplege tidsskrift skal vere gratis tilgjengeleg i elektronisk versjon. Dette har ført til at det i dag finst kring 2500 såkalla open access-tidsskrift på internett. I tillegg har det vorte alt vanlegare for forskingsinstitusjonane å lage institusjonsarkiv der arbeid frå eigne forskarar vert gjort ope tilgjengeleg.

Slike arkiv er allereie etablert ved universiteta i Oslo (DUO), Bergen (BORA), Trondheim (DIVA) og Tromsø (MUNIN). Men førebels er det ikkje mange forskarar som gjer artiklane sine tilgjengelege i desse opne arkiva. Det fortel Ole G. Evensen, som er sjef for tilvekstavdelinga ved Universitetet i Bergen. Han meiner at publiseringspraksisen som eksisterer i dag må endrast for å få fleire til å nytte open access-løysingar.

– I dagens bibliometriske modell for finan-

siering får forskarane flest poeng for å publisere i dei mest kjende tidsskrifta. Dei burde bli honorerte for å publisere i open access-tidsskrift også, seier Evensen, og syner til at det er eit leiingsansvar å leggje om kursen.

Han trur prisauken hjå Blackwell kan ha skapa den merksemda som skal til for å starte denne prosessen, og syner til Universitetet i Tromsø, der endringane ser ut til å vere i gang allereie.

Forskarane må gjerast medvitne

Då universitetsbiblioteket i Tromsø opna arkivet Munin i september i fjor, skjedde det på oppmoding frå leiinga ved universitetet.

– Universitetsleiinga har bede oss om å gjere forskarane meir medvitne om kva rettar og moglegheiter dei har i forhold til tidsskriftforlaga, og her merkar vi at informasjonsbehovet er stort, fortel Stein Høydalsvik, som er IT-ansvarleg for arkivet.

– Tidlegare kravde tidsskriftforlaga opphavsrettane til stoffet dei publiserte. Men utviklinga dei siste åra har tvunge forlaga til å endre desse reglane. I dag godtek rundt 80 prosent av forlaga at forskaren også publiserer resultatene i eit institusjonsarkiv. Men for å gjere dette må forskaren sjølv gå aktivt inn for å få ein slik klausul i avtalen med forlaget. Dette er det for få som veit i dag, seier han.

Høydalsvik trur likevel at viljen til endring er stor nok til å lukkast.

– Arkivet vårt er førebels ganske ferskt, men allereie no opplever vi stor pågang og nyfikne frå forskarar som vil gjere arbeida sine meir tilgjengelege, seier han.

Forskarar støttar avgjerda

Få forskarar har lagt ut arbeida sine i institusjonelle arkiv til no, men fleire ser at dette kjem til å bli naudsynt framover.

– Eg har ingen problem med å skjønne at biblioteka ikkje kan følgje med i den galopperande prisauken på tidsskrifta, seier professor i samfunnsmedisin Olav Helge Førde ved Universitetet i Trondheim.

Han er ikkje sjølv råka av brotet med

Blackwell Publishing, men det er fordi han får alle tidsskrifta han treng direkte frå Helsebiblioteket i Oslo. Han har likevel høyrte fleire andre klage over Blackwell og ser at behovet for å bygge opp institusjonelle arkiv berre vert større og større.

– I dag er konkurransen om å bli sitert så stor at fleire forskarar legg ut arbeida sine på eigne heimesider, for å gjere dei meir tilgjengelege.

– Har du sjølv lagt ut artiklar i det institusjonelle arkivet ved Universitetet i Trondheim?

– Eg har ikkje gjort det til no, men eg kjem heilt klart til å gjere det.

– Burde vore obligatorisk

Jill Walker, som er fyrsteamanuensis i humanistisk informatikk ved Universitetet i Bergen, er blant dei som legg ut alt det vitenskaplege arbeidet ho gjer på eiga nettside.

– Eg jobbar med ny teknologi, og er sjølv sagt for at forskingsinformasjonen skal vere tilgjengeleg for alle, seier Walker, som også har fleire publikasjonar i det institusjonelle arkivet BORA.

– Ingen av forlaga har sagt nei til dette. Nokre av dei har sagt at eg ikkje kan leggje artiklane ut på nett før fire til seks månader etter at tidsskriftet har kome ut. I dei tilfella har eg lagt ut oppmoding på nettsida mi om å ta kontakt direkte dersom ein ønskjer artikkelen, seier ho.

Walker ser likevel at det har vore vanskeleg å få andre forskarar til å bruke det institusjonelle arkivet, og meiner BORA burde gjerast meir brukarvenleg og kanskje også obligatorisk.

– Ved å gjere institusjonell publisering obligatorisk, ville forskaren hatt meir å slå i bordet med overfor forlaga.

Jill Walker.
(Foto: Privat)

Treng meir informasjon

Professor i statsvitenskap, Jon Hovi, seier at han ikkje har publisert tidsskriftsartiklar i det institusjonelle arkivet ved Universitetet i Oslo. Han har ikkje vore klar over at tidsskrifta godkjenner parallell publisering.

– Det er mogleg eg har vore lite medvitne her, men det tyder vel også at det trengst meir informasjon om kva rettar og moglegheiter forskaren har. Det er i utgangspunktet

Olav Helge Førde.
(Foto: Sissel Drevsjø/
Fotokonsult)

Universitetsbiblioteka har sagt opp abonnementa på 778 tidsskrift frå Blackwell. (Foto: Wisepress.com)

Debatt om studieavgifter

Austerrike: Før valet i fjor haust lova det sosialdemokratiske partiet SPÖ å avskaffe dei upopulære studieavgiftene ved universitet og høyskular. Etter lange koalisjonsforhandlingar med det konservative partiet ÖVP, kjem avgiftene til å stå ved lag. No har ein heftig debatt om løftebrot brote ut blant sosialdemokratane, og den nye forbundskanslaren Alfred Gusenbauer får sterk kritikk internt. Blant anna har leiaren for studentforbundet i partiet søkt utmelding i protest. Det er venta studentdemonstrasjonar rundt om i landet, og lokale studentlag trugar med avgiftsboikott. Koalisjonsavtalen går ut på at avgiftene skal vere på tilsvarande kroner per semester. I staden for å betale avgift, skal ein kunne leggje ned 60 timar "allmennnyttig arbeid", til dømes innanfor sosialtjenesta. Mange kritiske røyster meiner dette er eit lite gjennomtenkt framlegg. Samtidig skal låne- og stipendsystemet byggjast ut noko for å motverke uheldige sosiale utslag av avgiftene.

Millionfond til Telemarks-universitet

Et universitets- og kompetansefond på 3-400 millioner kroner. Det ber Høgskolen i Telemark (HiT) om for å oppnå universitetsstatus i 2013. En arbeidsgruppe med representanter fra HiT, fylkeskommunen, ordførere, næringsliv og finansinstitusjoner skal nå jobbe med saken. Det var på et møte i Bø 17. januar at rektor Dag Bjerketvedt og høgskoledirektør Nils Røttingen presenterte høgskolens universitetsplaner. Målet er å gi regionen Telemark økt vekst og ny utvikling. HiT oppfyller i dag nesten alle krav til universitetsstatus, men mangler 4 doktorgradsstudier. Høgskolen har planene klare for å opprette slike studier innen gass- og energisystemer, kulturstudier, miljø og genetisk mangfold og et fjerde område som enda ikke er definert.

Nytt styre i NOKUT

Kunnskapsdepartementet har oppnevnt ny leder og nye medlemmer til styret for Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, NOKUT. Ny leder i styret blir Petter Aaslestad, Trondheim. Aaslestad er professor i nordisk litteraturvitenskap ved NTNU og har vært medlem av NOKUTs styre siden 2005. De øvrige oppnevnte medlemmene er: Professor Hanne Foss Hansen, København, student Maria Serafia Fjellstad, Trondheim, professor Inger Johanne Pettersen, Bodø, fagsjef Gunnar Visnes, Oslo. Kunnskapsdepartementet har også oppnevnt nye klagenemnder i NOKUT. Fra 11. januar 2007 vil det være to klagenemnder i NOKUT; én som avgjør klager på vedtak fattet etter lov 1. april 2005 om universiteter og høyskoler og én som avgjør klager på vedtak fattet etter lov 20. juni 2003 om fagskoleutdanning. De to klagenemndene erstatter dagens felles klagenemnd.

Jon Hovi. (Foto: Petter Haugneland)

– Det viktigaste for meg er å få artiklane ut i dei internasjonale basane, der eg er knytt opp til forskarar frå heile verda. Dessutan er det desse internasjonale publikasjonane som gjev instituttet pengar. Vi får ikkje poeng for å publisere i eit institusjonelt arkiv, seier Kroger.

Ho skjønar at universitetsbiblioteka ikkje hadde noko val i forhandlingane med Blackwell, men har sjølv kome svært dårleg ut av det.

– Fleire av oss som jobbar med psykologi er heilt avhengige av bøker og tidsskrift frå Blackwell, så eg håper verkeleg at dei kjem fram til ei løysing, seier ho.

Av Eva Aalberg Undheim

ein lang prosess å kome med i dei anerkjende tidsskrifta, og når ein då fyrst kjem med, skal det mykje til å protestere på vilkåra i avtalen av seg sjølv, seier han.

Sjølv produserte Hovi fire artiklar i internasjonale tidsskrift i 2006.

– Kjem du til å be om å få publisere desse ved universitetet også, no når du veit at det er mogleg?

– Er det slik at dette er greitt for dei fleste tidsskrifta, vil det heilt klart vere enklare å stille denne typen krav, ja.

Håpar på løysing med Blackwell

Psykologi-professor Jane Kroger ved Universitetet i Tromsø har heller aldri publisert artiklar i det institusjonelle arkivet, Munin.

Jane Kroger
(Foto: Privat)

Forskningspolitikk

– Norge har nok feilslåtte råd

Den forskningspolitiske interessen til myndighetene har ikke vært svakere siden krigen. Samtidig er Forskningsrådet – det som skulle være det forskningspolitiske fyrtårnet – fortsatt relativt anonymt, hevder Hans Skoie.

Tidligere professor, NIFU STEP-forsker og redaktør for Forskningspolitikk i 25 år, Hans Skoie, mener at både politikerne og forskerne mangler forskningspolitisk engasjement og kompetanse.

– Jeg vil ikke ha noen helhetlig forskningspolitikk. Moderne forskningsbevilgning er ikke et nullsumspill, slik mange later til å tro, sier Skoie, som i 2005 ga ut boken "Norsk forskningspolitikk i etterkrigstiden." Ifølge Skoie arbeider verken Kunnskapsdepartementet eller Regjeringens forskningsutvalg spesielt godt.

– Kravene kommer fra de store sektorene som har behov for anvendt forskning og utvikling. Hvis olja skal opp og Stavanger-folka står på for å få det til, betyr det mye. Det er ikke et nullsumspill hvor man får en bit av kaka til petroleumsforskning. I USA er eksempelvis halvparten av FoU-innsatsen forsvarsrelatert. Hvis Norge skal være med på utviklingskontrakter til kjøp av nye jagerfly, så er det valget av fly som bestemmer hvorvidt det skal forskes, påpeker Skoie.

Ingen råd virket

Universitetsansatte må ta en stor del av ansvaret for svekkelsen av norsk forskningspolitikk i etterkrigstiden, ifølge studiene til Skoie.

– "Forskningspolitikk" høres ut som noe politikerne alene stiller med. Det er en forutsetning at forskerne også kommer med bidrag i form av ideer og strategier. Mens man pretenderer å være en autonom institusjon, så presterer Universitetet i Oslo å engasjere et konsulentfirma kalt Dinamo for å gi universitetet en visjon. Det er en fallitterklæring. En annen fallitterklæring var universitetenes beskjedne engasjement ved sammenslåingen av forskningsrådene til ett organ i 1993, påpeker Skoie. Rådene har stor betydning for universitetene i de fleste land. Skoie er spesielt skeptisk til Jan-Fridthjof Bernts forslag om å opprette et overordnet forskningspolitisk råd.

Mindre faglig

– Er det noe Norge har hatt, så er det feilslåtte råd – både som Forskningsrådets Fellesutvalg på 1940-tallet, Hovedkomiteen for norsk forskning på 1960- og 70-tallet, Forskningspolitisk råd på 1980-tallet og rådgivningsfunksjonen i Norges forskningsråd, sier Skoie. Han konstaterer at ingen av rådene har virket, og han ser at faglig skjønn ofte blir satt til side på bekostning av tellekanter.

– Trolig er perspektivet og det forskningspolitiske lederskap for snevert i Norge, sier Skoie.

– Er det ikke slik at kritikken som kommer fra forskere, arroganter overses av departementet?

– Jeg sier ikke at det ikke begås feil blant politikerne. Det er også deres ansvarsområde. Men man er infiltrert. Det er noe som heter Universitets- og høyskolerådet, ikke sant? Den kontakten er meget tett, bemerker Skoie.

Interessekonflikt

I sitt forslag til strukturelle endringer av norsk forskningspolitikk ønsker jussprofessor Bernt å samle alle statlige overføringer i én pott til Norges forskningsråd. Dette skal gjøre slutt på den tiltakende sektoriseringen av forskningsbevilgningene, ifølge Bernts resonnement. Ifølge Hans Skoie er Bernts forslag kontrært til regjeringens flertalls vedtak om å slå sammen alle forskningsrådene, inklusive samtlige porteføljer.

– Det foregår for tiden en interessekonflikt bak kulissene om Forskningsrådets næringspolitiske dimensjon, som nylig var oppe i Stortinget. Rådet hadde uforsiktig nok antydning at det ikke hadde en næringspolitisk rolle. Det er kontrært til at man samlet alle rådene til ett råd, hvorav det største, NTNF, var et næringspolitisk råd i Industridepartementets regi, sier Skoie. Han mener konflikten er interessant i lys av at Hovedkomiteen opplevde en alvorlig konflikt av denne art på 70-tallet.

More is never enough

– Norge skal ikke nødvendigvis ha like mye forskning som Sverige, som har 30 prosent mer forsvarsforskning enn Norge fordi de ikke var medlem av NATO og blant annet lager sine egne fly, sier Skoie. Han bestrider Jon Elsters påstand "fri forskning gir alltid de beste forskningsresultater," slik Elster hevdet i Morgenbladet før jul.

– Det holder ikke stikk. Fri forskning er best på grunnforskningsområdet, mens den anvendte forskningen får olja opp fra Nordsjøen. Det er to ulike oppgaver. Er det bare å pøse på med forskning ved universitetene? Amerikanske forskere er blitt karakterisert

Fakta

Svak norsk forskningspolitikk

Jussprofessor Jan-Fridthjof Bernts utspill i Forskerforum nr. 9. 2006 om manglende helhet i norsk forskningspolitikk har startet en debatt om ansvaret for situasjonen. Bernt peker på de siste tiårenes regjeringer og foreslår å opprette et overordnet råd, samt å samle alle forskningsmidler i Kunnskapsdepartementet. Venstres Odd Einar Dørum hevder at norsk forskningspolitikk er god, men at dagens regjering mangler vilje til å satse penger.

Både Kunnskapsdepartementet og universitetene er for svake til å styre norsk forskningspolitikk. Den blir bestemt av andre, ifølge NIFU STEP-forsker Hans Skoie.

som svært grådige – "more is never enough." Jeg er tilhenger av at universitetene skal få mer penger, men hvor mye? Ressursvekst ved universitetene er viktig, men ikke med utgangspunkt i BNP-målet. Dette målet påvirkes av blant annet oljeprisen, slik at det blir håpløst å fylle BNP-målet når oljeprisen går opp, sier Hans Skoie.

Av Andreas Høy Knudsen (tekst og foto)

Sintef på børs

Send Sintef på Oslo Børs og bruk pengene til å lokke de beste professorene til NTNU. Da tar det ikke lang tid før NTNU er blant de 25 beste universitetene i verden, hevder professor Frans van Vught. Van Vught kom med sitt friske forslag under NTNUs strategikonferanse på Røros. Den nederlandske professoren er ikke noen hvem som helst. Som rådgiver for EU-kommisjonens president José Manuel Barroso sitter han sentralt i europeisk forskningspolitikk.

Forsker frykter kloneforbud

Britiske forskere som planlegger å bruke egg fra dyr til å produsere menneskelige embryo til stamcelleforskning frykter at regjeringen vil forby en slik kontroversiell teknikk, skriver Financial Times. Den politiske risikoen med medieoppslag om menneske/dyr-hybrider eller chimære kan bli for stor. Forskere planlegger å bruke eggceller fra kaniner i forskningen på embryo, fordi dette vil bli billigere og mer tilgjengelig enn fra mennesker.

Polaråret

Krev opprydding i Forskningsrådet

Søknaden frå Nansensenteret om 139 millionar kroner vart vurdert av eit inkompetent fagpanel, konkluderer eit uavhengig klageutval. No må søknaden handsamast på nytt.

– Det er prinsipielt viktig at Forskningsrådet tar lærdom og ryddar opp internt. I denne saka har det vore mange graverande forhold som Forskningsrådet burde erkjent tidlegare, seier Helge Drange til Forskerforum.

Drange er forskingsdirektør ved Nansensenteret og Bjerknessenteret for klimafor-sking, som står bak klagen til Forskningsrådets uavhengige klageutval.

Forskningsrådet står for tildeling av mellom 300 og 400 millionar kroner i storsatsinga rundt Det internasjonale polaråret (IPY) som startar i mars i år. Nansensenteret og Bjerknessenteret, som koordinerer 32 internasjonale samarbeidspartnarar i prosjektet Climate of the Arctic and its role for Europe (CARE), fekk i fjor avslag på heile søknaden sin om til saman 139 millionar kroner.

Med det starta rabalderet. Dei to sentra ved Universitetet i Bergen meinte dei ikkje fekk noka grunngeving for avslaget. I desember fjor erklærte Drange og direktør ved Nansensenteret, Ola M. Johannesen, full mistillit og trekte seg i protest frå alle verva sine i Forskningsrådet.

Utan kompetanse

Forskarane hevda å kunne dokumentere at søknaden ikkje hadde fått ei reell fagleg vurdering, at administrasjonen i Forskningsrådet kom med usanne påstandar – og i tillegg prøvde å dekke over fadesein i ettertid. Dette har heile tida blitt blankt avvist av Forskningsrådet som har stått fast på at søknaden vart gitt ei forsvarleg fagleg vurdering.

No har Forskningsrådets uavhengige klageutval gitt forskarane medhald. Klageutvalet slår fast at "fagpanelet ikkje hadde spesialkompetanse på polarforskning", og dermed var ute av stand til å gi ei reell fagleg vurdering av prosjektet.

Påstanden om at Forskningsrådet har tilslørt fakta gjennom usanne påstandar, blir heller ikkje svekt av klageutvalet sin konklusjon. Forskningsrådets IPY-administrasjon hevda at relevante fagfolk frå andre fagkomitear vart trekt inn i søknadsvurderinga. CARE-søkarane viste derimot til at ingen av dei aktuelle fagfolka hadde høyrte frå Forskningsrådet. Klageutvalet konkluderer med at forskarane hadde rett: "Det kan heller ikkje dokumenteres at fagpanelet har trukket inn relevant kompetanse fra andre fagpaneler".

Inhabilitet

Sentralt i striden står spørsmålet om utlysningsteksten for søknadsrunden. Der vert søkarane oppfordra til å samle enkeltprosjekt i store søknader, med lovnad om individuell vurdering av kvart enkelt delprosjekt. CARE-søknaden består av åtte delprosjekt, men forskarane meinte dei ikkje hadde fått prosjekta vurdert separat som lova. Forskningsrådet har

vist til at utlysningsteksten kan tolkast på ulike måtar. Men klageutvalet gir forskarane rett også på dette punktet. Utvalet meiner at den faglege vurderinga i Forskningsrådet ikkje var i samsvar med utlysningsteksten. Denne feilen kan dermed ha verka inn på utfallet av søknadshandsaminga.

Klageutvalet peikar dessutan på at den skriftlege tilbakemeldinga på søknaden er tynn. "Den eneste skriftlege vurderingen som foreligger, er det utfylte standardskjemaet på fire sider som Forskningsrådet bruker til vurdering av søknader. Den oppsummerende vurderingen av heile klagers søknad er på ca. en halv side", heiter det i uttalinga frå utvalet.

Som om ikkje dette var nok, skuldar CARE-forskarane tre av medlemene i fagpanelet for inhabilitet.

– Vi kan dokumentere at tre personar som har vurdert søknaden vår har vore involvert i andre prosjekt, som delvis fekk innvilga stønad, seier Drange. På dette punktet nøytr klageutvalet seg med å krevje at "inhabilitetsproblematikken vies spesiell oppmerksomhet ved fornyet behandling av saken."

Til etterretning

Direktør i Forskningsrådet, Arvid Hallén, viser til at spørsmålet om inhabilitet er vanskeleg.

– Det må bli skjønnsmessige vurderingar, seier han til Forskerforum.

Hallén meiner kjernen i konflikten er ulike tolkingar av utlysningsteksten.

– Klageutvalet meiner til liks med klageren at vi har lovd ei handsaming av delprosjekta som om dei var sjølvstendige søknader. Vi meinte hovudvekta skulle leggjast på det samla prosjektet, men her var vi ikkje tydelege nok.

– Står du fast ved at Forskningsrådet gav ei forsvarleg handsaming av søknaden?

– Eg tar avgjerda i klageutvalet til etterretning. Vi må ta dette inn over oss og gjere ein betre jobb neste gong med å spesifisere opplegget for søknadshandsaminga i utlysningstekstane. Vi må også stille strengare krav til at faglege vurderingar blir gjort skriftleg i saker som dette, seier Hallén.

Startskotet for Det internasjonale polaråret går i mars. Det er uvisst når den nye handsaminga av CARE-søknaden blir ferdig, men det er ifølgje Hallén snakk om fleire månader. Utfallet vil ikkje få konsekvensar for dei andre prosjekta som alt har fått innvilga stønad.

Av Njord V. Svendsen

Polaråret startar i mars, og norske polarforskarar kjempar om store pengesummar. (Foto: Scanpix)

Høgskoleforskning

Ingeniørane forskar minst

Dei tilsette ved ingeniørutdanningane forskar minst, er minst interesserte i å ta doktorgrad og har minst samarbeid med internasjonale kollegar.

Det går fram av ein ny rapport som NIFU STEP (Norsk institutt for studier av forskning og utdanning) har gjort for Kunnskapsdepartementet. Rapporten kartlegg mellom anna aktivitetsnivået innan forskning og utvikling (FOU), publiseringsaktivitet, stillingsstruk-

tur, forskingsvilkår og internasjonalt samarbeid i dei statlege høgskulane. Grunnlaget er ei spørjeundersøking blant fagleg fast tilsette frå 2005.

– Undersøkinga stemmer nok bra. Men eg trur det kjem til å losne på dette feltet, seier Halvor Austenå, rektor ved Høgskolen i Vestfold – ein av 14 statlege høgskular med ingeniørutdanning.

Store skilnader

Dei som trur at høgskuletilsette generelt er sinker på forskning, må tru om igjen. Alle profesjonane under eitt bruker relativt mykje tid til forskning og utviklingsarbeid, slår NIFU STEP fast. I 2005 gjekk 21 prosent av tida med til denne typen arbeid. Ved universiteta var tilsvarande tal 29 prosent i 2000.

Professorar og førsteamanuensar ved statlege høgskular bruker i gjennomsnitt like mykje tid på forskning som kollegene ved universiteta.

Men skilnadane i tidsbruk er store mellom dei enkelte profesjonsutdanningane. Og ingeniørutdanningane skil seg ut med klart lågast aktivitet. Få har planar om å ta doktorgrad. Ingeniørane har dessutan minst kontakt med utanlandske fagfellar av alle tilsette i dei statlege høgskulane: Berre 13 prosent av arbeidstida ved ingeniørutdanningane blir brukt til FOU-arbeid. Sju av ti har ingen planar om å ta doktorgrad. Berre 14 prosent arbeider med ein doktorgrad.

I alle dei andre fagområda er tala høgare. Samla viser undersøkinga at over 70 prosent som ikkje har doktorgrad, enten er i gang eller har planar om eit kvalifiseringsløp. I gjennomsnitt var 45 prosent av alle tilsette i høgskulane på forskingsopphald utanlands.

Lite næringsliv

Rapporten "Tolv år etter høgskolereformen - en statusrapport om FOU i statlige høgskoler" peikar på svake tradisjonar som ei mogleg forklaring på den låge forskingsaktiviteten i ingeniørfaga.

Meir overraskande er det kanskje at samarbeidet med regionalt næringsliv og industri er labert. Berre ein av ti tilsette ved ingeniørutdanningane er involvert i slikt samarbeid. Ikkje meir enn 15 prosent mottok prosjektmidlar til FOU frå regionale kjelder i 2005.

Noreg har klare målsetjingar om å gjere høgskulane til drivkraft i regional utvikling gjennom FOU-verksemd. Det finst dessutan lite forståing for den store rolla ingeniørutdanningane kan spele i regionale utviklingsprosessar, antydgar forfatarane av rapporten. I Sveits, som har ein tilsvarande høgskulesektor som i Noreg, er ingeniørutdanningane klart mest FOU-intensive og har omfattande kontakt med regionalt næringsliv.

Fakta

Høgskuleforskning

■ Opprettinga av statlege høgskular i 1994 og innføring av felles lov for høgare utdanningsinstitusjonar i 1996 førte til sterkare vektlegging av FOU i høgskulesektoren.

■ Dei statlege høgskulane har nesten like mange faste faglege tilsette (4500) som universiteta og dei vitskapelege høgskulane (4700).

■ Det er ingen signifikante endringar i arbeidstid brukt til FOU frå 1997 til 2005.

■ Sjukepleie/helsefag har færrest professorar og førsteamanuensar (10 prosent). I mat.nat.-faga har ein av tre slike stillingar. I humaniora: 28 prosent, samfunnsfag/pedagogiske fag: 26 prosent.

■ Talet på kvinner i høgskulesektoren har auka frå 38 prosent 1997 til 46 prosent i 2005.

Generasjonsskifte

– Når det gjeld samarbeid med næringslivet, skjer det nok meir enn kva som kjem fram i ei slik undersøking. Mi erfaring er at mange samarbeider med bedrifter. Dette gjeld først og fremst utviklingsarbeid, seier rektor ved Høgskolen i Ålesund, Karl Johan Skårbrevik. Ifølgje Skårbrevik har så godt som heile ingeniørstaben ved skulen hans prosjekt i næringslivet, hovudsakleg i den sterke maritim industrien i regionen.

– Forsking i tradisjonell forstand er ingeniørane derimot svake på. Og det har gått tregt med doktorgradane. Både tradisjon og alder spelar inn. Det er høg snittalder i sektoren, få vil starte på ein doktorgrad etter fylte 50 år. Men det er klare teikn til betring, seier Skårbrevik.

Det same inntrykket har Austenå i Vestfold.

– Tradisjon og høg snittalder har påverka situasjonen. Men no har vi 12 stipendiatar, og seks nye er på veg.

Austenå meiner det likevel kan vere vanskeleg for høgskulane å få fart på næringslivsretta forskning.

– Enten gir næringslivet uttrykk for at dei ikkje driv med forskning, eller at dei kjøper forskinga der ho er best. Då blir det tøft for små skular med små ressursar og få i gang forskning som er relevant for både utdanning og næringsliv.

Trass i jumbostatusen har ingeniørutdanningane auka FOU-innsatsen i løpet av dei ti siste åra. Ein fjerdedel av dei tilsette har no doktorgrad. 30 prosent av desse er professorar eller førsteamanuensar.

Professorar og førsteamanuensar ved statlege høgskular bruker like mykje tid på forskning som kollegaene ved universiteta. Skilnadane i tidsbruk mellom profesjonsutdanningane er likevel store. Ingeniørane skil seg ut med lågast aktivitet. (Illustrasjonsfoto: NTNU Info)

Stjernø-utvalget

– 12 universiteter om 20 år

Steinar Stjernø har innledet sin tour de force og varsler smertefulle prosesser for alle som jobber i UH-sektoren når den skal utvides med sju universiteter de neste årene.

Først vil universitets- og høyskolesektoren få sju fete år, med vekst i ungdomskullene og økning i tilskuddene. Fra 2015 kommer de magre årene, med overdimensjonerte fagmiljøer i distriktene og konkurranse mellom identiske hybriduniversiteter med noen få tvilsomme doktorgradsprogrammer. Slik beskriver Steinar Stjernø framtidens norske universiteter som han nylig begynte å utrede.

Hybriduniversitet

Det regjeringsoppnevnte Stjernø-utvalget har fått et meget uklart mandat til å "vurdere tiltak for å sikre at strukturen av universiteter og høyskoler bidrar til å møte samfunnets behov og sikrer en god ressursutnyttelse." Kort sagt skal utvalget innen utgangen av 2007 gi et svar på hvem som bør få kalle seg universitet i overskuelig framtid. Framtredende røster påpeker regjeringens behov for å bruke Stjernø til å stanse utdelingen av universitetsstatus til nye høyskoler. Det er velkjent at den tidligere rektoren ved Høgskolen i Oslo ikke ønsker at institusjonen skal bli universitet – og er kritisk til at andre høyskoler blir det.

– Den eneste negative følgen av at Høgskolen i Oslo ikke er et universitet, er at noen av mine kolleger har vansker med å forklare begrepet "university college" i utlandet, sa Steinar Stjernø under et seminar i Vitenskapsakademiet i Stavanger i januar. Stjernø kalte Universitetet i Stavanger et hybriduniversitet, samtidig som han fremhevet institusjonens forrang foran norske høyskoler.

– Man vil gjøre feil i å tenke "når Stavanger greide det, så hvorfor ikke vi?" poengterte Stjernø.

– Coryn universitet

Spesialist på forskningspolitikk Hans Skoie ved NIFU STEP, mener det ligger i kortene at Stjernø-utvalget vil sanksjonere Kunnskaps-

departementets planlagte politikk.

– Man liker ikke at det skal bli flere universiteter, men departementet har allerede gitt bevilgninger og tillatelser til å opprette mastergrader. Universitetene kommer som en bølge, og jeg har vanskelig for å tro at Stjernø er i stand til å stoppe den, kommenterer Skoie, som mener Norge i framtiden vil sitte med 36 universiteter.

Steinar Stjernø regner med at Norge vil ha 12 universiteter i 2020. Får han rett, vil vi sannsynligvis ha universiteter i Kristiansand, Bodø, Hedmark/Oppland, Vestfold/Buskerud, Telemark og Møre og Romsdal. Stjernø tror de fleste nye universitetene vil bli "hybriduniversiteter" med akademisk toppkompetanse bare i noen få fag.

– Institusjonene vil finne på fag innenfor SV og humaniora for å skaffe de fire doktorgradene, sa Stjernø til Vitenskapsakademiet i Stavanger. Han understreket at utvalget hans ennå ikke har bestemt seg for om de ønsker høyere eller lavere terskel for akkreditering som universitet.

– Jeg har sansen for å åpne universitetsbegrepet og la alle som ønsker det, få kalle seg universitet. Det eneste som taler imot, er at det vil bli litt corny eller latterlig for enkelte institusjoner, sa Stjernø.

California-modellen

Foruten tiltakende globalisering, sentralisering, markeds- og eliteorientering av akademia, forutsetter Stjernø-utvalget i sin utredning at små forskningsmiljøer er mindre produktive enn de store når kategoriene skal deles ut. Denne påstanden avviser rektor Ivar Langen ved Universitetet i Stavanger (UiS).

– Spørsmålet om produktivitet i små forskningsmiljøer handler mer om ressurstilgang enn det handler om kompetanse og faglig dyktighet, sier Langen til Forskerforum. UiS-rek-

Fakta**Fakta: Stjernø-utvalget**

Utvalg for høyere utdanning oppnevnt av Kunnskapsdepartementet og ledet av HiO-professor Steinar Stjernø. Utvalget skal "vurdere tiltak for å sikre at strukturen av universiteter og høyskoler bidrar til å møte samfunnets behov og sikrer en god ressursutnyttelse" og skal avlevere innstilling innen 2008. Behandles i Stortinget 2009.

Øvrige medlemmer er Agneta Bladh, Peter Maassen, Irene Dahl Andersen, Ernst Nordtveit, Kathrine Skretting, Kirsti Kolle Grøndahl, Marianne Harg, Peter Arbo og Marianne Andreassen, foruten studentenes medlemmer Katrine E. Aaland og Jens Maseng.

tøren mener Norge mangler en politikk for å skape nye universiteter og at kategoriseringen i realiteten er avhengig av bevilgninger.

– Mens vi skal konkurrere om forskningsmidler og styrke vår forsknings- og forskerutdanning som universitet, har vi fortsatt en basisbevilgning og forskningsbevilgning som om vi er høyskole, sier Langen.

Tiltakene Stjernø vurderer å anbefale, er å skjerpe akkrediteringskravet fra fire til åtte doktorgrader og å lage nye incentiver for institusjoner som forblir høyskoler. Et annet forslag er å tilrettelegge for fusjon mellom høyskoler i tråd med "California-modellen," hvor et sentralt universitet styrer en rekke filialer.

– Da kan man se for seg ett universitet i Nord-Norge, ett i Midt-Norge, ett i Bergen, og kanskje ett på Sør-Vestlandet, sa Stjernø i Stavanger.

Av Andreas Høy Knudsen

På grunn av manglende bevilgninger mangler Norge også en politikk for å skape nye universiteter, mener rektor Ivar Langen ved Universitetet i Stavanger.
(Foto: Andreas Høy Knudsen)

Steinar Stjernø har begynt sin tour de force mot universitet- og høyskolesektoren, som han tror vil utvides til 12 universiteter innen 2026.
(Foto: Ingar Myking)

Økonomisk svindel er fusk

En tidligere forsker ved George Washington University (GWU) har brukt offentlige forskningsmidler til å dekke utgifter i country-klubben, en tur til Las Vegas og en venns utdrikkingslag. Han er nå dømt til 5 måneder fengsel for underslag. Paul Bedewi jobbet som professor II ved George Washington University National Crash Analysis Center (NCAC) i 2002 – 2004. I denne perioden underslo han rundt 80.000 dollar i forskningsmidler. Av disse gikk rundt 35.000 dollar til stipendiatmidler til hans kone, som ikke var student. Resten gikk til privat forbruk for ham selv og hans familie.

Det antas at Bedewi har vært under dårlig påvirkning av sin fetter Nabih Bedewi. Fetteren var professor ved GWU og ble i juni 2005 dømt til tre års fengsel for underslag av nærmere 1 million dollar i offentlige forskningsmidler. Han har følgende selvbetjeningsfilosofi: "Vi skaffer pengene, vi jobber hardt og vi har rett til belønning", skriver etikk.no.

Globalisering

- Vi mangler klare svar

Kunnskapsdepartementet vil ha globaliseringsråd etter mønster fra Danmark, men forskere advarer mot en altfor snever dansk forståelse av globalisering.

Etter initiativ fra kunnskapsminister Øystein Djupedal skal Norge opprette en høyt kvalifisert "debattarena" etter mønster fra det danske globaliseringsrådet. Ifølge Kunnskapsdepartementet må Norge snarest få utredet de nye utfordringene som globaliseringen stiller landet overfor.

- Oppskriften på Danmarks vekst og velstand er utdanning og forskning. Dette forteller meg noe om hvor viktig kunnskapspolitikken er blitt for utviklingen av våre samfunn, sier Øystein Djupedal.

Kunnskap og kompetanseoppbygging er svaret på Danmarks globaliseringsutfordringer. Norge trenger også noen svar, ifølge statssekretær Per Botolf Maurseth. (Foto: Kunnskapsdepartementet)

Professor og maktutreder Siri Meyer advarer mot å møte globaliseringen ved å strømlinjeforme arbeidsliv og utdanning for å tjene mest mulig penger. (Foto: UiB)

Professor i kunsthistorie Siri Meyer, som satt i forskergruppen for makt- og demokratiutredningen, mener det er en god idé å samle representanter med ulik erfaringsbakgrunn for å diskutere hvilke muligheter landet har i en globalisert fremtid. Hun spør seg imidlertid om Danmarks globaliseringsråd var riktig sammensatt ut fra målsettingen om å lage "et førende vekst-, vitens- og iverksettersamfunn."

- Det danske globaliseringsrådet besto av medlemmer av regjeringen, pluss representanter for arbeidslivsorganisasjoner, utdanningsinstitusjoner og dansk industri. Av sammenstillingen ser man at det er konkurranseevnen som har førsteprioritet. Det legges ikke opp til en debatt om hva slags samfunn man vil ha, hvilke verdier og livskvaliteter man drømmer om å realisere, sier Meyer.

Frykter India og Kina

Ifølge Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) sliter Norge med mangel på realister, kraftmangel, lang avstand til våre viktigste markeder og Europas høyeste transportkostnader. Dette kom fram under NHOs årskonferanse med temaet "Norge i verden", hvor organisasjonen framla sin bekymring for globaliseringen. Ifølge både NHO og Kunnskapsdepartementet engster nordmenn seg i stigende grad for at framtidens kontor blir liggende i India og at alle produksjonshallene flytter til Kina.

Statssekretær Per Botolf Maurseth, som har vært NUP-forsker med globalisering i porteføljen over en årrekke, sier til Forskerforum at Norge mangler klare svar på utfordringene.

- Vi har ikke klare svar på om kunnskap-sintensiv produksjon vil flytte ut til India, Kina eller andre land, og vi vet ikke sikkert om kompetanseoppbygging vil være et svar på dette, sier statssekretær Maurseth. Han påpeker at nordmenn må være "relativt produktive i verdenssammenheng" for å fortsette å ha et høyt lønnsnivå.

Konkurranseevnen

Professor Siri Meyer viser til at det danske globaliseringsrådet fikk svært snevre og instrumentelle rammer.

- Man skal strømlinjeforme utdannelsene og arbeidslivet, slik at danskene kan tjene mest mulig penger. Dermed stenger man for en dypere forståelse av hva globalisering er, for den skaper endringer både i hvordan folk forstår seg selv og hva slags liv de ønsker seg og i vilkårene for å innfri disse forventningene. Hvor mye forstår man egentlig av et samfunn, ved utelukkende å fokusere på konkurranseevnen? spør Meyer.

I januar fikk Kunnskapsdepartementet besøk av Danmarks Videnskapsministerium, som presenterte det danske globaliseringsrå-

Fakta

Norsk globaliseringsråd

Øystein Djupedal har varslet at han ønsker et norsk råd etter modell fra Danmarks globaliseringsråd, hvor toppfigurer fra regjeringen, næringslivet, forskning og samfunnsliv skal formulere politiske tiltak for å møte globaliseringen.

det og noen av resultatene derfra.

- Er Kunnskapsdepartementet kjent med at det danske globaliseringsrådet ikke kunne komme fram til konsensus om sin sluttrapport?

- De har jo kommet med en rapport som gir anbefalinger, svarer Per Botolf Maurseth.

- Flere rådsmedlemmer sier at statsministeren har redigert bort divergens i rådet. Tok Videnskapsministeriets mann opp med Kunnskapsdepartementet at det var vanskelig å finne klare svar?

- Nei, det tok han ikke opp. Tvert imot tok vi utgangspunkt i svarene som lå i sluttrapporten. Når man diskuterer viktige politiske utfordringer, vil det være uenigheter, og ulike interesser vil stå i mot hverandre som i all politikk-utforming, svarer Maurseth.

Ingen midler

Danmarks globaliseringsråd hadde med seg en pott på over 20 milliarder kroner til Folketinget da rådet kom med sine forslag til politiske tiltak i april i fjor. Blant annet fikk universitetene en milliard ekstra forskningskroner i 2007. Foreløpig er det høyst uklart om et norsk globaliseringsråd betyr mer penger til forskning og ny kompetanse. Kunnskapsdepartementet står etter eget utsagn fast på opptrappingsplanen i Soria Moria-erklæringen.

- Trenger man et globaliseringsråd for å realisere opptrappingsplanen?

- Det er ikke bestemt hvordan vi skal gjøre dette, vi ønsker ganske enkelt en debattarena for hvordan vi skal løse utfordringene og gripe mulighetene som globaliseringen fører til, sier Per Botolf Maurseth.

Av Andreas Høy Knudsen

Sju søker som universitetsdirektør

Fire av de sju søkerne til stillingen som universitetsdirektør i Bergen er allerede knyttet til UiB. To av de eksterne søkerne vil behandles konfidensielt, skriver På høyden. Rektor Sigmund Grønmo tar sikte på at ny universitetsdirektør er på plass etter møtet i Universitetsstyret 15. februar. Disse har søkt på stillingen: Kjell Bernstrøm, personal- og økonomidirektør ved UiB, Kari Tove Elvbakken, forskningsdirektør for Rokkansenteret, UNIFOB, Nils Ove Hoem, forskningsdirektør ved MDS Pharma Services i Hamburg, Audun Rivedal, fakultetsdirektør ved Historisk-filosofisk fakultet, UiB, Mette Myrmell Torrisen, utdanningsdirektør ved UiB.

Globalisering

Kritikk av dansk globaliseringsråd

Det danske globaliseringsrådet redigerte bort all divergens mellom medlemmene og ga inntrykk av konsensus om en markedsliberal næringspolitikk, ifølge flere av medlemmene i rådet. Mer penger til forskning ble det allikevel til slutt.

De 26 medlemmene i globaliseringsrådet i Danmark maktet ikke å komme til enighet, verken om premisser eller konklusjoner med temaet "Danmark i den globale økonomi." Rådets medlemmer var næringslivstopper, ledere for fagforbund, organisasjoner og universiteter, og dessuten fem ministre. Konsensusrapporten som til slutt ble forelagt Folketinget, innebar å neglisjere globaliseringsrådets omfattende divergenser, noe flere av medlemmene var lite fornøyd med.

– Ble ikke hørt

– Vi er fortørnet over at det på forhånd ble laget noe som lignet en håndfestning mellom statsministeren og representantene. Det var en tom gestus, for absolutt ingen av våre forutsetninger ble konkret utmyntet i globaliseringsrådet, sier professor Henrik Prebensen, hovedstyremedlem i Magisterforeningen, en dansk søsterorganisasjon av Forskerforbundet.

Professor i økonomi og medlem av globaliseringsrådet Nina Smith har tidligere fortalt Forskerforum at hun og andre rådsmedlemmer kom med systematisk kritikk av regjeringens forskningspolitikk under debattene i rådet. Smith framholdt blant annet at Danmark favoriserer bestemte deler av forskningen, slik at humaniora blir skadelidende, samt at strategisk forskningsstøtte til bedrifter ikke er noen liberal politikk og derfor bør unngås. Slike standpunkt ble utelatt fra oppsummeringene av statsminister Anders Fogh Rasmussen etter rådsmøtene.

– Vi ble invitert utelukkende for å debat-

Danske akademikere er skuffet over globaliseringsrådet fordi deres innspill ble neglisjert av regjeringen. Her representant Sine Sunesen fra Akademikernes Centralorganisation.

tere tingene. Det er regjeringens dagsorden, så fikk vi menige medlemmer komme med råd, sier Smith.

Snevert råd

Fra 2005 til våren 2006 holdt Danmarks globaliseringsråd 14 møter og diskuterte seg gjennom hele verdikjeden fra folkeskole via høyere utdanning til entreprenørskap, forskning, konkurransekraft og selve sammenhengskraften i en globalisert verden. Før møtene ble rådet presentert for en ferdig redigert dagsorden fra statsministerens kontor, og innledningsholderne hadde på forhånd presentert opplegget for embetsverket hos statsministeren.

Agendaen til rådet skal ha vært politisert

fra første stund, til fordel for markedsliberalistiske tiltak. Dette førte etter hvert til protester fra baklandet til rådsmedlemmene. I spørsmålet om fordeling av forskningsmidler ønsket regjeringen å omgjøre basisbevilgninger til konkurranseutsatte penger til universitetene. Dette førte til at lederen for Akademikernes Centralorganisation Sine Sunesen mottok krav fra medlemsforbundene om å trekke seg fra sin plass i globaliseringsrådet. Sunesen ble imidlertid sittende.

– Vi kunne ikke bakke opp rådet, som var meget næringsorientert, snevert definert i forhold til forskningens oppgaver og lite orientert mot den frie forskningen, sier Henrik Prebensen fra Magisterforeningen.

Bredt forlik

Sluttrapporten "Fremgang, fornyelse og trygghed" fra april 2006 foreslo blant annet å konkurranseutsette en høyere andel av de offentlige universitetsbevilgningene, å integrere sektorforskningen med universitetene, å innføre uavhengige akkrediteringsstandarder for studier, å fordoble antallet phd-stipendiater, samt å la institusjonene bruke lønn for å rekruttere forskere.

Etter flere ukers intense forhandlinger kom partiene i Folketinget til et bredt forlik om den såkalte globaliseringspuljen. Danmark har satt av hele 21 milliarder kroner til globalisering fram mot 2012. Av disse klarte Folketinget å fordele 8,5 milliarder kroner i 2007 og 2008. Det betyr én milliard ekstra til forskning i 2007. Av dette igjen går 60 prosent som basisbevilgning til universitetene, mot regjeringens forslag på 50 prosent.

Ønsker verdiskapningsfond

NHO ber regjeringen sette av flere hundre milliarder kroner til et nytt verdiskapningsfond for å sikre næringslivet midler uavhengig av konjunkturer. NHO-president Erling Øverland mener det må satses på utdanning og forskning, slik at norsk næringsliv kan konkurrere bedre på det internasjonale markedet.

– Det viktigste for oss er å få kanalisert, og øremerket, midler til forskning, utdanning og samferdsel, infrastruktur på bred basis, sier Øverland til NRK. Han sier også at midlene i Oljefondet ikke brukes fornuftig nok.

Men finansminister Kristin Halvorsen er ikke begeistret for forslaget.

– Hun ønsker at satsingsforslag i stedet blir en del av budsjettdebatten.

Forskingsmiljøa på likestillingsbotnen

Berre eitt av 21 nye senter for framifrå forskning (SSF) i Noreg er leia av ei kvinne. Først om 50 år kjem vi til å sjå kvinner i halvparten av toppstillingane i akademiske miljø. I ein rapport frå NIFU STEP skriv Vera Schwach og Terje Bruen Olsen at det vil ta 30 år før vi når målet om kvinner i halvparten av stillingane i akademiske fagmiljø. Forskarane trur at organiseringa av kvardagen til forskarane og ideala som er knytt til omgrepet "framifrå forskar" er med på å halde kvinner tilbake.

– Idealet er ein høg og kontinuerleg produksjon over fleire år, og dette kan vere vanskeleg å oppretthalde i periodar der ein til dømes har små barn. Dette disfavoriserer både kvinner og menn med omsorgsansvar til å få viktige posisjonar, seier Schwach til NTB.

Ti k jappe

Medlem nr.30235451 **Ellen Karoline Dahl**
 Stilling: Høgskolelektor i pedagogikk og
 hovedtillitsvalgt for Forskerforbundet, Høgsko-
 len i Tromsø (HiTø).
 Utdanning: Lærer-
 utdanning HiTø,
 audiopedagogikk
 og hovedfag i spe-
 sialpedagogikk,
 Universitetet i Oslo.

1. Hva jobber du med nå?

– Med høringsutta-
 lelser. En om framti-
 dig organisering av
 FoU-arbeid ved HiTø, og en annen om etablerin-
 gen av et senter for aksjonsforskning og aksjons-
 læring. Dessuten prøver jeg å få gehør fra ledel-
 sen om at tillitsvalgte må få medbestemmelse
 i fusjonsprosessen med Universitetet i Tromsø
 (UiT). På tross av løfter underveis, så er vi ennå
 ikke involvert.

2. Hvor tenker du best?

– På kontoret og på vei til jobb. Men de mest kre-
 ative tankene får jeg når jeg er på ferie.

3. Hva er den viktigste fagboken i ditt akade- miske liv?

– Jeg har ingen spesielle som jeg vil nevne.

4. Hva er tabu i ditt fag?

– Segregering.

5. Hva skal til for å bli en god pedagog?

– Faglig, sosial og praktisk kompetanse sammen
 med individ og systemkompetanse.

6. Hvem er den beste læreren du har hatt?

– Nils Magne Knudsen. Han var lærer i nordisk
 litteratur som jeg studerte på slutten av 80-tal-
 let. Han var entusiastisk, faglig engasjert og viste
 stor interesse for studentenes læring og trivsel.

7. Dersom du måtte velge deg et annet fag- felt, hva ville du falt ned på?

– Forsvarsadvokat eller filmregissør. Litt mer
 action.

8. Om du var kunnskapsminister, hvilket enkelttiltak ville ha vært viktigst for deg å få gjennomført?

– Jeg ville laget en helt ny lærerutdanning med
 en tre- pluss togradsmodell med spesialpeda-
 gogiske emner som obligatorisk del av grunnut-
 danninga.

9. Hvor var du EU-avstemningskvelden 1994?

– Hjemme i kollektivet i Oscarsgate i Oslo.

10. Hva vil du lese mer av i Forskerforum?

– Mer om faglige og kunstneriske utviklingspro-
 sjekter i høgskolesektoren.

Av Ingar Myking

Skjønnd

«Rotteracet var i gang»

Tore Oksholen er journalist i Gemini, forskningstidsskriftet til NTNU og Sintef. Oksholen har teke forskningsinteressa med seg inn i skjønnlitteraturen. Fyrst kom thrilleren *En rik høst* i 2005. Handlinga var lagt blant anna til St. Olavs Hospital i Trondheim, med stipendiaten Audrey Dishambé som hovudperson. Det er ho framleis i oppfølgaren *Smertegrensen*. Bioteknologen Dishambé er tilknytt Institutt for anvendt genomforskning, men har òg tilgang til sjukehuset. Ei kvinne vaklar seg inn på sjukehuset med stygge byllar. Ho vil ikkje seie kven ho er, og ho døyr kort tid etterpå. Det viser seg å vere eit spesielt kopparvirus som tok knekken på henne. Viruset er så farleg at alle som har vore i kontakt med kvinna må isolerast.

Innimellom spenningsplotet, der biologisk terrorisme er hovudstikkordet, skriv Oksholen om tendensar i akademien. "Det var onsdag morgen, og tid for den ukentlige instituttevalueringen. Holthe, som nylig hadde gjennomgått et kurs for ledere i det offentlige, arrangert av Handelshøyskolen BI, ønsket å finne måter å måle i hvilken grad instituttet nådde sine primærmål – forskning og utdanning. Var det mulig å måle aktivitetene ved instituttet; fantes det metoder til løpende å vurdere i hvilken grad produksjonen ble opprettholdt?"

Framhaldet går rett inn i debatten om teljekantane: "Om man la fram forskningsresultater på en vitenskapelig konferanse i inn- eller utland, telte ikke slike framleggelsler med i Forskningsrådets opptellinger, eller for departementet som bestemte hvem som skulle få hvor mye penger å rutte med neste budsjettår.

Mest utsett er post doc.ane: "De hadde gjort ferdig doktorgradsarbeidet, men de hadde fremdeles ikke merittet seg (...). De måtte levere, helst raskt. Rotteracet var i gang, og det gjaldt å komme i mål i tide."

I spalta *Skjønnd* presenterer vi skjønnlitterære skildringar av det akademiske livet. Romanen *Smertegrensen* kom ut på Gyldendal i 2006.

Av Kjetil A. Brottveit

Bilder fra norsk forskning

Oslo, august 1945. Man-
 ge studenter satt i tysk
 fangenskap under ok-
 kupasjonen. Studen-
 tene kom tilbake til Uni-
 versitetet i Oslo etter at
 krigen var slutt. Det var
 vanskelig å få husrom.
 Tre studenter diskuterer
 situasjonen midt på Uni-
 versitetsplassen. (Foto:
 Leif Ørnelund/AKTUELL/
 SCANPIX)

Frå byen Suleimaniya i Kurdistan, der HiBu driv fredsundervisning for irakarar.
(Foto: Lars Petter Soltvedt)

Fredsundervisning til Irak

Medan blodet flyt i Bagdad, sit 50 irakiske studentar i Nord-Irak og lærer om fred, menneskerettar og konflikthandtering. Høgskolen i Buskerud har starta eit nytt fredsstudium.

HER ER ARABARAR og kurdarar. Sji-amuslimar og sunnimuslimar. Nokre er også kristne. Fred og forsoning kan verke langt unna for folket i Irak, men i byen Suleimaniya har dei fred på timeplanen. Høgskulen i Buskerud (HiBu) står bak deltidsstudiet "Menneskerettar, fleirkulturell forståing og konflikthandtering". Samarbeidspartnarane til HiBu er Norsk Folkehjelp og Ministry of Higher Education and Scientific Research i det kurdiske, sjølvstyrte området i Nord-Irak. Det toårige studiet starta opp i fjor haust.

- Det var Trude Falch i Norsk Folkehjelp som tok kontakt med oss etter at ho vart merksam på fredsstudiet her ved HiBu. Spørsmålet var om vi kunne lage eit tilsvarende konsept for Irak, fortel prosjektleiar Lars Petter Soltvedt, som er førsteamanuensis i statsvitskap ved HiBu.

Soltvedt har henta meg på Kongsberg stasjon, og på veg til høgskulen fortel han om korleis det gjekk til at HiBu fekk i stand eit studium om menneskerettar.

- Du bør nesten skrive litt om bakgrunnen for at HiBu var først ute med dette studiet i Noreg, seier Soltvedt.

Det var nemleg Ole Danbolt Mjøs som inspirerte oss etter at han deltok på Unesco-konferansen i Paris i 1998. Der kom det ei oppmoding om sterkare satsing på førebyggjande fredsundervisning.

- Mjøs oppdaga at fredsundervisning var nesten fråverande ved universitet og høgskular i Noreg, og i Mjøs-utvalet si utgreiing om høgare utdanning og forskning kom det eit forslag om å utarbeide fleire tilbod innanfor freds- og konfliktstudiar ved dei høgare utdanningsinstitusjonane. Eg la difor fram ideen om eit fredsstudium for rektor her ved HiBu, seier Soltvedt.

Som fredsforskar med doktorgrad i statsvitskap frå University of Michigan var han som støypt til å drive eit studium som dette. I samarbeid med Den norske helsingforskomiteen utvikla han det første undervisnings-tilbodet i "Menneskerettar, fleirkulturell forståing og konflikthandtering" i Noreg i 2000.

Lars Petter Soltvedt er prosjektleiar for det nye studiet i Nord-Irak. Her saman med studentar ved HiBu, Morten Bjørnenak og Farida Abbas.
(Foto: Johanne Landsverk)

Studentar utanfor universitetet i Suleimaniya.
(Foto: Lars Petter Soltvedt)

Studentane har kome frå forsvaret, politiet, kommunal flyktingteneste, asylmottak, UDI, utanrikstenesta og skuleverket. Mange er flyktingar eller innvandrarar. Nokre har pendla fram og tilbake mellom Noreg og Afghanistan. Andre mellom Noreg og Kosovo. Ein student fullførte studiet i Irak. To andre gjennomførte studiet samtidig som de deltok i den humanitære innsatsstyrken i Nubafjella i Sør-Sudan.

DET ER ALTSÅ ERFARINGANE frå HiBu som legg grunnlaget for det nye studiet i Irak.

– Vi tok kontakt med Utanriksdepartementet (UD), og der tente dei på ideen. No har vi fått utviklings- og gjennomføringsmidlar frå UD til å ta imot 50 studenter. Etter to år er det meininga at studiet skal kunne drivast lokalt av det kurdiske sjølvstyret.

Målgruppa er mellomleiarar i samfunnet som kan vere med på å påverke freds- og forsoningsprosessen i landet.

– Dette er eit deltidsstudium for alle irakarar som har strategiske yrke i samfunnet, til dømes i politiet, i Menneskerettsministeriet, i Utdanningsministeriet eller i ulike organisasjonar. Nokre er lærarar. Andre er journalistar. Ein er advokat. Ein annan er lege. Studentane er frå 25 til 45 år gamle, fortel Soltvedt.

Ved oppstarten vart det diskutert om studiet berre skulle vere eit tilbod for kurdarar i det sjølvstyrte området.

– Ved Universitetsministeriet var dei særleg redde for tryggleikssituasjonen. Men Norsk Folkehjelp har stått på for at studiet skulle bli ope for alle irakarar, ikkje berre for kurdarar i Suleimaniya. Studentane kjem frå heile Irak – både frå Bagdad, Erbil, Kirkuk og Mosul.

– Det er berre uplukka studentar som deltek?

– Studentane kjem frå utvalde målgrupper, dei har posisjonar som gjer at dei kan

«Studentane kjem frå utvalde målgrupper, dei har posisjonar som gjer at dei kan spreie gode haldningar.»

spreie gode haldningar.

Norsk Folkehjelp i Nord-Irak har vore sentrale når det gjeld å rekruttere studentar til studiet. Organisasjonen har sidan 1995 drive med minerydding i Nord-Irak, og er også engasjert i ulike undervisningsprosjekt.

– Norsk Folkehjelp har god kontakt med andre organisasjonar i Irak. Studiet har vore annonsert, og 50 av 300 søkjarar kom inn. Dei måtte gjennom opptaksprøver, ikkje minst i engelsk.

Det er også Norsk Folkehjelp som legg alt det praktiske til rette for studia, og som har skaffa lokale på universitetsområdet i Suleimaniya. Men det er HiBu og prosjektleiar Lars Petter Soltvedt, som har ansvar for det faglege opplegget. Tematikken er den same som ved HiBu, men studiet er tilpassa lokale forhold i Nord-Irak.

– Det gjeld til dømes undervisninga om minoritetar og kvinners rettar. Studentane vil svært gjerne lære om demokrati, menneskerettar og det sivile samfunnet. Dei er svært engasjerte og motiverte.

Soltvedt fortel at det er ei jamn fordeling av menn og kvinner på studiet, og alle dei fem studentane frå Bagdad er kvinner.

STUDIET HAR FIRE MODULAR over to år, som til saman gjev 60 studiepoeng. I Irak er det to vekesamlingar kvart semester, og mellom samlingane foregår rettleiing og kommunikasjon via Internett.

– Etter det eg veit, er dette aller første gongen slik fredsundervisning går føre seg i Irak. Den raude tråden er teoriar om konflikthandtering og fleirkulturell forståing, basert på innsikt og respekt for menneskerettar.

Professor Øystein Gaasholt ved HiBu har vore med til Irak for å førelese om menneskerettar.

– Av førelesarane kan eg også nemne Janis Bjørn Kanavin, den norske ambassadøren i Pakistan og tidlegare menneskerettsrådgjevar i UD. Vi har med oss to førelesarar frå lokale universitet, som førebels har teke føre seg menneskerettar og Islam og situasjonen for menneskerettar i Midt-Austen. Inneverande semester vil lokale førelesarar fokusere på rettane til minoritetar i det fleirkulturelle Irak og rettane til kvinner i Midt-Austen. Av førelesarar i utlandet, kan eg nemne ein av Danmarks fremste Islam-ekspertar, professor Mehdi Mozafarri ved Universitetet i Århus. Ved første vekesamlinga i vår vil han blant anna fokusere på Islam i tidleg middelalder og vise korleis vår eigen kulturarv frå antikken "overvintra" i Islam.

VED HIBU MØTER eg Farida Abbas, som er Soltvedts høgre hand i Nord-Irak. Ho kjem frå Kurdistan, og studerer i dag statsvitenskap ved HiBu. Abbas skryt av Soltvedt og undervisninga hans i Irak.

– Han er ein god førelesar og veldig flink til å stille spørsmål. Det har kome svært gode tilbagemeldingar for kurdiske styresmakter, seier ho.

– Studentane representerer ulike religionar og folkegrupper i Irak. Kva trur du dei meiner om at George Bush vil sende 22 000 fleire soldatar inn i krigen i Irak?

– Kurdarane er i alle fall glade for at USA no sender fleire soldatar og vel ein annan strategi, seier Abbas.

Familien til Abbas er politisk aktiv, og har gjeve finansiell hjelp til det kurdiske partiet PUK. Saman med partiet KDP styrer dei i det administrativt sjølvstyrte kurdiske området.

– Farida Abbas har vore ein viktig dørøpna for oss. Gjennom familien sin har ho gode kontaktar på øvste politisk nivå i Nord-Irak,

Her vart planane om eit vidare samarbeid mellom HiBu og Universitetet i Suleimaniya diskutert. Frå venstre prosjektmedarbeidar Christian Meislerlin, Norsk Folkehjelps representant i Nord Irak Trude Falch, prosjektleiar Lars Petter Soltvedt og Director of Foreign relations ved Universitetet i Suleimaniya Khasraw Abdulla Rashid. (Foto: Privat)

20 spørsmål

Desse kvinnene reiser heilt frå Bagdad for å delta på studiet i om mennesrettar. (Foto: Iman Saleh)

der vi har blitt tekne svært godt imot. Ho vil også hjelpe oss med å kontakte Undervisningsministeriet neste gong vi reiser nedover. Det er kome fram ønske om tettare kontakt mellom universitetet i Suleimaniya og norske universitet, seier Soltvedt.

– Undervisninga må bli sterkt prega av dei politiske tilhøva i Irak?

– I prinsippet er undervisninga vår heilt upolitisk, men det ligg ein snev av idealisme i botnen. Vi prøver å formidle kunnskap om demokrati og menneskerettar. Vi trur sjølve på demokratiet, og respekt for menneskerettar er ein føresetnad for demokratisering. Det er tydeleg at studentane søker meir kunnskap om dette. Dei er ivrige, og er svært motiverte til å skrive.

– Men er det ikkje svært vanskeleg å få studentar som i utgangspunktet er "fiendar" til å snakke om fred?

– Fiendar er dei ikkje. Eg ser på studentane som svært fredsengasjerte, dei er unge vaksne som ønskjer utvikling i sitt eige land og som ønskjer å skape grobott for ei utvikling mot fred og forsoning. Det dei har felles, er ein sterk motivasjon for ei betre framtid i Irak. Dei ønskjer å lære respekt for andre kulturar og folkeslag. Og dei vil svært gjerne lære om rettane til kvinner i kristne og muslimske land.

Soltvedt kan fortelje at fleire universitet i Nord-Irak no ønskjer seg sterkare innslag av fredsundervisning.

– Vi har også blitt kontakta av det muslimske universitetet i Bagdad som ønskjer å diskutere eit tilsvarende studium der, seier han.

EIN VIKTIG TANKE har vore å etablere kontakt mellom studentane i Suleimaniya og studentar ved Menneskerettsstudiet ved HiBu. Ein av dei norske studentane ved HiBu som fekk vere med til Nord-Irak sist haust, var Morten Bjørnenak.

– Studentane i Suleimaniya var svært in-

teresserte i å snakke med oss og opprette kontaktar. I dag held eg kontakten via Internett, fortel Bjørnenak, som tidlegare har tenestegjort i Natostyrkane i Afghanistan. Han har også jobba for Norsk Folkehjelp i Kambodsja og har vore mineryddar i Mosambik.

Bjørnenak har difor svært god bakgrunn for menneskerettsstudiet, og ser for seg at han vil jobbe med fredsarbeid.

– Eg har i alle fall svært mykje praktisk kompetanse og erfaring. Difor vonar eg at eg i framtida kan vere med og bidra innanfor dette området.

EIN AV STUDENTANE i Suleimaniya heiter Aram Shekh Muhammad og kjem frå Kurdistan. Han arbeider for Norsk Folkehjelp i Irak som programansvarleg for menneskerettar og demokrati i det såkalla RRCDP-programmet. Han fortel at denne forma for undervisning om menneskerettar er noko heilt nytt for irakiske studentar, og han trur det vil få svært positive ringverknader.

– Kvifor søkte du dette studiet?

– Av to grunnar. Eg hadde eit personleg behov for å lære meir teori om menneskerettar, demokrati og konfliktløysing – på eit akademisk nivå. Den andre grunnen er at vi som samfunn treng denne kunnskapen.

Aram Shekh Muhammad er ikkje i tvil om at meir kunnskap om menneskerettar og konfliktløysing kan bli til hjelp for dei irakiske samfunnet. Og når studiet er ferdig, kan 50 kvalifiserte studentar begynne å bruke det dei har lært i det praktisk livet. Han trur også at studiet kan hjelpe til med å bygge ei akademisk plattform for å starte eit meir effektivt fredsarbeid i framtida.

– Håpet mitt er at folket i Irak kan sameine kreftene for å skape ei betre framtid og stoppe bølga av blod.

1) Kva heiter dei to Beatles-medlemmene som framleis er i live?

2) Kva er eit nidingsverk?

3) I kva for land opererte det hemmelege politiet Securitate?

4) Kva stilling har Reidar Hjermann hatt sidan 2004?

5) I kva for europeisk stat var det sist haust opptøyar etter at statsministeren innrømde å ha loge om økonomien i landet?

6) Kva er eit moratorium i økonomisk språkbruk?

7) Svenskane er glade i strømming. Kor må silda vere fanga for å bli kalla strømming?

8) Kva mynteining blir brukt i Sør-Afrika?

9) 29. august 2004 vart Vanderlei de Lima frå Brasil overfallen av ein kiltkledd ire. Kor og under kva slags arrangement hende dette?

10) Kva var Marshallplanen?

11) I Bibelen kan vi lese om Sem, Kam og Jafet. Kven var faren deira?

12) I kva by finn vi Millennium Stadium, kor den engelske FA-cupfinalen er blitt spela sidan 2001?

13) Kva heiter den tidlegare skogsarbeidaren som er nærings- og handelsminister?

14) Kva er heimlandet til forretningsgruppa Samsung?

15) Kven var Walter Mondale visepresident under?

16) I kva avis er Amund Djuve sjefredaktør?

17) Kven var det som frå midten av åttitalet budde i ei brakke utanfor Gaustad sjukehus i protest mot diagnosen sin?

18) Nobelprisvinnar i litteratur Orhan Pamuk vart i 2005 tiltalt for å ha "fornærma den tyrkiske identiteten". Kvifor?

19) Kva for vekteining tilsvare 200 mg og blir berre brukt om edelsteinar?

20) I kva band er Michael Stipe vokalist?

(Foto: Scanpix)

- Gi meg en intelligent Frp-er

- Det er et faktum at Samtiden har mye større gjennomslagskraft enn et rent fagtidsskrift.

JA, JA, FØR VAR DET så mye enklere å intervju folk fra andre steder. Men nå er alt ødelagt av de politisk korrekte. Vi kunne ha beskrevet hennes mandelformede øyne, de harde årene i en evig kamp mot det undertykkende norske patriarkatet, henne ensomme år som barnvernsbarn i Kristiania, og ikke minst; kampen mot den sørkoreanske diktator Syngman Rhee.

Men nå sitter hun her, som redaktør for Norges største allmennkulturelle tidsskrift, som den første enerådende kvinnelige redaktør. Og som om ikke det var nok, hun er gift med den blonde intellektuelle kjempen Aslak Sira Myhre, det unike politiske talentet som forlot RV i så altfor ung alder til fordel for den mørke skjønnheten.

Vårt forsøk på å skrive som de unge gamle, faller raskt til jorden.

- Hva var det du sa nå? Jeg skal ha kjempet

mot svømmende ris?

- Nei, Syngman Rhee, mangeårig diktator.

- Hø. Jeg har ikke noe forhold til ham.

Nei, det hadde vi i grunnen ikke regnet med heller. Hun er vel for ung til å huske Syngman, som for øvrig var en habil poet ved siden av å være en meget kompetent undertrykker, og som amerikanerne egentlig hadde tenkt å kvitte seg med, men som ble berget av Kim Il-Sungs invasjon. Vel, nok om Rhee.

Men født i Sør-Korea, det er hun. Og det må alle som portrettintervjuer henne gjøre et poeng av. Ung er hun også.

- Jeg er født i 1972, om vi skal tro mappen jeg har på meg selv. Jeg ble funnet i juni 1973. De har målt meg på tre ulike måter og funnet at jeg var om lag ett år og tre måneder. Så har de gitt meg en fødselsdag på basis av det.

- Er du opptatt av at du er adoptivbarn?

- Nei... jeg hadde nok vært svært lite opptatt av det dersom ikke omgivelsene hadde vært så opptatt av det. Men på grunn av all oppmerksomheten har jeg blitt fascinert over hva mennesker tror om adopsjon, og ikke minst hva forskningen kan fortelle oss om det. At jeg har vært særlig opptatt av biologismedebatten, har nok også sin forklaring her.

- Har det vært mye forskning på adoptivbarn?

- Nei, det har ikke det. Men en del forskning viser at skjemaer man ellers tar for gitt, ikke passer på adoptivbarn.

- Uten at jeg vet det, ville jeg kanskje tro at koreanske adoptivbarn gjør det relativt bra, sett i lys av at foreldrene vel er øvre middelklasse og trolig nokså idealistiske?

- Vi vet i grunnen ikke, siden den forskningen som tross alt finnes, ofte er nokså ideologisk. Den har ofte enten en slagside mot biologisme eller motsatt: Et sterkt ønske om at disse barna skal være akkurat som andre barn. Noen

hevder rett nok at adoptivbarn i gjennomsnitt er mer ressurssterke, i den forstand at flere tar høyere utdanning og at de begår mindre kriminalitet. Men for et par år siden kom det en svensk undersøkelse som hevdet at vi har flere psykiske problem og begår oftere selvmord enn befolkningen ellers. Også er det altså dem som hevder at vi er akkurat som andre.

Her begynner vi å diskutere Harvard-professor Steven Pinkers, en sterk forkjemper for biologiens determinerende kraft, bestselgeren *The blank Slate* og havner ut på viddene som så sedvanlig er når man diskuterer arv og miljø. Men Sandnes lover å komme tilbake til saken og lese Pinker. Med andre ord: Hun vil ha en artikkel fra en velskrivende sosiobiolog, om det da finnes noe slikt i Norge.

– Men en ting må jeg få si: Det fins dem der ute som hevder at det å se annerledes ut, ikke har betydning. Det er så feil som det kan få blitt, det har stor betydning. Jeg husker da jeg las Simone de Beauvoir, det hun sa om kvinnen, traff meg faktisk mye mer som adoptivbarn enn som kvinne. Andres blikk på deg selv former deg virkelig som menneske.

Vi får forlate adoptivsporet, enn så lenge.

UNDER NÅVÆRENDE Aftenpost-redaktør Knut Olav Åmås ble Samtiden en av Norges mest profilerte mediekkanaler, opplaget ble doblet, debattene gikk i tabloidpressen og det tidløse preget forsvant. Og som Åmås har ikke Sandnes så mye av sin bakgrunn fra academia som fra pressen.

– Det er jo kulturrjournalistikk jeg har holdt på med i nesten 15 år. Jeg har vært kulturredaktør i to omganger i Dagsavisen. Det får være nok. Men der opplevde jeg at mine interesserer mer og mer beveget seg ut i nisjene. De interessene kan jeg få dyrke i mye sterkere grad i et tidsskriftformat enn i en avis.

Så sier Sandnes det som avgåtte kulturredaktører bruker å si.

– Jeg er utrolig lite opptatt av Idol og Spellemannsprisen. Det er ikke så interessant å vite at nå er det påske og da skal det stå det i avisen, nå er det jul, og vi må snu bunken fra i fjor og så videre. Jeg opplevde også i løpet av de 15 årene at rommet ble trangere og trangere, det var mindre og mindre frihet. I Samtiden er det faktisk slik at når jeg sitter og lur på noe, så kan jeg ringe en eller annen kompetent person og få vedkommende til å skrive en artikkel. Det er godt.

– Men får du de virkelig tunge, gode akademiske i tale, er de ikke blitt for spesialiserte?

– Jeg vil at Samtiden skal ha rom for ulike typer skribenter, både de halvstuderte og brede, politikere – som jeg for øvrig sliter med å få til å si noe og til å skrive klart – og tunge forskere.

Til dem som mener Sandnes nå gir standardsvarene, så er det bare å si at på standardspørsmål får man standard svar. Her er et nytt standardspørsmål som hører med i en sådan sammenheng:

– Er Samtiden redaktørinitiert eller får du inn artikler mer eller mindre automatisk?

– Det aller meste av det som kommer på trykk, er bestilt. Vi får likevel tilsendt utrolig

mange manus. Men de fleste av dem passer rett og slett bedre i andre og mer spesialiserte tidsskrifter. Det er altså ikke mange av de innsendte artiklene som blir brukt, men noen ganger utløser disse en forespørsel om en annen artikkel, særlig dersom jeg merker at det er et skrivetalent vi har med å gjøre.

Sandnes mener for øvrig at det er fordel å ha bakgrunn fra dagspressen, noe annet kan hun vel ikke si.

– Det jeg har med meg, er erfaringen med å spørre: "Hvorfor skriver du dette nå? Hvorfor skal leserne lese denne artikkelen 22. februar når neste nummer kommer ut?" Er svaret at artikkelen er like relevant om ti år eller for ti år siden, er det ikke sikkert den skal stå på trykk i Samtiden.

EN PÅSTAND SOM er blitt gjentatt til det kjedsomlige, er at norske forskere ikke lenger vil skrive for den opplyste allmennheten, det såkalte "tellekantregimet" skal visstnok tvinge dem til spesialisering. Sandnes har ikke for mye tro på den påstanden.

– Jeg tror og erfarer at forskere ønsker å bli lest. Det er en balanse mellom kroner, ører, siteringer og det å nå ut til mange. Og det er et faktum at gjennomslagskraften er mye større i Samtiden enn i et rent fagtidsskrift.

– Føler du deg kompetent til å vurdere alt du får og henter inn?

– Tekstmessig gjør jeg det. Jeg kan dette med å redigere, dette med å vurdere om en tekst logisk sett henger sammen, og hvorvidt den språklige framstillingen er god eller ikke.

Her bør vi nevne at Sandnes er litteraturviter og mangeårig konsulent i forlagsbransjen, så en viss erfaring med en annen skriftkultur enn avisens får vi gå ut i fra at hun har. For øvrig tok hun alle fag på Blindern på halv tid uten å møte opp, samtidig som hun stadig tok noen norgesmesterskap i kampsport. Om det siste hjelper som redaktør i Samtiden er dog noe mer usikkert.

– Innholdsmessig kan jeg også støtte meg på mange andre ledd. Jeg har et stort og meget kompetent redaksjonsråd.

– Jeg savner for øvrig noen kraftige oppgjør med norsk forskningspolitikk i Samtiden. Det ulmer der ute, men det kommer ikke offentligheten for øre, virker det som?

– Jeg har prøvd å bestille den artikkelen mange ganger. Jeg vet at det er mange der ute som mener at det er altfor mye middelmådighet, byråkrati og nettverksbygging der ute, men jeg får ikke dem som sier det, til å skrive artikkelen. Er det noen som føler seg kallet, er det bare å komme med den.

Men akkurat den artikkelen stod visst på trykk i siste nummer av Nytt norsk tidsskrift og var forfattet av Jon Elster.

SÅ TIL PROBLEMET mange mener å se, at de som kan skrive her til lands, nesten alle tilhører en eller annen venstreside, at den politisk korrekte sosialdemokratiske konsensusen er altomfavnende og klam. Med andre ord: Hvor er den dyktige forskeren som kan skrive artikkelen i Samtiden om at det er for lite forskjeller her til lands?

– Jeg har faktisk skrevet i den neste lederen at jeg ønsker meg en intellektuell kvinnelig Frp-er med god penn som artikkelforfatter i Samtiden, jeg vil ha en som kan forklare meg hvorfor hun stemmer Frp, ja, hvorfor slike som meg skal stemme Frp. Jeg kan for øvrig faktisk ta til takke med noe mindre idealistisk, en ung mann som kan skrive den artikkelen.

Nå virker det rett nok ikke som Sandnes har altfor stor tro på at hun vil finne denne personen.

– Det er nok slik at dersom du mener at det er det skrevne ord som får verden til å gå fremover, så er det mer sannsynlig at du også har en venstreorientert tilnærming til samfunnet. Det er neppe mange liberalister på forfatter-skolen i Bø.

– Men er ikke det noe særmerkt norsk? Ingen vil hevde at *The Economist* er dårlig skrevet, men det er ikke akkurat sosialisme de prediker?

– Kanskje, men Dagens Næringsliv er jo også godt skrevet.

– Tja, featureartiklene kanskje, men ikke så mye lederne og kommentarene. Det er en rekke av journalistene i Magasinet deres som kommer fra Klassekampen?

(Her kan vi også nevne at en intern meningsmåling foran et Stortingsvalg viste at over 70 prosent av journalistene stemte til venstre for Ap.)

– Men jeg har faktisk registrert at høyresiden er veldig opptatt av å påstå at venstresiden har formuleringshegemoniet.

– Det er vel sant? John Fredriksen og Kjell Inge Røkke påstår begge at de er ordblinde?

– Jo da, og når venstresiden viser til sårne som Francis Sejersted, så svarer høyresiden at slike egentlig ikke er konservative, men noen som flørter med venstrestandpunkt. Men det er altså et faktum at vi har hatt en høyreintellektuell tradisjon her i Norge. Jeg har en følelse av at det Høyre-folk mener vi mangler, er en ren liberalistisk skrivetradisjon. Men få vil vel påstå at Kåre Valebrokk er en dårlig skribent. Personlig mener jeg at om man skulle peke på et virkelig hegemonisk område, så er det i skjønnlitteraturen.

– Leser oppgående mennesker norsk samtidslitteratur da?

– En del av oss, og det til tross for at du ikke skal være veldig positiv til markedet før du har plassert deg på ytterste høyrefløy i Forfatterforeningen.

Sanne ord i en ulvetid.

I DET DETTE LESES har Sandnes muligens alt fått sitt andre barn med den før nevnte Myhre. Etter neste nummer overlater hun redaktørstolen midlertidig til ingen ringere enn Kristin Clemet.

– Er det fordi hun har større sjanse til å finne den liberalisten eller Frp-eren?

– Hun sitter i redaksjonsrådet mitt, og jeg spurte henne fordi hun er den som er mest ulik oss andre.

– Men hver gang hun går ut av regjeringen så blir hun plutselig mindre liberalistisk?

– Nå, hun er fortsatt nokså forskjellig fra Bernt Sofus Tranøy (venstreorientert statsviter og medlem i redaksjonsrådet), vil jeg påstå. Jeg

har liten tro på den ideen om at alle i Norge er sosialdemokrater.

– *Makter du selv å distansere deg fra dine venstresympatier når du vurderer en tekst?*

– Jeg var på NHOs årskonferanse for et par uker siden. Det var interessant. Det er ikke veldig ofte jeg befinner meg i fora hvor folk påstår at frie markeder er den beste veien av alle å gå.

– *Nå, du fikk jo Jens Stoltenberg til å skrive i Samtiden at aldri har verden gått slik fremover som de siste 20 årene.*

– Ja, jo. Men jeg vil altså svært gjerne ha den type liberalistiske artikler i Samtiden.

AT SANDNES IKKE ER liberalist, fremstår kanskje som noe underlig sett i lys av bakgrunnen hennes. Hun har greid seg selv siden hun var 14. Da flyttet hun inn til Oslo fra provinsen og mente hun var klar for voksenlivet. Og da er vi igjen inne på adoptivbakgrunnen, i det minste delvis.

– Da jeg var liten, følte jeg meg så selvlysende gul når jeg skulle gjøre de norske tingene. Etter hvert nektet jeg å gå på ski, fordi alle virket å mene at når jeg falt, så falt jeg fordi jeg var koreansk. Selv om de norske barna falt like mye. Derfor begynte jeg kanskje å søke meg mot det som ble oppfattet som typisk asiatisk, slik som kampsport.

– *Altså bidro synet på asiater som noen som arbeider hardt og greier seg selv til at du ble selvstendig, sier du?*

– Ja, det er noe i det. Da jeg begynte med kampsport i ung alder og skulle graderes for første gang (det betyr å få utdelt et belte som viser hvor god man er), sto ungene som skulle graderes før meg og hvisket til hverandre: "Hun der," sa de og pekte på meg, "hun der er skikkelig god, asså!" Etterpå kom det bort til meg og var dypt skuffet. "Hvorfor fikk ikke du svart belte, da?"

Om noen skulle være i tvil, Sandnes fikk til slutt sitt svarte belte. Greit å ha for en ung jente i Oslo-natten, får vi tro.

– En av grunnene til at jeg er venstreorientert, er for øvrig at jeg så hvor viktig det er med et støtteapparat da jeg kom inn til Oslo. Jeg fikk utrolig god hjelp av det offentlige, og de voksne jeg var sammen med, passet også på meg og visste ikke hva godt de kunne gjøre for meg. Jeg har jo også forstått at selv om jeg var med på fester til langt på natt, så ble jeg passet på til tross for at jeg følte meg veldig selvstendig. Dessuten viste jeg jo at jeg bare var 14, og at 14-åringer ikke skal drikke eller ta kokain. Og siden jeg hadde tatt beslutningen om å greie meg selv, ja, så måtte jeg greie meg selv. Ikke sant?

Vi får tro hun har rett.

– Men jeg har allerede begynt å planlegge et nytt bad i kjelleren, slik at jeg kan ha barna boende hjemme så lenge som bare mulig.

De har noe å leve opp til, hvor de enn bo-setter seg.

Av Jon Hustad

Fleischer den bysteløse

En rettspositivist forteller om hvor rett han fikk.

FØRST NOEN METAORD til leserne. Den siste boken undertegnede skrev, handlet om såkalt "varsling", whistleblowing, som amerikanerne sier det. Der har Carl August Fleischer skrevet et etterord. Det var ikke på mitt initiativ at Fleischer skrev, det var en forutsetning for at jeg skulle få oppdraget å skrive boken. Boken min er for øvrig nevnt et par steder i Fleischers egen bok. Hvorvidt dette gjør min anmeldelse mindre verdt, får andre bedømme. Selv tror jeg ikke det, uten at det nødvendigvis betyr så mye.

FLEISCHER ER EN selvgod faen. Det er han med god grunn, men som så mange i den kategorien nekter han å underordne seg redigering. Derfor gir han ut boken på eget forlag (det finnes neppe noe norsk forlag som ville tore å gi den ut, Kolofon er kun et trykkerifelleskap). Det bærer den preg av, gjentakelsene er mange, altfor mange, særlig når det handler om familien Johs. Andenæs.

Gamle Johs. var Fleischers yndlingsfiende gjennom femti år. Nå er det igjen på tide å triumfere, for på område etter område har Fleischer fått rett. Nei, det offentlige skal ikke betale full kompensasjon ved ekspropriasjon selv om det som Andenæs korrekt har påpekt, er en grunnlovsparagraf som sier det. Ja, norsk rettspraksis har vært altfor restriktiv i forhold til hva som kan tillates av ytringer, fant en domstol i Strasbourg ut, samme hva Andenæs hevdet. Nei, Svalbard-traktaten betyr ikke at Norge ikke har suverenitet over Svalbard, og det selv om Andenæs skrev en betenkning for Caltex som hevder noe annet. And the list goes on, and on.

SOM BOKEN FÅR FRAM til fulle, Fleischer har blant sine kollegaer vært etterkrigstidens mest upopulære og hatete jussprofessor, og han har elsket hvert minutt av det. Særlig stor glede har han av å fortelle at noen idioter fra strafferett har sørget for at han i en årrekke har vært den dårligst avlønnede jussprofessoren ved UiO. Ståle Eskeland derimot har havnet i øverste kategori, "visstnok fordi han skal være så flink," som Fleischer med nytelse pleier å fortelle.

Calle, som de kaller ham i UD, er som denne sprettoppklovn i esken: man slår den ned og slår den ned, og like forbannet blid spretter han opp igjen. "For øvrig vil jeg bare si at du har helt feil, og jeg har rett, rett, rett."

Det er mulig at boken skal forstås som en selvbiografi. Men mest er den et kamprop. Det er neppe gitt ut mer underholdende norsk sakprosa på denne siden av årtusenskiftet. Hadde

mannen vært dum, ville han trolig vært stuet vekk på et asyl. Fleischer er helt uten et filter. Pottetreningen må ha vært usedvanlig vellykket på Frogner.

Carl August Fleischer

Korrupsjonskultur, kameraderi og tillitssvikt i Norge

Kolofon, 2006
466 sider

ER DET MULIG AT en av Norges ledende jussprofessor i etterkrigstiden har ledet et homofilt nettverk, et nettverk som gang på gang har feiltolket norsk lovgivning? Vel, svært mange jurister har hatt mistanke om det. Det har Fleischer også, men han skriver at han har mistanke om det, og han skriver også om alt annet han hatt mistanke om. Den samme professoren satt for øvrig på første benkerad da Fleischer som Norges yngste gjennom tidene disputerte. Fleischer idioterklærte så godt som alle koryfeene på første benkerad og holdt en prøveforelesning som mange motstridende må innrømme at kanskje er den beste performans gitt fra en talerstol ved Juridisk i etterkrigstiden.

Da forelesningen var over, var det stilt, svært stilt på første benkerad. Professoren, som nå er offentlig stemplet som homofil av Fleischer, reiste seg, ristet på hodet, gikk mot døren. Så kom det, visstnok uten ironi: "En profet er oppreist blant oss. Herren være lovet!" Hvem professoren var? Ikke tør jeg å nevne navnet. Slikt er for Fleischer.

AT FLEISCHER ER, eller helst var, et unikt akademisk talent, er det ingen uenighet om blant norske jurister. Spørsmålet er om han har tatt vare på den delen av talentet. Etter å ha lest boken, er jeg tvilende. Hos Fleischer er det ikke pro et contra, hos Fleischer er det prosedyre. Evig prosedyre. Fleischer er den radikale rettspositivist (nå vil sikkert noen jurister hevde at det vil være bedre med et begrep som "lovpositivist", det får så være), all lovgivende makt ligger hos folket og dem de har valgt. Og derfor har folket og nasjonens interesser forrang, ikke en fremmed makt, ikke den store grunneieren, ikke de så lett sårede representantene for de øvre samfunnslag og ikke storkapitalen, særlig den som investerer i olje og energi.

FLEISCHER VAR IKKE en gang fylt 25 år (han fikk blank laud til eksamen som en av fire i etterkrigstiden), da Jens Evensen hentet ham til UD for å ta over som rådgiver for den legendariske folkerettsprofessor Frede Castberg. Og i UD, i statens tjeneste, er han blitt siden, i kropp og i sjel.

Fleischers tanker om folkerett og havrett er nå en del av den internasjonale standardlitteraturen. Islendingen tok seg til rette og erklærte 200 milsgrense, Fleischer sørget for at Norge gikk etter og gjorde det rett. Jan Kjær-

stad sier at det bør stå en byste av Jens Evensen i hvert et norsk hjem, det er mulig, det, men da bør Fleischer få en i helfigur. Fremtidens pensjonister bør sende ham en vennlig tanke.

Det virkelig alvorlige med boken er alle de eksemplene Fleischer bringer til torgs på inkompetanse, skadelig nettverksbygging, korrupsjon og nepotisme. Ikke annet å vente enn at mannen er hatet. Akademisk smålighet, vatenking og autoritetsdyrking er neppe avgrenset til Juridisk fakultet på Karl Johan. Det

kan neppe kalles annet enn trist.

Nå er Fleischer blitt 70 og belaster ikke UiOs lønnsbudsjetten lenger. Han har vært en hjerne til hest, som Hamsun sa om Strindberg. Noen byste får han ikke foran det gamle universitetet på Karl Johan. Vi får gå ut fra at Statens pensjonsfond - utland, som Oljefondet nå heter, har råd til å plassere en i kjelleren i Norges Bank.

Det kommer ikke slikt fra Frogner lenger.

Av Jon Hustad

Utan utveg?

Pamflettsjangeren kan være vald for å mobilisere, men boka er stort sett utan alternativ, utan utveg.

EG OPNA DENNE BOKA med ein fordom: Endå ei bok med kritikk av nye styringsformer i offentlig sektor som verken tek opp til drøfting dei problema desse styringsformene søker å løyse, eller peiker på alternative styringsformer. Fordommen vart ikkje svekka av den noko pretensiose tittelen "Hva skal vi med vitenskap?", heller ikkje av undertittelen; "13 innlegg fra striden om tellekanter". Men når ein søker å utøve eit virke i samsvar med vitenskaplege kriterium, bør som kjent formidlar ha status som hypotesar:

Boka har ein klar budskap. Sjølv om artiklane peiker i mange retningar, er det vel mest av alt ei bok til forsvar for norsk som forskingsspråk, eit forsvar mot det som vert oppfatta som eit tellekantregime som favoriserer publikasjonar på engelsk. Dette forsvaret er formulert med størst pregnans nettopp av redaktørane, Bjerck Hagen og Johansen. Anders Johansen klarer i artikkelen "Politikk og kvalitet" over få sider å framføre vesentlege argument for norsk som forskingsspråk. Særleg overtydande fører han fram det forskingsmessige argumentet: I mange kultur- og samfunnsfag er språket noko meir enn eit kommunikasjonsmiddel, det å skrive er ein (annan) måte å tenke på, slik at skriveprosessen er forskingsprosessen. I slike fag kan favorisering av engelsk som forskingsspråk svekke forskinga. Og det kan, som mange av forfatarane tek opp, svekke forskarane si rolle som deltakarar i det offentlege ordskiftet, som "formidlalar", som det heiter i vår tid. Slik viser dei også korleis denne type kriterium særleg råkar dei tradisjonelle norske danningfaga som litteratur, norsk og historie, fag som historisk konstituerer Noreg som samfunn. Dette hovudargumentet er velformulert, og for denne lesaren, overtydande.

Erik Bjerck Hagen og Anders Johansen (red.)

Hva skal vi med vitenskap?
13 innlegg fra striden om tellekanter

Universitetsforlaget,
2006
134 sider

EIT IAUGEFALLANDE trekk ved boka er at motstandarane av "tellekantsystemet" - opposisjonen - ser ut til å ha same forståing som dei som sit i posisjon: Tiltru til at økonomiske insentiv endrar handlingsmønster, også i organisasjonar som er baserte på andre normer enn økonomisk nyttemaksimering: Universiteta. Slik viser også forfatarane at boka er skrive ut i frå eit universitetsperspektiv. For mange av oss som arbeider ved "anvendte" forskingsinstitutt (hermeteiknet viser til formidlar min om at lite av norsk samfunnsforskning kan kallast "grunn"forskning) er nok avveginga mellom faglege standardar og økonomiske krav meir daglegdags enn for desse forfatarane. Eg vil også tru at tellekantsystemet kan få sterkast (negative) økonomiske effektar på høgskulane.

På universiteta kjennest nok den symbolske provokasjonen sterkare. Og den provokative krafta til tellekantsystemet er truleg boren fram av ei uro over at økonomiske insentiv vil få stadig sterkare symbolsk og sanksjonerande kraft, gjennom framveksten og den relative styrkinga av forskingsbyråkratiet. Eg trur ikkje denne uroa er ugrunna: Utbreiinga av kvantitative mål er knytt til styrking av eit kontroll- og tildelingsbyråkrati, som har kompetansen sin i formalisert samanstilling av tellekantar meir enn i kvalitetsvurderingar knytt til substansen i forskinga. Men slike spørsmål tek meir form som digresjonar enn at dei vert systematisk drøfta i boka. Ei slik drøfting ville truleg også opna for ei kritisk drøfting av i kva forstand kollegiale, fagspesifikke vurderingsformer no vert erstatta av byråkratiske, kontekstuaavhengige kontroll- og vurderingskriterium. Det er trass alt slik at publisering i fagfeltestyrte tidsskrift er tellekriteriet.

VART HYPOTHESEN MIN svekka? I hovudsak, nei: Boka tek ikkje opp om tellekantsystemet er eit svar på reelle problem. Sjølv meiner eg (med fortid som (laust) tilknytt universitetsinstitutt, fagtilsett ved høgskule og notid som tilsett ved anvendt forskingsinstitutt) at vi står andsynes ein del reelle problem i sektoren. Nokre stikkord: For uklare, til dels også for svake kvalitetskrav. For lite transparens. For dårleg (som kan vere noko anna enn for lite) publisering. For lite intern fagkritikk.

Kva er alternativa? Nokre av innlegga i boka les eg som ein meir avgrensa kritikk mot den konkrete utforminga tellekantsystemet har fått. Då kan ein bøte på dette gjennom modifikasjonar. Andre innlegg les eg som ein generell kritikk mot tellekantsystemet. Då saknar eg klare alternativ. Rett nok finn ein døme på alternative måtar å stille spørsmålet på. Kalleberg argumenterer artikkelen sin for at hovudutfordringa i dag ikkje er meir individuell forskingsformidling, men å utvikle og skape institusjonar for opplyst offentlig samtale. Men boka er prega av at alternative problemstillinger ikkje fører til svar i form av alternative løysingar. Tek ein utgangspunkt i at alle finansieringssystem er insentivsystem, er arbeidet å formulere alternativ som etablerer insentiv som er i samsvar med dei normene ein meiner bør gjelde i det akademiske feltet. Alternativt kan ein utvikle motstrategiar på organisasjons- og fagnivå, for å motverke negative effektar av dette finansieringssystemet. Grunnlaget burde vere der: Mange forskarar er vel i utgangspunktet indifferente til denne type styringssystem, og arbeider med andre mål for auge enn talet på treff i ein database?

Stort sett er det ei bok utan alternativ, utan utveg. Er det ein adekvat kritikk mot boka? Boka vert presentert som ein pamflett. Det er eit sjangerval som opnar for å skrive einsidig, for å mobilisere. Eg trur likevel den mobiliserande krafta til den som ikkje formulerer alternativ er liten, ikkje minst i vår sektor. Er kritikken avgjerande? Medan eg fekk stadfesta formidlar min, las eg stoff til ettertanke, til dømes Terje Tvedt sin artikkel om "Om den kommunikative situasjonens betydning".

SÅ EG TENKER, når eg no har lagt boka frå meg: Ho hadde mange interessante passasjar og eit par gode artiklar. Og ho var kort (eit underkjent kvalitetskriterium). Hypotesen min var stadfesta. Ho viste ingen alternativ. Ein murrande ettertanke melder seg likevel. I kva grad er den måten eg har formulert denne hypotesen på, basert på hegemoniet til den tenkinga som ligg under det nye finansieringssystemet, slik at når eg etterlyser alternativ gjer eg det på ein måte som er fanga i den grunnleggjande tvangen som det nye systemet har etablert, formulert gjennom den type kategoriar som det systemet fremjar?

Av Oddgeir Osland, forskingsleiar ved Transportøkonomisk institutt

KRONIKK

Send kronikkforslag til

i.myking@forskerforbundet.no

Kronikkens lengde må ikke overstige 10 000 tegn, inkludert mellomrom. Bidrag som trykkes honoreres med kr. 2.000,-

«The progress of the knowledge society and the globalisation both indicate that science and technology are the carrying forces in determining the future of developed nations», writes **Martti Tiuri**. «Hence universities have a crucial role in producing and distributing new knowledge by scientific research and by educating young people. Increasing resources must be directed to the research and development (R&D) and to higher education.»

Science and technology policy in EU and in the Nordic countries

THE WORLD IS changing from an industrial society to a knowledge society. The knowledge society can be defined as a society where knowledge is applied systematically in all fields and where new knowledge is searched systematically. Knowledge is achieved by education and life-long learning. Searching for a new knowledge requires investments in research and development.

Due to the development on information and communication technology (ICT) the other dominant change in the world is the globalisation. Conventional industrial work is moving to developing countries where there are growing markets and a cheap work force. Especially China is developing fast causing a China-phenomenon. The industrial jobs in the developed countries are decreasing and the production is growing in China and other developing countries. In order to be competitive and to avoid unemployment the developed countries must concentrate to more demanding work and improve their knowledge.

The progress of the knowledge society and the globalisation both indicate that science and technology are the carrying forces in determining the future of developed nations. Hence universities have a crucial role in producing and distributing new knowledge by scientific research and by educating young people. Increasing resources must be directed to the research and development (R&D) and to higher education.

EUROPEAN UNION HAS responded to the changes of the word by deciding in 2000 that EU will be by 2010 the most competitive and dynamic knowledge-based economy in

the world capable of sustainable economic growth with more and better jobs and greater social cohesion (Lisbon strategy). In 2002 EU stated that the investments in the European R&D must be increased from 1.9 percent of Gross Domestic Product (GDP) to approaching 3 percent of GDP by 2010.

Unfortunately there seems to be a stagnation in European R&D investments. The growth rate is now close to zero. This way EU will not reach its target in 2010 with dangerous consequences to the welfare of Europe. Europe uses much lower share of GDP to R&D compared to its competitors (2.6 percent in US and 3.2 in Japan). China has lower R&D intensity, but it has grown many years about 10 percent per year. If present trends continue in 2010 China and EU will be spending the same amount of GDP in R&D, about 2.2 percent. In response to the China-phenomenon US government is proposing a 30 percent increase in R&D in 2007 budget.

In 2005 the EU Commission relaunched the Lisbon strategy. The proposal for the Seventh Framework programme (2007-2013) for research was designed to play a key role in achieving the renewed Lisbon objectives. Annual budget for this program was supposed to be doubled from 5 (Sixth Framework programme) to 10 billion euros. After negotiations with the European parliament the annual sum has been cut down to 7 billion euros (50 billion euros in 7 years).

OVER 60 PERCENT of the resources of the Seventh Framework programme will be used for the international cooperative research. The research topics are ICT (28 percent), health (19 percent), transport (including aeronautics) (13 percent), nanosciences and nanotechnologies, materials, new production technology (11 percent), security and space (9 percent), energy (7 percent), environment (including climate change) (6 percent), food, agriculture and biotechnology (5 percent) and socio-economic sciences and the humanities (2 percent). The aim is to step up the cooperation and coordination of national or regional research activities through networking of programmes (Euro-

«Low R&D investments in Norway cause relatively low performance in all fields of science.»

pean Research Area, ERA-net).

ERA-net is already quite popular in Nordic countries. Big European countries lead in the number of networked research projects (45-55 projects), but Finland is fifth (40 projects), Norway seventh (38 projects), Sweden eighth (33 projects) and Denmark twelfth (23 projects).

People-Human Potential -scheme will get 10 percent of the Framework resources. It will take care of training, career development and international mobility of researchers.

Capacities-scheme with 10 percent of Framework resources supports existing and new research infrastructures and workshops and conferences for knowledge transfer. It also considers the role of science and technology in the society and aims to broader engagement in political and societal issues.

Framework programmes have been relatively bureaucratic. The Seventh Framework programme tries to simplify procedures by rationalisation.

A NEW CONCEPT "frontier research" will get 16 percent of the Framework resources. The term frontier research is used because classical distinctions between "basic" and "applied" research have lost their relevance due to the fact that emerging areas of science and technology often include substantial elements of both. Frontier research is at the forefront of creating new knowledge and is a risky endeavour. It involves studying questions without regard for established disciplinary boundaries or national borders.

An autonomous European Research Council (ERC) has been formed to support frontier research. 22 eminent founding members of the Scientific Council of ERC have been nominated in 2005. From the Nordic countries the

«If present trends continue in 2010 China and EU will be spending the same amount of GDP in R&D, about 2.2 percent.»

Norway seems to trust its oil industry and has only lately started to think about an increase of R&D. (Foto: Natur og ungdom)

members in the Council are prof. Carl-Henrik Heldin (molecular cell biology) from Sweden, prof. Leena Peltonen-Palotie (medical genetics and molecular medicine) from Finland and Dr Jens R. Rostrup-Nielsen (chemistry, fuel cells) from Denmark.

It will be interesting to see how this new research concept will function in practice. Eight of the 22 members of council represent medical sciences indicating that genetics, molecular medicine etc will be one of the focuses of activity. Four members represent physics and four are in humanistic fields. Two members have a background in the applications of information society (multimedia, computational science). Only few members are from technical sciences.

In many EU countries and especially in the Nordic countries technical sciences are traditionally practised in separate universities of technology. For example in Finland only the Oulu University has the faculty of technical sciences among other faculties. The separation of technical sciences has not promoted frontier-type research and unfortunately could hinder frontier research projects in the Nordic countries.

TECHNOLOGY PLATFORMS are one concept to realise the EU's Lisbon strategy. To remain competitive, European industry needs to specialise more in high-technology areas. Investment in research must be increased and coordination across Europe enhanced. In order to

start a technology platform stakeholders led by industry come together to agree a common vision for the technology. They define a strategic research agenda for medium and long-term objectives for the technology and implement the agenda with the mobilisation of significant human and financial resources. Experience has shown that universities have organisational and infrastructure difficulties in joining these research projects.

There are several technology platforms in operation such as Nanomedicine, eMobility, Nanoelectronics, European Road Transport, Embedded Computing Systems etc. The technology platforms also try to involve small and medium size companies.

Forts. neste side

Table 1 Development of the R&D/GDP 1990 - 2005

	1990	2005
Israel	2.8 percent	4.9 percent
Sweden	2.8 percent	4.0 percent
Finland	1.9 percent	3.5 percent
Japan	2.8 percent	3.2 percent
Island	2.2 percent	3.0 percent
USA	2.7 percent	2.6 percent
Denmark	1.6 percent	2.5 percent
OECD	2.4 percent	2.3 percent
Norway	1.6 percent	1.7 percent

Source: OECD: Main Science and Technology Indicators

Table 2. Quality order of the Nordic countries and Switzerland in scientific research among OECD countries in 1998-2002

	DK	FI	NO	SE	CH
Humanities	11	4	17	16	22
Social sciences	16	6	12	9	8
Medicine	7	6	11	10	2
Agriculture & forestry	4	3	12	8	5
Natural sciences	5	12	17	7	1
Technological sciences	2	16	14	7	1

Ref.: Relative Citation Indexes (OECD), Academy of Finland 9/2003: Suomen tieteen taso

«The participation of students and staff has been increased on the expense of scientific personnel. The result has been a heavy administration and bureaucracy, and in several cases the scientific level has suffered.»

Table 3. The Worlds Top 200 Universities 2005

1. HARVARD UNIVERSITY	US
2. MASS.INST. TECHNOLOGY	US
3. CAMBRIDGE UNIVERSITY	UK
4. OXFORD UNIVERSITY	UK
5. STANFORD UNIVERSITY	US
6. UN IV. OF CALIFORNIA	US

10. ECOLE POLYTECHNIQUE.	France
21. ETH ZÜRICH	Switzerland
45. HEIDELBERG UNIVERSITY	Germany
53. DELFT UNIV. OF TECHNOLOGY	Netherlands
62. HELSINKI UNIVERSITY	Finland
65. VIENNA UNIVERSITY	Austria
66. COPENHAGEN UNIVERSITY	Denmark
77. BRUSSELS FREE UNIVERSITY	Belgium
79. LOMONOSOV MOSCOW STATE UNIV.	Russia
111. TRINITY COLLEGE DUBLIN	Ireland
125. LA SAPIENZA UNIVERSITY	Italy
138. AARHUS UNIVERSITY	Denmark
138. OSLO UNIVERSITY	Norway
154. TECHNICAL UNIV. OF DENMARK	Denmark
166. CHALMERS UNIV. OF TECHNOLOGY	Sweden
180. LUND UNIVERSITY	Sweden
180. UPPSALA UNIVERSITY	Sweden
183. MADRID AUTONOMOUS UNIVERSITY	Spain
190. GOTHENBURG UNIVERSITY	Sweden
194. HELSINKI UNIV. OF TECHNOLOGY	Finland
196. ROYAL INSTITUTE OF TECHNOLOGY	Sweden

The world's six best universities, the best universities of different European countries and all the Nordic universities included in the top 200 list are shown. On the 2004 rating list there were the same Nordic universities as in 2005 and in addition Stockholm University and NTH.

Source: The World's TOP 200 Universities, The Times Higher Education Supplement Nov. 6th 2005.

Table 4 Number of universities and colleges (polytechnics)

	Universities	Colleges
Denmark	11	150?
Finland	20	29
Norway	6	26
Sweden	15	20

Source: Internet

NORDIC COUNTRIES except Norway use relatively more resources to R&D than most other European countries. They also have increased the percentage of R&D from GDP more than other countries, table 1. The main reason is the structure on the industry. In the Nordic countries there are relatively many high-tech companies, which have grown and use some ten percent of the turnover to R&D. The other reason is that more money has been used in the higher education. A part of this is counted to be state expenditure to R&D. During the last few years the growth of R&D has stagnated also in Nordic countries.

The Academy of Finland has studied the quality of science by comparing each field of science with same field in different OECD countries (table 2). The basis for the comparison has been the relative citation index published by the Institute for Scientific Information. The results show that Switzerland is number one in natural sciences and in technical sciences and second in medical sciences. Denmark and Sweden are also relatively good in these sciences, but Finland is weak both in natural sciences and in technical sciences. The basic research in Finland is in difficulties due to the large increase of students without corresponding increases of resources. In Finland the quality of humanistic fields and medical sciences is relatively high vice versa than in Switzerland, Sweden and Denmark. Low R&D investments in Norway cause relatively low performance in all fields of science.

IN NORDIC COUNTRIES investments to higher education have been quite high, but international comparisons show that the level of the Nordic universities is far from the worlds best universities (table 3). Especially this is the case with the universities of technology, which are in the key position in considering the prerequisite for the competitiveness of industry. In many other European countries the best university is a university of technology.

Concerning small countries the quality of the universities is highest in Switzerland, which has seven universities among the 200 top universities. Sweden has five universities, but most of them are at the tail end of the list. Three Danish universities, two Finnish universities and one Norwegian university have been able to get in the list.

THE PRESENT SITUATION in the Nordic university system is unsatisfactory. Due to the demand the number of students has been increased especially in technical sciences and natural sciences (including biosciences). For example in Finland the increase of new students in technical sciences has been 50 percent and in

natural sciences 40 percent with a very small increase of the number of teachers. Other difficulties are due by insufficient resources for a laboratory equipment and staff. Also in many cases the level of basic knowledge of the new students is unsatisfactory. These problems lead to too many interruptions of studies.

Problems are also due to the "democratisation". Politicians have wanted a university governing system, which is supposed to be more democratic than the traditional structure. The participation of students and staff has been increased on the expense of scientific personnel. The result has been a heavy administration and bureaucracy, and in several cases the scientific level has suffered.

In addition there are special problems concerning so called new universities. In the second half of the last century the number of universities in the Nordic countries has been greatly increased in order to catalyse regional developments. There are now 20 universities in Finland, 15 in Sweden, 11 in Denmark and 6 in Norway (Table 4). Most of the new universities are relatively small and have only few faculties. No one of the new universities is on the list of 200 top world universities.

It is important that the leadership of the university wants to promote science and understands how to achieve it. In Finland the University of Oulu (UO) is a positive example. Rectors of UO have been able to keep science as the main goal in the operation of the university. UO is now one of the leading universities in Finland in information and communication technology and in medicine.

POLITICIANS HAVE not yet fully understood the preconditions of the knowledge society. In Sweden and in Finland they boast that the R&D investments are already higher than the Lisbon recommendation of EU. They forget that the structure of the industry is such that a high R&D costs are natural and necessary. Norway seems to trust its oil industry and has only lately started to think about an increase of R&D.

In all Nordic countries it is necessary to rethink the structure and goals of the universities. The number of the universities and colleges must be cut down by combining and by networking. A few universities in each country should be generally at the international level. Smaller universities must find specific fields where their research can compete internationally. Foreign researchers and specialists must be invited to improve the quality of research. Teaching and basic research resources must be increased. Universities in Switzerland can be used as a model. Switzerland is a small country like

In response to the China-phenomenon US government is proposing a 30 percent increase in R&D in 2007 budget. (Foto: Pulaski)

Nordic countries but as mentioned seven Swiss universities are among the top 200 universities, and most of them are in the first half of the list.

The administration of the universities must be changed to get rid of the bureaucratic office type structure towards more autonomous operation. The handling of patents of research results and cooperative research projects with companies must be organised. The good quality of the research must be the target of all activity. This requires that main decision makers have a scientific background. Innovative academic traditions presume that the rector and the professors answer for the direction of the university.

The basic research and the education based on it are the foundations of the knowledge society. Hence it is most important that politicians understand the role of the universities in the national economy and in maintaining the welfare society.

By Martti Tiuri, former professor of wave physics at the Helsinki University of Technology, former member of the Finnish Parliament, and was also a member of the Parliament's Committee of Future. Professor Tiuri has had an important position in the establishment of the high technology base in Finland and he has numerous patents.

Private høyskoler og basistilskuddet

FINANSIERING: I Forskerforum nr. 1 /07 informerer Unn Rognmo om Forskerforbundets standpunkt til viktige spørsmål, blant annet utviklingen av inntektssystemet for høyere utdanning. Hun viser til at Forskerforbundet har advart mot at innføring av nye budsjettkomponenter skal gå på bekostning av basisbevilgningen, "som må opprettholdes på minst 60 prosent for å sikre langsiktighet og stabilitet for institusjonene" (sitert side 38). Hun viser til det faktum at "Størrelsen av basiskomponenten er gradvis blitt redusert."

Det er ikke vanskelig å si seg enig med Rognmo og Forskerforbundet her. Som tidligere rektor ved Diakonhjemmet Høgskole og leder av nettverket for private høyskoler 2005 - 2006 har jeg sett med stor uro på det som her har skjedd. Jeg vil gi en kort kommentar som grunnlag for to viktige spørsmål til Forskerforbundet.

I budsjettproposisjonen for 2004 sies det : "For mange av dei private institusjonane overstig basiskomponenten 60 % av statstilskottet" (St.prp.nr.1. 2003 - 2004). Departementet viser til at man påtalte dette forhold også året før, og sier at dersom ikke de private institusjonene øker studiepoengproduksjonen, vil departementet vurdere å omdisponere disse midlene "i samband med budsjettet for 2005". Noen tilsvarende advarsel til de statlige høyskolene, ble aldri fremmet.

De statlige høyskolene får i budsjett 2007 fortsatt i gjennomsnitt 69 % av statstilskuddet over basiskomponenten. Gjennomsnittet for de private er 49 %. For Diakonhjemmet Høgskole, akkreditert av NOKUT, har basiskomponenten gått ned fra 65 % i budsjett 2004 til 48 % i 2007.

Departementet omtaler i budsjettforslaget basiskomponenten som en stabil andel av statstilskuddet. Men det sies samtidig i andre sammenhenger at basiskomponenten er residual - og det er i praksis slik den er blitt brukt. Innholdet i basiskomponenten er det helt umulig å få opplyst, noe som ble klart kritisert av den siste OECD rapporten av norsk høyere utdanning (2006). Men departementet skriver i statsbudsjettforslaget for 2007, under overskriften "løyvingsnivå for private høyskoler", at "Det er ikke formålstjenlig å dekomponere basisfinansieringa..." (side 116).

På denne bakgrunn spør jeg :

1. Vil Forskerforbundet, som organiserer de fleste av de ansatte ved de private høyskolene, gi støtte til at 60 % som minimum skal gjelde også for oss?

2. Vil Forskerforbundet ta initiativ til at den manglende logikk og transparens i det nåværende tilskuddsystemet blir tatt opp med departementet?

Einar Vetvik, høgskoledosent ved Diakonhjemmet Høgskole, Oslo

Chr. Michelsen Institute (www.cmi.no) is an independent, non-profit research institution and a major international centre in policy-oriented and applied development research. One of the Institute's major projects is the web-based U4 Anti-Corruption Resource Centre (www.U4.no) serving governmental development agencies in their anti-corruption efforts.

Project Coordinator – U4 Anti-Corruption Resource Centre

Chr. Michelsen Institute has a vacant position as Project Coordinator at the U4 Anti-Corruption Resource Centre. The position is initially for a period of 3 years.

More information and full text see www.cmi.no. Deadline for application is **10 February, 2007.**

LESERBREV

Send innlegg til i.myking@forskerforbundet.no
 Innlegg må være maksimum 2000 tegn hvis de skal
 komme på trykk.

UHR og finansieringsmodellen

FINANSIERING: I leiaren i siste utgåva av Forskarforum i 2006, rettar redaktør Ingar Myking kritikk mot Universitets- og høgskulerådet (UHR), som etter redaktørens mening "fører an i utviklinga av nye kvantitative modellar for finansiering av forskning" og "ikkje i kritikken" av slike modellar, slik den britiske søsterorganisasjonen Universities UK skal ha gjort.

Slik Myking formulerer denne kritikken, tar han feil, både når det gjeld UHR og Universities UK si rolle i samband med utviklinga av kvantitativt baserte finansieringsmodellar for forskning.

I UHR har det vore ført ein debatt om finansieringsmodellen der fordelar og ulemper har vore vurdert. Når det gjeld arbeidet med eit dokumentasjonssystem for vitenskapleg publisering, tok UHR i 2002 eit initiativ for å bidra til å utvikle eit slikt system, som både departementet og sektoren hadde arbeidd med i årevis utan å kome i mål. Gjennom ti år hadde fleire utval levert instillingar om forskingsdata i DBH utan at planane hadde blitt realisert (jamfør Fægri-utvalets tre innstillingar, Broch-utvalet og rapporten til arbeidsgruppa som skulle vurdere bruk av effektivitetsundersøkingar i universitets- og høgskulesektoren).

Eit slikt system har ein verdi som dokumentasjonssystem heilt uavhengig av finansieringsmodellen. Då departementet bestemte seg for å bruke ein indikator for vitenskapleg publisering som ein av fleire parameterar som skulle danne grunnlag for forskingskomponenten i finansieringsmodellen, tok UHR på seg å koordinere arbeidet med å utvikle eit system for rapportering av vitenskapleg publisering basert på bruk av bibliografiske data og autoritetsregister. Ved at UHR tok dette oppdraget, kunne vi legge opp til ein prosess som involverte store delar av sektoren. Vi meinte derfor det var ein fordel at UHR tok på seg denne oppgåva framfor å overlate den til andre. Arbeidet resulterte i ein rapport som blei drøfta i sektoren i regionale seminar og på to store høyringskonferansar i 2004 og 2005.

I oversendingsbrevet til departementet gir UHR mellom anna følgjande tilrådingar om bruken av systemet:

- UHR vil anbefale at departementet tar systemet i bruk med en forsiktig start, slik at det ikke får store økonomiske konsekvenser for systemet er på plass og evaluert.

- Anbefalingene bør være under jevnlig evaluering/vurdering for å unngå utilsiktede virkninger, ikke minst gjelder det den foreslåtte vektning og inndeling i faggrupper. I dette vil UHR være avhengig av jevnlig tilbakemelding fra institusjonene.

- Systemet er dynamisk og vil derfor justeres årlig. UHR vil kunne delta i arbeidet med justering. UHR anbefaler at systemet evalueres etter to år og ber om å få saken til vurdering

UHR engasjerte seg i utforminga av systemet med vitenskapleg publisering som ein del

av grunnlaget for resultatbasert tildeling, då det var klart at eit slikt system skulle takast i bruk, men vi har ikkje vore ein pådrivar. Når det gjeld utviklinga av eit dokumentasjonssystem for vitenskapleg publisering, har vi vore ein pådrivar fordi dette har vore sterkt etterspurt av institusjonane.

UHR har ikkje vore avvisande til ein budsjettmodell med resultatkomponentar, men har understreka at ein slik modell må ha ein stor basiskomponent som ikkje er resultatavhengig. I denne basiskomponenten må også ein vesentleg del av forskingsfinansieringa ligge. Slik er den norske modellen i dag. I leiaren i Forskarforum kan ein få det inntrykket at forskingskomponenten i den norske modellen er 100% resultatbasert, slik den britiske modellen er. Dette er sterkt misvisande. For sektoren samla, utgjør den resultatbaserte delen som er knytt til forskingsverksemda omlag 6% av totalloypinga. Komponentene basert på vitenskapleg publisering som inngår i denne delen, utgjør 2% av totalloypinga i 2007. Disse prosentdelane varierer ein del frå institusjon til institusjon, og er mindre for høgskulane enn for universiteta. I UHR diskuterer vi stadig erfaringane med den norske budsjettmodellen. På representantskapsmøtet i Alta våren 2006 var modellen tema for ein av sesjonane. Diskusjonen viste at haldningane er nyanserte, men mange framheva dei positive erfaringane ein har. Hovudkonklusjonen frå debatten var at vi ikkje ønskjer noko endring før vi får ei samla evaluering av alle sider av modellen. Derfor har vi bedt departementet ta initiativ til ei slik evaluering. Vi trur dette er heilt nødvendig for å få ein kvalifisert diskusjon av modellen. Ingen budsjettmodell er perfekt, og det kan vere grunn til å minne om at den tidlegare modellen også var utsett for sterk kritikk til tider, mellom anna fordi den var ufølsom for aktivitetsvekst.

Når det gjeld Universities UK, er det vår erfaring at deira haldning ikkje skil seg vesentleg frå den haldninga UHR har hatt til desse spørsmåla. Generalsekretæren for Universities UK har til dømes uttalt følgjande om det nye finansieringssystemet:

"The Government is currently looking at how it assesses and funds university research after 2008. Universities UK would welcome a move towards a more streamlined system, but any replacement for the current Research Assessment Exercise needs to be robust and secure the confidence of the sector if it is to continue to underpin the success of UK higher education. It is important that we can have an open debate on this, and we look forward to working with the Government to get it right."

Dette er nokså likt den måten UHR tenkjer på når det gjeld forholdet til departementet.

Gunnar Stave, leiar i UHR og

Kirsti Koch Christensen, leiar i UHR 2002-2005

Svar på 20 spørsmål:

- 1) Paul McCartney og Ringo Starr
- 2) Ei ærelaus, ussel gjerning
- 3) Romania
- 4) Barneombod
- 5) Ungarn
- 6) Utsetting av gjeldsbetaling
- 7) I Østersjøen
- 8) Rand
- 9) Under maratonløpet i OL i Aten, som de Lima leia
- 10) USA sitt program for å hjelpe Europa i åra etter 2. verdskrig
- 11) Noa
- 12) Cardiff
- 13) Dag Terje Andersen (Ap)
- 14) Sør-Korea
- 15) Jimmy Carter
- 16) Dagens Næringsliv
- 17) Arnold Juklerød
- 18) Han hadde i eit intervju omtalt det tyrkiske folkemordet på armenarane i åra 1915-17
- 19) Karat
- 20) R.E.M.

NOKUT-seminaret

RETTELSE: Forskerforum omtaler i 1/2007 seminaret om NOKUT på Høyskolen i Oslo 15.12.06. Her hadde jeg som oppgave å kommentere innledningen til NOKUTs direktør. I den forbindelse gjorde referenten et forsøk på å gjengi hva jeg sa. På tre punkter oppsto det dessverre alvorlige feil og unøyaktigheter.

For det første kommer det ikke fram hva min NOKUT-kritikk retter seg mot – nemlig NOKUTs mandat (universitetsopprykk) og praksis (e.g. sykepleierevalueringen). For det andre skal jeg ha stilt meg undrende til at NOKUT klassifiserer "sjukepleiarstudiet som høgare utdanning". Det er utenkelig. Sykepleierne ble klassifisert som høyere utdanning allerede tidlig på 1970-tallet (Ottosenkomiteen).

For det tredje skal jeg ha tatt til orde for "å korte ned utdanningene".

Det jeg sa, var at man i større utstrekning bør vurdere om alle studier i dag har en hensiktsmessig lengde. I den forbindelse viste jeg til suksessen med reseptarutdanningen på 1960-tallet.

Hans Skoie, NIFU STEP (em)

Kampen om tidsskriftabonnementene

UNIVERSITETSBIBLIOTEKENE: Det er brudd i forhandlingene mellom Blackwell Publishing og de norske universitetsbibliotekene om ny abonnementsavtale på Blackwells tidsskrifter. La oss derfor se litt på hvordan markedet for vitenskapelige tidsskrifter fungerer.

Vitenskapelige tidsskrifter utgis i hovedsak av kommersielle forleggere, som overtar copyright på innholdet i tidsskriftene som kompensasjon for sitt arbeid. Men det vesentligste av arbeidet – forskning, skrivning av artikkelen, redaktørarbeid og fagfellevurdering – gjøres av forskere, betalt av samfunnet. Forlaget tar seg av administrasjon, teknisk tilrettelegging, distribusjon og tilleggstjenester rundt tidsskriftet. Tidsskriftene distribueres i dag i hovedsak elektronisk, med svært lav distribusjonskostnad per lest artikkel. De fleste tidsskrifter utgis av noen få store forleggere. Samtidig som man har klare tendenser til oligopol, er produktene – tidsskriftene – små monopoler i seg selv. Universitetene kan ikke erstatte et tidsskrift med et annet uten å miste tilgang til informasjon.

Mens tilbyderne er få og produktene monopolistiske, er kjøperne mange og mangfoldige. Bibliotekenes behov bestemmes av forskernes behov, som spenner vidt. Selv om de norske universitets- og høyskolebibliotekene forsøker å stå sammen og lage felles avtaler, blir vi små aktører i den store sammenhengen og har lite å slå i bordet med når det skal forhandles. I forhandlingene ligger makta hos selgerne, slik som markedet for vitenskapelige tidsskrifter ser ut. En naturlig konsekvens er at prisen på tidsskriftene stiger. Forlagene viktigste våpen er at de har gått over fra å prissette enkelttidsskrifter til å tilby tidsskriftpakker, samtidig som de har gått over fra papirtidsskrifter til elektroniske utgaver. Man har også gått bort fra å ha listepriser til å ha individuelt fremforhandlede pakkepriser. Prisene settes slik at besparelsen ved ren elektronisk distribusjon i det vesentligste tilfaller forlagene. For det andre blir man tilbudt mye mer enn man abonnerte på før, til en litt høyere kostnad. Dette medfører i praksis at man bruker en større andel av budsjettet på tidsskrifter fra denne forleggeren, og det skjer til fortregning for tidsskrifter fra mindre forleggere. Samtidig sikrer man at forleggerens mer perifere tidsskrifter blir lett tilgjengelige, og dermed oppnår tidsskriftene flere siteringer og høyere synlighet.

Denne praksisen med å selge pakker til en individuelt forhandlet pris ender opp som et krav om at den enkelte institusjon skal betale en gitt (og stigende) pris for å få tilgang, uavhengig av faktisk bruk. Institusjonens rolle blir å være en fast og sikker bidragsyter til forlagets økonomi. Dette ser vi i Blackwell-

forhandlingene, hvor et av forlagets krav er at om en forsker eller et institutt sier opp sitt individuelle abonnement, skal bibliotekets betaling økes tilsvarende. Forlagene tilstreber perfekt prisdiskriminering, for å "melke" kjøperne maksimalt, idet den enkelte betaler ut fra sin betalingssevne og betalingsvilje. Velstående institusjoner må derfor betale en høy pris, samtidig som tilgang kan selges svært billig til fattige institusjoner – marginalkostnaden for å levere til en ekstra institusjon er nemlig svært nær null.

Vi ser i forlagenes regnskaper at de til fulle har visst å utnytte sin markedsakt. Det største tidsskriftforlaget, Elsevier, hadde i 2005 en omsetning på 16,8 mrd. kr. som resulterte i et driftsoverskudd på 5,2 mrd. kr., en driftsmargin på drøyt 31 prosent. Ut fra tall i universitetsavisene kan man anslå de fire universitetenes totale tidsskriftkostnader til drøyt 100 mill. kr. Av dette er minst 25 mill. kr. ren netto for forlagene. Slikt bør det bli konflikt av.

Samtidig ser vi i balansen for konsernet Elsevier inngår i, at man opererer med goodwill og immaterielle eiendeler for til sammen 70 mrd. kr. ved årsskiftet 2005/2006. (Hvor stor andel som gjelder Elsevier, er ikke oppgitt.) Hva er dette? Jo, det er i bunn og grunn verdien av å eie copyright til alle de artikler forskersamfunnet har gitt dem, gratis.

Det er ingenting galt med at forlag tjener penger, de utfører tjenester vi gjerne vil de skal utføre. Men det blir svært galt at forskersamfunnet gir fra seg store verdier, for så å måtte kjøpe de samme verdiene tilbake. Vi må forsøke å finne andre svar på våre publiserings- og formidlingsbehov enn å bære millioner til forlagshusene.

En alternativ modell for publisering, som får stadig større oppslutning, er Open Access (OA). I OA gir forskningen sine resultater til samfunnet og allmennheten ved at artiklene legges fritt tilgjengelig på Internett til gratis bruk for enhver som har internetttilgang. Dette skjer gjennom rent elektroniske tidsskrifter.

Det reises en del innvendinger mot OA, mange er basert på misforståelser. Det er for eksempel ikke slik at et tidsskrift publisert på Internett er kvalitativt forskjellig fra et som er publisert på tradisjonell måte. Både i papirformat og på Internett finner man gode, midtels gode og svake tidsskrifter. Flere OA-tidsskrifter gir uttelling på nivå 2, beste kvalitet, i forskningskomponenten i finansieringssystemet for universitets- og høyskolesektoren. Det er redaksjonen, og ikke distribusjonsformatet, som bestemmer kvaliteten.

En svakhet ved OA i dag er at finansieringen ikke er tilfredsstillende organisert. Som utgangspunkt må man legge til grunn at det

påløper betydelige kostnader også ved elektronisk publisering, det samme arbeidet skal utføres fra manus mottas til tidsskriftet er klart for distribusjon. Imidlertid er distribusjonskostnadene lavere, man trenger ingen markedsføring, administrasjon av abonnenter og kostnadene til etablering og drift av mekanismer for å stenge potensielle lesere ute, blir borte. Vi må anta at totalkostnaden for OA for vitenskapen blir langt lavere enn den er ved tradisjonell publisering. En overgang til OA vil påvirke de forskjellige institusjoner ulikt, de som publiserer mye vil måtte betale mye, mens de som publiserer lite vil slippe billig unna. Men det er ofte slik at de som publiserer mye også har høye abonnementskostnader, de fleste institusjoner vil tjene på en omlegging.

Historisk sett har man utviklet en modell hvor institusjonene finansierer tidsskriftabonnementer, mens OA i stor grad baserer seg på at den enkelte forsker bidrar med midler for å få artiklene publisert. Dette betyr at publisering i et tradisjonelt tidsskrift ofte fremstår som gratis for forskeren, mens OA-publisering gjerne fremstår som kostnadskreven. Dette er et problem som vil måtte løses, om vitenskapelig publisering skal kunne gjøres mer effektiv enn i dag. At stadig flere finansieringskilder krever at forskningsresultatene de finansierer skal gjøres tilgjengelig, enten i OA-tidsskrifter eller i åpne vitenarkiver som også gjør resultatene fritt tilgjengelig på Internett, vil bidra til denne prosessen. Flere finansieringskilder finansierer også forskerens utgifter til OA-publisering. Jeg registrerer dog med noe forundring at Norges forskningsråd inntar en svært så avventende holdning, og at heller ikke Kunnskapsdepartementet synes å være på banen i denne saken. Finansieringsmodellens forskningskomponent synes å motarbeide en overgang til OA, og det er ikke tjenlig for forskningen.

Blant OAs mange gode egenskaper er at forskningen oppnår full spredning til alle interesserte, i og utenfor vitenskapen. I et globalt perspektiv er det viktig at OA gjør forskning tilgjengelig for ressursfattige forskningsinstitusjoner i de ikke-vestlige deler av verden.

Og i et moralsk perspektiv er det vel rett at offentlig finansierte forskningsartikler ikke blir gitt bort til kommersielle aktører som selger dem med skyhøy fortjeneste, men kommer samfunnet, dvs. enkeltpersoner, næringsliv og forvaltning generelt, til gode?

**Jan Erik Frantvåg, rådgiver Munin-prosjektet
Universitetsbiblioteket, Universitetet i Tromsø**

NYE STILLINGER

Annonse: Arne Aardalsbakke
 Telefon: 64 87 67 90
 Telefaks: 64 87 67 91
 E-post: forskerforum@c2i.net

Priser

Format	
1/1 side	16900
1/2 side	11900
1/3 side	8500
1/4 side	6500

Stilling / kunngjøringer: kr 27,- pr
 spaltemm. Alle priser er oppgitt
 ekskl. mva.

Høgskolen i Narvik tilbyr
 følgende utdanninger:
 Master i teknologi, bachelor
 i ingeniørfag, sykepleie
 samt økonomi og
 administrasjon i tillegg til
 lærerutdanninger.

**HØGSKOLEN
I NARVIK**

Lodve Langes gt. 2,
 Postboks 386, 8505 Narvik.

Telefon: 769 66 000
 Telefaks: 769 66 810

Postmottak@hin.no
 www.hin.no

Høgskolen i Narvik har i dag ca. 160 ansatte og vel 1.200 studenter fra en rekke land.
 Nordområdesatsningen åpner nye og spennende muligheter for Høgskolen.
 Det samme gjør et utvidet og forsterket samarbeid med regionens næringsliv og offentlig forvaltning.

Ved Høgskolen i Narvik er det fra 01.08.07 ledig stilling som

Rektor

Høgskolens styre har vedtatt enhetlig ledelse med ekstern styreleder og rektor som leder for både den faglige og administrative virksomheten. HiN iverksetter denne styrings- og ledelsesmodellen fra 01.08.07. HiN søker en visjonær rektor med evne og kompetanse til å lede og utvikle institusjonens samlede virksomhet i tråd med visjonen om Nord-Norges teknologiske høgskole.

Søknad med CV må sendes elektronisk via www.jobbnorge.no
 innen 8. februar 2007.

Se fullstendig annonsetekst, stillingsbeskrivelse og kontaktinformasjon
 på www.hin.no og www.jobbnorge.no

CICERO ab

Høgskolen har ledig følgende stilling:

**Dekan for
Fakultet for teknologi og realfag**
 Ref. 80/06
 Søknadsfrist: 30.01.07

Full utlysning på www.nav.no og www.hia.no
 eller ved personalseksjonen, tlf. 38 14 10 00.

HØGSKOLEN I AGDER

Høgskolen har ledig følgende stillinger:

**Dekan for Fakultet for humaniora
og pedagogikk**
 Ref. 02/07

Dekan for Fakultet for kunsthøgskolen
 Ref. 03/07

**Dekan for Fakultet for helse-
og idrettsfag**
 Ref. 04/07

Dekan for Avdeling for lærerutdanning
 Ref. 05/07

Søknadsfrist: 09.02.07

Full utlysning på www.nav.no og www.hia.no
 eller ved personalseksjonen, tlf. 38 14 10 00.

HØGSKOLEN I AGDER

Misjonshøgskolen er ledende i Skandinavia på
 forskning og utdanning knyttet til kirkens globale
 misjonsoppdrag, med studieprogram i teologi
 (Bachelor, Master, Ph.D., cand. theol.) samt religion
 og interkulturell kommunikasjon (Bachelor).
 Høgskolen har om lag 300 studenter og 40 ansatte.

Misjonshøgskolen utlyser

2 stipendiatstillinger i teologi

Fullstendig utlysningstekst på www.mhs.no
 Søknadsfrist 26. februar 2007.

Misjonshøgskolen Misjonshøgskolen Misjonshøgskolen

tlf. 51 51 62 10 e-post und@mhs.no • eier: Det Norske Misjonsselskap
 adr. Misjonsveien 34, 4024 Stavanger, Norge • internett: www.mhs.no

HØGSKOLEN I GJØVIK

Ved Høgskolen i Gjøvik, Avdeling for helse,
 omsorg, sykepleie, er det fra d.d ledig stilling som:

DEKAN

Stillingen er en åremålsstilling for fire år, med
 mulighet for tilsetning i ytterligere to perioder.
 Avdelingen har ett av de største
 utdanningsmiljøene innenfor sykepleie i Norge,
 og har landets første regionale senter for omsorgs-
 forskning opprettet av Helse- og omsorgsdeparte-
 mentet.

For utfyllende opplysninger henvises det til
 fullstendig utlysning på våre hjemmesider:
www.hig.no under ledige stillinger, eller på NAV
 sine hjemmesider.

Søknadsfrist: 12. februar 2007.

www.altek.no

Norges idrettshøgskole (NIH) har som vitenskapelig høgskole et nasjonalt hovedansvar for utdanning, forskning og formidling innen fagfeltet idrettsvitenskap. NIH ble etablert i 1968 og har i dag ca. 215 ansatte og 1400 studenter. Høgskolen har godt utbygde fasiliteter for undervisning og forskning, og det foregår i dag spennende FoU-virksomhet med bl. a. internasjonale samarbeidsprosjekter på en rekke idrettsrelaterte områder. For nærmere informasjon om NIH, se www.nih.no

Professor II i idrettshistorie ved Seksjon for kultur og samfunn

Ved Norges idrettshøgskole er det ledig midlertidig stilling som professor II ved Seksjon for kultur og samfunn.

Kontaktpersoner:

- Seksjonsleder Matti Goksøyr, tlf. 23 26 24 06
- Personalkonsulent Hanne Skjølås Nygaard, tlf. 23 26 20 59

Søknadsfrist er 12. mars 2007.

Stipendiat i bevegelsespedagogikk ved Seksjon for coaching og psykologi

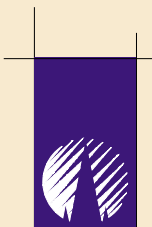
Ved Norges idrettshøgskole er det ledig stipendiatstilling i bevegelsespedagogikk ved Seksjon for coaching og psykologi.

Kontaktpersoner:

- Professor Ralf Erdmann, tlf. 23 26 24 17
- Rådgiver Gry Styrmø, tlf. 23 26 20 31
- Personalkonsulent Hanne Skjølås Nygaard, tlf. 23 26 20 59

Søknadsfrist er 12. mars 2007.

Du kan finne fullstendige kunngjøringstekster og søke stillingene på våre hjemmesider www.nih.no.

Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) ligger i Trondheim og er blant landets største høgskoler med sine ca. 8000 studenter og vel 700 ansatte. HiST har avdelinger for helse- og sosialfag, sykepleie, teknologi, informatikk og e-læring, mat- og medisinsk teknologi, lærer- og tolkeutdanning og Avdeling Trondheim økonomiske høgskole. Visjonen «Med profesjon i sentrum – kvalitet basert på yrkeserfaring og forskning» er retningsgivende for HiSTs virke og utvikling. HiST har definert seg som regionens høgskole og skal være en viktig ressurs innen utdanning, FoU og formidling. HiST vektlegger regionale partnerskap med andre kompetanseinstitusjoner, næringsliv og offentlig sektor. Les mer på www.hist.no

HØGSKOLEN
I SØR-TRØNDELAG

Rektor

Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) står foran store og interessante utfordringer med viktige oppgaver både nasjonalt og regionalt. Høgskolen har vedtatt å innføre enhetlig ledelse på alle nivå i organisasjonen. Dette innebærer at rektor er daglig leder for institusjonens faglige og administrative virksomhet, og rapporterer til styret. På bakgrunn av dette søker HiST en framtidsrettet og resultatorientert rektor med høy faglig, strategisk og administrativ kompetanse til å lede institusjonens samlede virksomhet.

Rektor tilsettes på åremål for 4 år med mulighet for forlengelse i ytterligere 4 år. Tiltredelse 01.08.07. Stillingen avlønnes etter avtale i henhold til Statens lønnsplaner i stillingskode 1004 Rektor.

Fullstendig utlysning og elektronisk søknadsskjema for stillingen er å finne på www.hist.no/stillinger eller www.jobbnorge.no. Søknad kan også sendes skriftlig til: HiST v/høgskoledirektøren, 7004 Trondheim. Konvolutten merkes «Rektor».

Søknadsfrist: 15. februar 2007.

Nærmere opplysninger om stillingen fås hos høgskoledirektør Ann Elisabeth Wedø, tlf. 73 55 90 61/ mobil 952 93 111.

Søkere kan også kontakte Åge Petter Christiansen i Hodejegerne AS, mobil 900 99 800. Alle henvendelser til Hodejegerne AS behandles konfidensielt, også overfor oppdragsgiver om ønskelig.

Hodejegerne
Møllerstad & Christiansen

NYE STILLINGER

Du finner oss også på nett. Gå til
www.forskerforbundet.no
og klikk på Forskerforum

Pedagogisk leder og Forskningsleder

Årsmålsstillinger (4-årige) som hhv. Pedagogisk leder og
Forskningsleder ved Nasjonalt senter for kunst og kultur i
opplæringen.

Senteret er lokalisert i Bodø og tilknyttet Høgskolen i Bodø.

Se fullstendig utlysning på vår hjemmeside

www.hibo.no eller www.nav.no

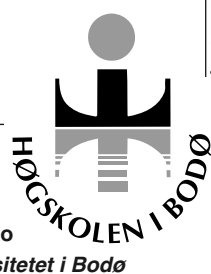
Søk stilling på www.hibo.no under

Ledige stillinger.

Søknadsfrist 28. februar 2007.

8049 Bodø
Tlf. 75 51 72 00
Faks: 75 51 74 57
<http://www.hibo.no>

Vi bygger Universitetet i Bodø

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
DAVVI-NORGGA UNIVERSITEHTABUOHCEVIESSU

**Universitetssykehuset Nord-Norge
har ledig følgende stilling:**

Doktorgradsstipendiat

innen arbeidsrelaterte luftveislager i fiskeindustrien

Ved Universitetssykehuset Nord-Norge er det ledig stilling som stipendiat
i arbeidsmedisin/yrkeshygiene/epidemiologi. Stillingen er tilknyttet
Arbeids- og Miljømedisinsk Avdeling.

Nærmere opplysninger:

yrkeshygieniker Berit Bang, tlf 77 62 74 63 (berit.bang@unn.no)
eller yrkeshygieniker Lisbeth Aasmoe, tlf 77 62 84 98 (farmla@unn.no).

Fullstendig utlysningstekst på www.unn.no. Søknadsfrist: 16.02.2007.

CICERO ab

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP (UMB) ER ET AV NORGES
FREMSTE FAGMILJØ INNEN BIOVITENSKAP, MAT, MILJØ OG NATUR- OG
RESSURSFORVALTNING. UMB TILBYR UTDANNING PÅ BACHELOR-, MASTER- OG
DR.GRADSNIVÅ OG OMFATTENDE ETTER- OG VIDEREUTDANNING. UMB HAR I
DAG 2900 STUDENTER, 290 DOKTORGRADSTIPENDIATER OG 870 TILSATTE.
ÅRLIG OMSETNING 750 MILL KRONER. UMB LIGGER I ÅS, 30 MINUTTER FRA
OSLO SENTRUM, SAMMEN MED EN REKKE FORSKNING SINSTITUTTER INNENFOR
MAT, MILJØ OG BIOVITENSKAP. MER INFORMASJON PÅ WWW.UMB.NO

INSTITUTTLEDERE

Til sitt arbeid trenger UMB ledere med god forståelse av
universitetets rolle som motor i kunnskapssamfunnet og
med blikk for UMBs muligheter og fortrinn.

UMB er en spennende arbeidsplass med aktive fagmiljø og
engasjerte studenter, og har store muligheter til å være med på
å forme framtiden gjennom forskning og undervisning som bidrar
til å sikre folks livsgrunnlag. UMB har et stort faglig nettverk i
Ås-miljøet og har et utstrakt samarbeid med nasjonale og
internasjonale alliansepartnere. Universitetet ligger i vakre
omgivelser og har et arbeidsmiljø som inspirerer og utfordrer.

Instituttleder ansettes for en åremålsperiode på fire år, med
mulighet for fornyelse for inntil to nye perioder etter utlysning.
Årsmålet for UMBs nåværende instituttledere utløper sommeren
2007, og stillingene skal utlyses for en ny åremålsperiode.

Instituttleder har det faglige og administrative ansvaret for
instituttets virksomhet. Sammen med universitetets sentrale
ledelse skal instituttleder være med på å videreutvikle UMB
som et fremtredende universitet nasjonalt og internasjonalt.

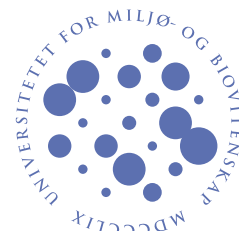
UMB søker instituttledere som

- har relevant erfaring fra forskning og undervisning på
universitetsnivå og kompetanse på doktorgradsnivå eller
tilsvarende
- har kompetanse innen instituttets fagområde, og kjennskap til
de fag det forskes og undervises på og deres betydning for
samfunnet
- har erfaring fra ledelse av kunnskapsorganisasjoner og
kan vise til resultater
- kan kommunisere med og motivere medarbeidere og studenter
til samarbeid og gruppeorienterte arbeidsformer
- kan bygge en åpen, nysgjerrig og inkluderende organisasjons-
kultur, bygge relasjoner og videreutvikle UMBs nettverk
nasjonalt og internasjonalt

Lederne får tilbud om ledelsesutvikling og tilgang til coach
eller mentor. Lønn og arbeidsvilkår avtales nærmere.

Beskrivelsen av stillingene og opplysningen om de enkelte
instituttene finnes på www.umb.no. Flere opplysninger gis av
rektor Knut Hove, tlf. 64 96 50 03, knut.hove@umb.no,
og administrerende direktør Nils Dugstad, tlf. 64 96 50 80,
nils.dugstad@umb.no

Søknadsfrist: 22.02.2007.

0107
1955

CICERO tt

Universitetet i Bergen

er eit byuniversitet der sentrale delar av campus ligg i Bergen sentrum. Vi har ca 17 000 studentar og omlag 3000 tilsette. UiB er kjend for forskning på høgt europeisk nivå og har mellom anna tre senter for framifrå forskning (SFF). Vi har ein sterk internasjonal profil som medfører tett samarbeid med universitet over heile verda.

Det odontologiske fakultet

Stipendiat – 5 stillingar

Det odontologiske fakultet tilbyr fleire ulike forskingsprosjekt knytta til fakultetet sine tematiske forskingsgrupper.

For utfyllande opplysningar om forskingsgruppene, tilgjengelige prosjekt og prosedyre samt skjema og rettleiing for søknaden, sjå <http://www.uib.no/odfa/Forskutd/forskning/phdprosjekter.htm>

Utfyllande opplysningar kan ein få ved å vende seg til Det odontologiske fakultet ved Seksjonsleiar Gry Kibsgaard, tlf. 55 58 65 55 eller prodekanen, professor Anne Christine Johannessen, tlf. 55 97 32 30.

Søknadsfrist: 20. februar 2007.

CICERO ab

Fullstendig utlysingstekst på:

www.uib.no

FOU-MIDLAR FRÅ NYNORSKSENTERET

Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa (Nynorsk-senteret) lyser ut midlar til skuleretta forskings-, forsøks- og utviklingsarbeid for 2007/2008. Særleg interessante arbeidsområde er nynorsk i lærarutdanninga og norsk-opplæringa for elevar med nynorsk som hovudmål.

Universitets- og høgskuletilsette, lærarar og studentar som vil setje i gang FoU-arbeid som skal styrkje nynorsk-opplæringa kan søkje om midlar. Nynorsksenteret kan tilby rettleiing på arbeid som vert sett i gang. Prosjekt som går over 2–4 år vil verte prioriterte. Stipenda kan variere i storleik alt etter omfanget på prosjekta.

Søknadsskjema ligg på www.nynorsksenteret.no/fou/. Send søknad med projektskildding og kostnadsoversyn til Nynorsksenteret innan 10. april.

Nærare opplysningar kan ein få ved å vende seg til senterleiar Anne Steinsvik Nordal på tlf. 70 07 51 97 eller e-post anneno@hivolda.no

Kings Bay AS ble etablert i 1916 og er nå et heileid statlig aksjeselskap. Selskapets virksomhet fram til 1963 var kulldrift i Ny-Ålesund på Svalbard. Ny-Ålesund er nå en internasjonal forskningsstasjon med forskere og besøkende fra hele verden. Kings Bay AS eier Ny-Ålesund, og dets viktigste funksjon nå er drift og utbygging av infrastrukturen for den internasjonale naturvitenskapelige forskningen på stedet. Det er ca. 30 fastboende i Ny-Ålesund, og i tillegg forskere på besøk fra om lag 20 nasjoner i deler av året.

Kings Bay AS har følgende stillinger ledige i løpet av våren 2007:

FORSKNINGSRÅDGIVER – NY-ÅLESUND, SVALBARD

Kings Bay AS har ledig et engasjement som forskningsrådgiver med arbeidssted i Ny-Ålesund på Svalbard. Stillingen er underlagt adm. direktør og inngår i selskapets ledergruppe. Søknadsfrist 26.02.07.

MARINLAB BESTYRER – NY-ÅLESUND, SVALBARD

Kings Bay AS har ledig et engasjement som bestyrer av Kings Bay marinlaboratorium i Ny-Ålesund på Svalbard. Søknadsfrist 26.02.07.

Fullstendig stillingsutlysing er å finne på Kings Bay AS sine hjemmesider www.kingsbay.no

Stiftelsen Telemarksforskning-Notodden (TFN) er et regionalt forskningsinstitutt som primært utfører forsknings- og utredningsoppdrag innenfor norsk utdanningssektor og regional forvaltning og lokalt næringsliv. Instituttet ble etablert i 1987 og er lokalisert ved Høgskolen i Telemark, Notodden. Nærmere informasjon om instituttet finner du på www.tfn.no

DIREKTØR

Stillingen som direktør og øverste leder for Telemarksforskning-Notodden er ledig og vi søker en faglig sterk person med høyere utdanning og forretningsans til å lede virksomheten videre.

Den nye lederen må ha erfaring fra kompetansebedrift og ha god innsikt i forskningsprosesser, det nasjonale forskningssystemet, offentlig forvaltning, anbudsprosesser og norsk utdanningssektor. Ny leder må videre ha evnen til å kombinere daglig ledelse med strategisk tenkning på en slik måte at virksomheten kan utnytte de store mulighetene som eksisterer i omgivelsene.

Direktøren har resultatansvar for institusjonens aktiviteter, noe som innebærer et særskilt ansvar for å oppnå vedtatte økonomiske mål, opprettholde den faglige kvaliteten og sørge for et godt arbeidsmiljø for de ansatte. Andre sentrale oppgaver vil være relatert til:

- Planlegging og daglig drift
- Markedsføring og kommunikasjon internt og eksternt
- Deltakelse i forskningsprosjekter
- Utvikle/delta i selskapets faglige nettverk
- Proaktiv prosjekttakvisjon
- Rapportering til styret

Vi tilbyr en interessant stilling med utviklingsmuligheter og konkurransedyktig lønn etter avtale. Nærmere opplysninger om stillingen kan du få ved å kontakte styreleder Arild Ljadal på telefon 90955384 eller mail arild.ljadal@nho.no

Skriftlig søknad sendes til Telemarksforskning-Notodden, Lærerskoleveien 35, 3679 Notodden innen 23. februar 2007.

INFORMASJON FRA FORBUNDET

Informasjonsrådgiver **Unn Rognmo** kommer

hver måned med aktuell informasjon fra Forskerforbundet. For kontinuerlig oppdatering, besøk våre hjemmesider www.forskerforbundet.no

Aksjon for pensjonspoeng

Unio, Akademikerne, Studentenes Landsforbund og Norsk Studentunion står sammen om en aksjon for pensjonspoeng for utdanning. Mandag 29. januar aksjonerte organisasjonene foran Stortinget, for å påvirke politikerne til å ta inn kravet om opptjening av pensjonspoeng under studier i sin behandling av Pensjonsmeldinga. De som tar høyere utdanning kommer senere ut i yrkeslivet, og må derfor jobbe lengre enn folk uten høyere utdanning for å oppnå samme pensjonsopptjening. Organisasjonene krever at det innføres en kompensasjonsordning for tapt arbeidstid, og foreslår en pensjonsopptjening tilsvarende 2,5G per år for fullført bachelor- og mastergrad.

Godkjenning av utenlandsk utdanning

Et utvalg nedsatt av Kunnskapsdepartementet foreslår å opprette et nasjonalt informasjonssenter for godkjenning av utdanning fra utlandet.

– Dette er et positivt forslag som kan bidra til å bedre innvanderes muligheter for inkludering og deltakelse i samfunns- og arbeidsliv, sa kunnskapsminister Øystein Djupedal da han fikk presentert rapporten fra utvalget.

Utvalget har utredet problemstillinger knyttet til systemet for godkjenning og godskriving av høyere utdanning i Norge og foreslår en rekke tiltak som kan gjøre saksbehandlingen av søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning enklere, raskere og mer brukervennlig.

Økonomisk tøffere for studenter

Statistisk sentralbyrås nye undersøkelse av studentenes levekår tyder på at det er økonomisk tøffere å være student i dag enn det var i 1998. Dette til tross for at studentene har fått mer penger å rutte med de siste årene. Den nye undersø-

kelsen viser at

- Flere studenter (62 prosent) jobber ved siden av studiene enn i 1998 da forrige undersøkelse ble gjennomført.

- Flere studenter har betalingsproblemer og sliter med å betale faste utgifter.

- Studenter bruker mer penger på bolig nå enn de gjorde for sju år siden. Økningen er større blant studenter enn befolkningen for øvrig.

– Samlet sett tyder disse funnene på at det er økonomisk tøffere å være student i dag enn det var i 1998, sier rådgiver Jan-Petter Sæther i Statistisk sentralbyrå (SSB).

FoU ved høyskolene

NIFU STEP har utgitt en rapport som belyser ulike sider ved FoU-virksomheten ved de statlige høyskolene og Universitetet i Stavanger. I rapporten kartlegges utviklingen over tid og det gjøres sammenligninger med tilsvarende data fra tidligere undersøkelser ved universiteter og vitenskapelige høyskoler. Rapporten dokumenterer at kompetansenivået i høyskolesektoren har økt det siste tiåret. Professorandelen er fordoblet, og andelen av personalet med doktorgrad er nær fordoblet i perioden.

Men selv om flere miljøer ved høyskolene har høy forskningskompetanse er likevel den formelle FoU-kompetansen i høyskolesektoren fremdeles lav. Dette gjenspeiler seg blant annet i et relativt lavt omfang på publiseringsvirksomheten sett i forhold til tida personalet bruker til FoU-arbeid. På dette feltet har det vært en overraskende liten utvikling siden den forrige undersøkelsen i 1997, skriver NIFU STEP i sin rapport.

Høring om forskningsetikk

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring et utkast til forskrift til lov om behandling av etikk og redelighet i forskning (forskningsetikkloven). Høringsfristen er 13. april. Loven trer i kraft 1. juli 2007, og fra samme tidspunkt vil det bli oppnevnt et nytt utvalg – Nasjonalt utvalg for gransking av redelighet i forskning (Granskingsutvalget). Forskriften omfatter de nasjonale forskningsetiske

komiteene (NEM, NENT og NESH), NEM som klageorgan, de regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK), det nye Granskingsutvalget og ad hoc-utvalg for behandling av klager på innholdet i Granskingsutvalgets uttalelser.

Høring om politiattest ved opptak

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring et forslag om å endre opptaksforskriften slik at søkere som blir tatt opp til helse- og sosialfaglige utdanninger kan avkrysses politiattest. Forslaget gjelder også for videreutdanning. Det er foreslått at kravet til politiattest innføres fra med opptaket til studieåret 2007-2008. Høringsfristen er 12. februar.

Nye regler om varsling

Arbeidsmiljøloven har nå fått regler som slår fast at arbeidstakere har rett til å varsle, som peker ut hensiktsmessige måter å varsle på og som slår fast at arbeidsgivere skal legge forholdene til rette for varsling i virksomheten. Reglene gjelder fra og med 1. januar 2007.

– Jeg er glad for at vi nå får på plass en lov der det står klart og tydelig at arbeidstakere har rett til å si fra om kritikkverdige forhold, sier arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen. Arbeids- og inkluderingsdepartementet skal følge opp lovvedtaket med praktisk informasjon til arbeidsgiverne og arbeidstakerne i en skriftlig veiledning om de nye varslingsreglene.

EUs 7. rammeprogram

EUs 7. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling (7RP) ble vedtatt like før jul. Programmet startet offisielt 1. januar 2007, og de første utlysningene er allerede klare. Det totale budsjettet for rammeprogrammet er på 50,5 milliarder euro for hele perioden fra 2007 til 2013. Norge vil slutte seg til dette rammeprogrammet gjennom EØS-avtalen, og UD vil fremlegge en proposisjon om dette for Stortinget. Mer informasjon finnes på www.forskningsradet.no.

NIFU STEP har nylig utgitt fire rapporter om norsk deltakelse i EUs forskning. Den ene rappor-

INNSPILL

Å ha rett – men å få rett?

Forskerforbundets nye styre er på plass og skal virke i tre år. Representantskapet har vedtatt et ambisiøst arbeidsprogram der det allerede er plukket ut sentrale oppgaver som skal ha første prioritet i 2007.

På mange av våre arbeidsfelt opplever vi å få støtte i uavhengige vurderinger og gjennomganger. Det er ikke lenger bare fagforeningen som påstår at Kvalitetsreformen går ut over tid til forskning. Det er ikke bare vi som påpeker behovet for finansieringsordninger som sikrer forutsigbarhet og langsiktig kompetanseoppbygging i instituttsektoren.

Forskningsrådets nylig publiserte gjennomgang av de arbeids- og sosialpolitiske instituttene og de utenriks- og sikkerhetspolitiske instituttene, på oppdrag fra departementet, sier det samme.

Utenlandske politikere og vitenskapsfolk stiller seg undrende til at nettopp Norge ikke

når høyere opp på sammenligningen av forskningsinnsats.

Og det er langt fra bare vi som bekymrer oss for rekruttering til forskning, selv om vi kanskje har ropt mest og over lengst tid. I et arbeidsliv som går så det suser, og der særlig ingeniører og teknologer kan velge og vrake i gode jobbtillbud lenge før de har avlagt eksamen, er det forskningen som taper, slik blant annet Teknas president Marianne Harg har påpekt. Verken lønnsbetingelsene i begynnerfasen eller utsiktene fremover gjør det tilstrekkelig attraktivt å satse på en karriere i akademia. Dette er et politisk ansvar der Regjeringen må bidra til å legge forholdene langt bedre til rette for å holde på kompetente kandidater som kan ivareta fremtidig kunnskaps- og kompetanseutvikling. En kombinasjon av et merkbart løft i våre lønnsoppgjør og opprettelse av nye stillinger i re-

Av generalsekretær i
Forskerforbundet
Kari Kjenndalen

vidert er påkrevd skal sektoren unngå en snarlig krise.

Hvordan nå frem med budskapet til dem som bestemmer?

I skrivende stund planlegges en aksjon foran Stortinget der studentorganisasjoner og fagforeninger protesterer mot manglende pensjonspoeng for studietid. Ennå vet vi ikke om regjeringspartiene vil lytte eller opprettholde forslaget som gjør studier til et økonomisk tapsprosjekt. En styrke ved vårt demokrati er åpen dialog og påvirkning gjennom samarbeid, debatt og argumentasjon. Vi registrerer likevel at mange medlemmer er utålmodige og forventer raskere resultater. Vil vi se flere demonstrasjoner, aksjoner og streiker i tiden som kommer?

ten tar for seg forskningsmiljøenes erfaringer fra prosjektdeltakelsen i 6. rammeprogram, mens de tre andre omhandler deltakelsen i det påkommende 7. rammeprogram. Mer informasjon finnes på www.nifustep.no.

Nytt styre for Forskningsrådet

Regjeringen har oppnevnt nytt hovedstyre for Norges forskningsråd for perioden 1. januar 2007 til 31. desember 2010. Geir Stene-Larsen, direktør for Nasjonalt folkehelseinstitutt, fortsetter som leder for hovedstyret, mens Unni Steinsmo, konsernsjef for SINTEF, blir ny nestleder. De øvrige medlemmene i det nye hovedstyret er professor Kari Melby (leder for Forskningsrådets divisjonsstyre for vitenskap), professor Knut Liestøl (leder for divisjonsstyret for store satsinger), dr. Alf Bjørseth (leder for divisjonsstyret for innovasjon), professor Ole Henrik Magga og markedsansvarlig Siri Kalvig.

Nytt styre for NOKUT

Kunnskapsdepartementet har oppnevnt ny leder og nye medlemmer til styret for Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, NOKUT. Ny leder i styret blir Petter Aaslestad, Trondheim.

Aaslestad er professor i nordisk litteraturvitenskap ved NTNU og har vært medlem av NOKUTs styre siden 2005. NOKUTs styre består dermed av

- Professor Petter Aaslestad, Trondheim (leder)
- Førsteamanuensis Ragnhild Kvålshaugen, Oslo
- Professor Hanne Foss Hansen, København
- Fagsjef Gunnar Visnes, Oslo
- Direktør Per Arne Syrrist, Moss
- Student Maria Serafia Fjellstad, Trondheim
- Professor Inger Johanne Pettersen, Bodø
- Rådgiver Astrid Børshiem, NOKUT

Holbergprisen 2007

Styret for Ludvig Holbergs minnefond har invitert til nominasjon av kandidater til Holbergs internasjonale minnepris for fremragende vitenskapelig arbeid innen fagområdene humaniora, samfunnsvitenskap, juss og teologi. For 2007 er prisen på

NOK 4,5 millioner. Professorer ved universiteter og andre forskningsinstitusjoner innenfor de nevnte fagområdene har rett til å nominere kandidater til Holbergprisen. Nominasjonsbrev må sendes innen 15. februar 2007. Pristildelingen kunngjøres i september 2007, og den høytidelige tildeling foretas i Bergen 28. november 2007. Mer informasjon: www.holbergprisen.no.

Ung og uføretrygdet?

Er du 39 år eller yngre og uføretrygdet, med kortere eller lengre tids arbeidserfaring, ønsker DeFacto svært gjerne å komme i kontakt med deg i anledning en ny forskningsstudie. Unio er, sammen med flere andre arbeidstakerorganisasjoner og Arbeids- og inkluderingsdepartementet, med på å finansiere studien. Er du interessert, ta kontakt med forsker Bitten Nordrik hos DeFacto, se www.de-facto.no for kontaklinformasjon.

Ragnhild Elster nestleder

På det nye hovedstyrets første møte i januar ble Ragnhild Elster valgt til nestleder i Forskerforbundet. Ragnhild Elster er høgskolelektor i pedagogikk, og er inne i sin andre periode som medlem av hovedstyret. Hun er hovedtillitsvalgt for Forskerforbundet ved Høgskolen i Telemark.

Endringer i kursplanen

Det er gjort enkelte endringer i kursplanen for Forskerforbundets sentrale kurs våren 2007. Oppdatert kursplan finner du på www.forskerforbundet.no/kurs. De viktigste endringene er:

- Tariffkonferanse for tillitsvalgte i statlig sektor – ny dato 13. februar
- Grunnopplæring trinn I (stat) er utsatt til 19.-21. februar
- Kurs i konflikthåndtering er utsatt til 12.-13. april
- Grunnopplæring trinn I (kommune/privat) – ny dato 7.-9. mars

FORSKERFORBUNDET

Telefon: 21 02 34 00

Leder: professor Bjarne Hodne, UiO

SEKRETARIATET

Generalsekretær: Kari Kjenndalen
 Sekretær: Gerd Sandvik
 Organisasjonssekretær: Turid Cordtsen
 Sekretær: Kristine Brox
 Ass. generalsekretær: Sigrid Lem
 Rådgiver: Bjørn T. Berg
 Informasjonsrådgiver: Unn Rognmo
 Forhandlingssjef: Frank Anthun
 Advokat: Ann Turid Opstad
 Jur. rådgiver: Lars Petter Eriksen (perm)
 Juridisk rådgiver: Mariann H. Olsen
 Juridisk rådgiver: Brita Alsos (perm)
 Jur. rådgiver: Birgitte Olafsen (vikar)
 Juridisk rådgiver: Hildur Nilssen
 Seksjonsleder: Eirik Rikardsen
 Org. sjef: Joar Flynn Jensen
 Rådgiver: Elisabeth Tindeland (perm)
 Rådgiver: Arvid Ellingsen (vikar)
 Kontorsjef: Aina Nilsen
 Sekretær: Lisa Wilhelmsen (perm)
 Sekretær: Lena Holm
 Sekretær: Hans Askildsen
 Kasserer: Marit Brendengen
 Sekretær: Seija Hjelteig
 Sekretær: Linda Pettersson
 Sekretær: Inger Marie Højfeldt (vikar)

**FORSKER
FORBUNDET**

INNSPILL

Kvalitetsreformen og tid til forskning

22. januar la forskere fra NIFU STEP og Rokkansenteret fram sin evalueringsrapport på Kunnskapsdepartementets kontaktkonferanse om kvalitetsreformen. Gjennom delrapporter var flere hovedtrekk i sluttrapporten allerede kjent. Dette gjaldt blant annet forhold knyttet til reformens innvirkning på den tid vitenskapelig personale har til disposisjon til forskning. Resultatene av evalueringsrapporten støtter opp om de funnene Forskerforbundet presenterte i en egen rapport høsten 2005. Rapporten anla et grasrotperspektiv på arbeidshverdagen til brede grupper av ansatte ved universiteter og høyskoler etter innføringen av kvalitetsreformen. Her kommer det fram at over halvparten av de vitenskapelige ansatte respondentene mente at kontrollen over egen arbeidstid har blitt mindre etter kvalitetsreformen. Videre mente flere enn seks av ti at den sammenhengende tiden til forskning var blitt mindre. Evalueringsrapporten gir det samme bildet: Det er blitt min-

dre tid til forskning etter innføring av kvalitetsreformen. Det vitenskapelige personalet opplever å befinne seg i en tidsklemme.

Allerede for 10 år siden la Forskerforbundet fram et notat om tid til forskning. Her ble det gitt uttrykk for bekymring over det vitenskapelige personalets forskningssituasjon. Nå foreligger altså evalueringen av kvalitetsreformen, og det er liten grunn til å trekke i tvil at reformen med fordel kan justeres på flere områder. I det videre arbeidet må man ikke minst gripe fatt i problematikken "tid til forskning". Forskerne må få tid tilbake, de må få reell tilgang til tid i sammenheng med vitenskapelig virksomhet. Da vil man både øke den vitenskapelige produksjonen og også bedre kvaliteten i undervisningen – den forskningsbaserte undervisningen, noe som i sin tur vil være med på å legge grunnlaget for en positiv videreføring av reformen.

Forskerforbundet vil følge tett det arbeidet som må komme som en oppfølging av evalue-

Av Forskerforbundets leder

Bjarne Hodne

ringsrapporten. En Stortingsmelding om evalueringen av kvalitetsreformen vil stå sentralt i denne prosessen. Og spørsmålet om ressurser er ikke til å unngå. Etter Forskerforbundets mening er kvalitetsreformen underfinansiert. Forskerforbundet gikk derfor i sitt notat om statsbudsjettet for 2007 inn for at bevilningene til universitetene og høyskolene skulle økes med 600 millioner til opprettelse av 1000 nye faste stillinger ved institusjonene for videreføring av kvalitetsreformen, nettopp for at reformen ikke skulle gå ut over forskningen. Her ble vi ikke hørt. Det er etter fremleggelsen av evalueringsrapporten ingen grunn til å unnlate å gjenta kravet.

Hva med å benytte den anledningen som finnes i revidert nasjonalbudsjett for 2007 til å begynne med en oppretting av de svakheter ved reformen som er knyttet til forholdet mellom tid til forskning og personalressurser?

Handelshøyskolen BI dekker en betydelig del av behovet for utdanning innen det økonomisk administrative fagområdet i Norge, og er en av Europas største handelshøyskoler med 18.500 studenter. Studietilbudet spenner fra bachelorstudier via masterprogrammer til doktorgradsutdanning. Fagområdene har basis i økonomi-, markedsføring og ledelsesfag, og BI har et av Europas ledende vitenskapelige miljøer innenfor disse områdene.

Spesialbibliotekar/bibliotekar

Biblioteket ved Handelshøyskolen BI har ledig en stilling som bibliotekar i Formidlingsavdelingen. Vi søker en person som kan være med å styrke vårt arbeid mot forsknings- og undervisningsmiljøet. Du vil inngå i et team med fem bibliotekarer som arbeider med undervisning og formidling. Målet er å videreutvikle biblioteket som en integrert læringsarena ved Handelshøyskolen BI.

Biblioteket har 29 ansatte og en samling som omfatter ca 100 000 trykte bøker, ca 30 000 elektroniske bøker, 550 løpende trykte tidsskrift og 12 000 elektroniske tidsskrift. Det fysiske biblioteket er basert på et integrert læringskonsept og rommer både arbeidsplasser, informasjons- og læringsressurser fordelt på 6500 kvadratmeter. Biblioteket betjener 18 700 studenter og 700 ansatte fordelt på BIs nasjonale studiesteder og studiesteder i Litauen og Kina. Biblioteket benytter Bibsys og arbeider aktivt med digital informasjon på intranett og ekstern web. Bibliotekets satsingsområder er undervisning, formidling og digital utvikling.

ARBEIDSOPPGAVER

- Undervisning av studenter og ansatte
- Utvikle fysiske og elektroniske læringspakker
- Informasjons- markedsførings- og formidlingsaktiviteter
- Delta i bibliotekets kontaktbibliotekarordning mot forskningsinstituttene
- Delta i bibliotekets vaktordninger

KVALIFIKASJONER

Vi søker en kandidat med eksamen fra bibliotek- og informasjonsstudier på høghøyskolenivå og relevant erfaring fra undervisning og formidling av elektroniske informasjonsressurser. Det er nødvendig med høy IT-kompetanse samt gode skriftlige og muntlige engelskkunnskaper. Personer med høyere utdanning innen BIs fagområder og med interesse for undervisning og formidling oppfordres også til å søke. Vi ønsker en utadrettet og serviceinnstilt person med gode kommunikasjonssevner som kan være med på å utvikle en bibliotekstjeneste for fremtiden.

Lønn etter BI-regulativet som tilsvarer statens regulativ som bibliotekar i ltr 43 til 65 avhengig av kvalifikasjoner.

Nærmere opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til avdelingsleder Idunn Bøyum på tlf. 46 41 02 62 eller til bibliotekdirektør Dagmar Langeeggen på tlf. 46 41 02 95. For informasjon om biblioteket, <http://www.bi.no/bibliotek>

Søknad og CV sendes på e-post til birgitte.loland@bi.no innen 1. mars 2007.

Mittuniversitetet söker
till Institutionen för teknik, fysik och matematik

Professor i Maskinteknik
med inriktning mot biomekanik Ref.nr. MIUN 2006/202

Professor i Maskinteknik
med inriktning mot sportteknologi Ref.nr. MIUN 2006/203

Profilen turism, idrott och upplevelseteknologi kombinerar kunskapen om människans fysiologiska och mentala förutsättningar för idrottsprestation och hälsa med det senaste inom teknikutvecklingen och kunskapen om turismens produktionssystem och marknad.

Upplysningar om dessa anställningar lämnas av professor Torbjörn Carlberg, 060-14 87 51 torbjorn.carlberg@miun.se.

För mer information om anställningen, ansökan m.m. se www.miun.se/jobb

Sista ansökningsdag är 15 mars, 2007.

Mittuniversitetet har ca 15 000 studenter och 1 000 anställda. Mittuniversitetet har sin huvudsakliga verksamhet i Härnösand, Sundsvall, Örnsköldsvik och Östersund, omsätter 800Mkr per år, har 40 utbildningsprogram och 500 kurser, 44 professorer och 200 forskarstuderande. För mer information, se www.miun.se. Institutionen för teknik, fysik och matematik har utbildning inom teknisk design, teknisk fysik, bygg, energi, industridesign, sportteknologi, ekoteknik, samt kvalitets- och ledarskapsutveckling.

